

OTDK-DOLGOZAT

Selmeci Alexandra

MA

2011

A helyi pénz integrálhatósága Miskolc gazdaságába

Posibilitys to integrate local currency into the economy of Miskolc

Kézirat lezárása: 2011. november 11.

REZÜMÉ

A helyi pénz integrálhatósága Miskolc gazdaságába

"Egy-egy helyi pénz bevezetése, adott esetben a válságból kivezető út is lehet bizonyos közösségek számára. A sokat emlegetett gazdaságélénkítésnél azonban valójában többről van szó, a létfenntartási piac belső megszervezéséről, az önfenntartóvá válás lehetőségéről"- ilyen illetve ehhez hasonló kijelentéseket lehet leginkább hallani a sajtóban a helyi pénzzel kapcsolatosan.

Az elmúlt évben több település, város döntött a helyi pénz rendszerének kialakítása mellett, melynek alapvető célja, hogy a helyi fogyasztást összekösse a helyi termeléssel, ezzel biztosítva az adott régió negatív külső hatásokkal szembeni ellenálló képességét. A sok pozitívum mellett azonban komoly kritika is érte.

Dolgozatom első részében a helyi pénz elméleti hátterét vizsgálom meg, melyben külföldi valamint hazai példák is bemutatásra kerülnek. A helyi pénz a pénzhelyettesítők csoportjába tartozik, igazából egy utalvány, amely a tagok egymás között megkötött üzleteinél szolgál fizetőeszközként, nincs lejáratí határideje, így korlátlan ideig felhasználható. A bevezetése mellett pedig az szól, hogy a tagok helyben költik el, így erősítik az adott térség gazdaságát.

Ezt követően pedig Miskolc város helyzetét, kiemelten a Miskolci Óraker működésével kapcsolatos tapasztalatokat kívánom áttekinteni. A kezdeményezés illetve maga az ötlet jónak bizonyult. Alapja, hogy a kör információs szolgáltatást tart fenn, melynek célja a tagok közti különböző javak és szolgáltatások cseréje. Ennek ellenére a társaság működése nem a várt eredményeket tudta felmutatni.

A dolgozat megírása során kvalitatív és kvantitatív elemzési módszereket kívánok alkalmazni, mely igazolná, azon hipotézisemet, hogy Miskolc esetében is a helyi pénz tényleges bevezetése eredményesen működhetne, támogatva a helyi gazdaság megerősödését.

REZÜMÉ

Posibilitys to integrate local currency into the economy of Miskolc

Introduction of a local currency, where the crisis may be some way out of communities. The much-talked-about economy boosting are in fact more is involved, the internalorganization of the market means of subsistence, the possibility of becoming self-supporting "- these and similar statements can be best heard in the press relating to the local currency.

In recent years, several municipalities, the city decided to develop a local financial system, whose basic aim is to connect the local consumption of local production, thus ensuring thatthe region of negative resistance to external influences. The positive aspect, however, many serious criticized.

In the first part of my work in the local currency in the theoretical background to investigate which foreign and domestic examples are presented. The local currency cash equivalents of a group, actually a voucher, which the membersdeal with each other than serve as legal tender, there is no expiration date, so can be usedindefinitely. This is the introduction says that the members are spent locally, and enhance the region's economy.

Thereafter, the position of Miskolc, especially the Miskolc's clockcircle. I would like to review the operation of the experience. The initiative and the idea is good in itself. Based on that information service maintains a circular aimed at members of the exchangebetween different goods and services. However, the Company's operations are not ready to deliver the expected results.

The thesis writing of qualitative and quantitative analysis methods is invoked, whichdemonstrate the hypothesis that Miskolc is also an effective introduction to the localcurrency could operate efficiently, supporting the local economy is strengthened.

TARTALOMJEGYZÉK

REZÜMÉ	3
REZÜMÉ	4
TARTALOMJEGYZÉK	5
TÁBLÁZATJEGYZÉK	6
ÁBRAJEGYZÉK	7
1. A HELYI PÉNZ ELMÉLETE	8
1. 1. <i>A helyi vagy közösségi pénz fogalma</i>	<i>9</i>
1. 2. <i>Történelmi példák bemutatása</i>	<i>11</i>
4. 2. 1. <i>Gesell és a „wörgli csoda”</i>	<i>11</i>
1. 2. 2. <i>WIR - rendszer</i>	<i>13</i>
1. 2. 3. <i>Valley Dollars</i>	<i>14</i>
1. 2. 4. <i>Sopron és a Kékfrank</i>	<i>15</i>
1. 2. 5. <i>Az ismertetett példák összegzése</i>	<i>16</i>
1. 2. 6. <i>Alternatív megoldások</i>	<i>19</i>
1. 3. <i>A közösségi, helyi pénz hatásai</i>	<i>20</i>
1. 4. <i>Helyi pénz jogszabályi háttere</i>	<i>24</i>
1. 5. <i>Helyi pénz előnyei és hátrányai</i>	<i>25</i>
1. 6. <i>Sűrűség és koncentráció</i>	<i>27</i>
1. 7. <i>A helyi pénz bevezetésének lépései</i>	<i>30</i>
1. 8. <i>A helyi pénz gyakorlati megvalósításának példája: Soproni Kékfrank</i>	<i>32</i>
1. 8. 1. <i>A Kékfrankot elfogadó helyek elemzése</i>	<i>35</i>
1. 8. 2. <i>A vizsgált elfogadóhelyek értékelése</i>	<i>43</i>
2. MISKOLC ÉS A HELYI PÉNZ	52
2. 1. <i>Miskolc gazdasági és társadalmi helyzete</i>	<i>52</i>
2. 2. <i>Korábbi kezdeményezések</i>	<i>53</i>
2. 2. 1. <i>Miskolci Óraker</i>	<i>53</i>
2. 2. 2. <i>Miskolc Kártya</i>	<i>56</i>
2. 2. 2. 1. <i>A Miskolc Kártya elfogadóhelyeinek elemzése</i>	<i>64</i>
2. 2. 3. <i>Miskolc város fenntartható fejlődési stratégiája</i>	<i>68</i>
2. 3. <i>Helyi gazdaság szereplői és viszonyuk a helyi pénzhez</i>	<i>70</i>
2. 3. 1. <i>Vállalkozások</i>	<i>70</i>
2. 3. 2. <i>Közösség</i>	<i>76</i>
2. 3. 3. <i>Önkormányzat</i>	<i>77</i>
3. ÖSSZEFOGLALÁS	81
4. IRODALOMJEGYZÉK	83
5. MELLÉKELT	85
1. számú melléklet: <i>Németországban működő és tervezett helyi pénzek</i>	<i>85</i>
2. számú melléklet: <i>Kiegészítő pénzek Amerikában</i>	<i>86</i>
3. számú melléklet: <i>Soproni elfogadóhelyekkel készített interjúk</i>	<i>87</i>
4. számú melléklet: <i>Interjú Mészáros Lászlóval, a Miskolci Óraker megvalósítójával</i>	<i>103</i>
5. számú melléklet: <i>Interjú Makár Józseffel, a Miskolci Turisztikai Kft. marketing- és értékesítési vezetőjével</i>	<i>105</i>
6. számú melléklet: <i>Interjú Perkovátz Tamással, a soproni Kékfrank ötletgazdájával</i>	<i>108</i>

TÁBLÁZATJEGYZÉK

1. Táblázat: Az elemzéskor megkülönböztetett ágazatok.....	36
2. Táblázat: A zónákban lévő elfogadóhelyek száma (db)	38
3. Táblázat: Az ágazatok kedvezmény szerinti megoszlása	41
4. Táblázat A területi zónák kedvezmény szerinti megoszlása.....	42
5. Táblázat: Az ágazatok zónák szerinti megoszlása (db)	42
6. Táblázat: Az ágazatok kedvezmény szerinti megoszlása, 2011	67

ÁBRAJEGYZÉK

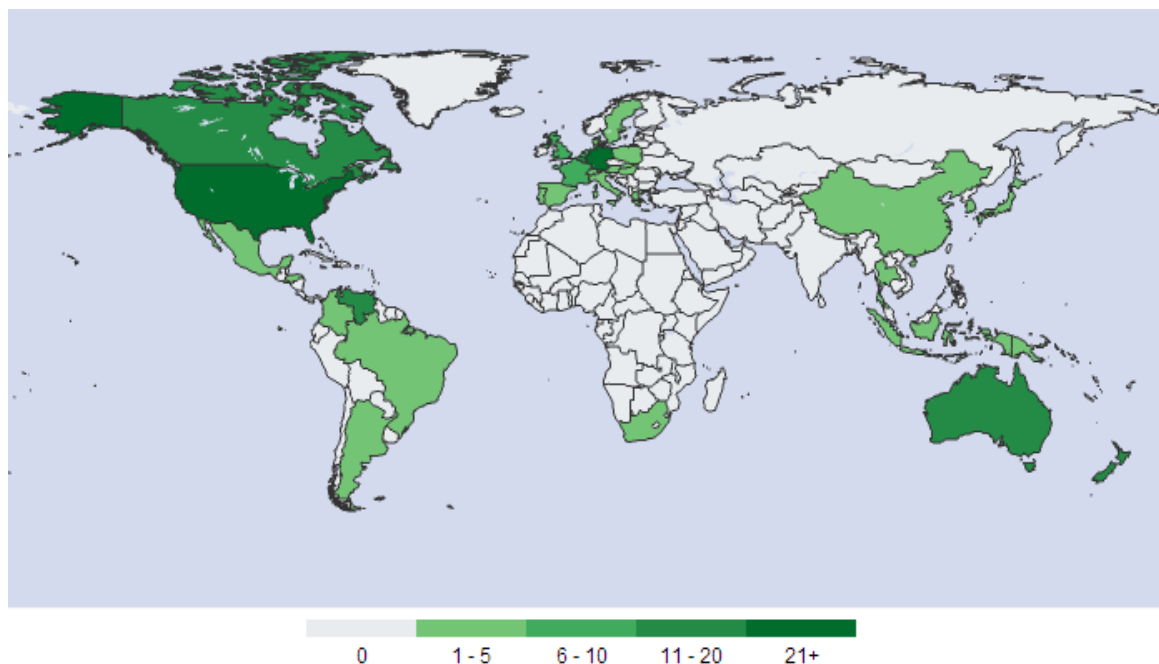
1. ábra: A világ országaiban működő helyi pénzrendszerek sűrűsége.....	8
2. ábra: A WIR körforgás.....	13
3. ábra: Az általánosított bizalom szintje országoként (2009)	22
4. ábra: A barátokkal és szomszédokkal való találkozás gyakorisága országoként.....	23
5. ábra: A Kékfrank elfogadóhelyei (2011)	28
6. ábra: A Balatoni Korona települései (2011)	29
7. ábra: Az elfogadóhelyek megoszlása a nyújtott szolgáltatás alapján	37
8. ábra: Az elfogadóhelyek sűrűség szerinti zónái	38
9. ábra: A soproni elfogadóhelyek megoszlása a kedvezmények függvényében	39
10. ábra: A 0 % kedvezményt adó elfogadóhelyek szolgáltatás szerinti megoszlásban....	40
11. ábra: Az 1. zónában lévő elfogadóhelyek megoszlása a tevékenység alapján.....	44
12. ábra: A vizsgálatba bevont elfogadóhelyek megoszlása a tevékenység alapján.....	44
13. ábra: A vizsgálatba bevont elfogadóhelyek megoszlása a csatlakozási időpontjuk alapján...	45
14. ábra: A vizsgálatba bevont elfogadóhelyek megoszlása a Kékfrank használata alapján	46
15. ábra: A Kékfrank használata	47
16. ábra: A Kékfrank használatának a gyakorisága	47
17. ábra: A Kékfrank használatának helyszínei	48
18. ábra: Az 1. zónában lévő elfogadóhelyek megoszlása a kedvezmények alapján	49
19. ábra: A vizsgálatba bevont elfogadóhelyek megoszlása a kedvezmények alapján	50
20. ábra: Miskolc Kártya elégedettségi vizsgálat (2011).....	57
21. ábra: A miskolci helyi pénz működése	59
22. ábra: A helyi pénz idealizált működése	62
23. ábra: Az elfogadóhelyek megoszlása a nyújtott szolgáltatás alapján	65
24. ábra: A miskolci elfogadóhelyek megoszlása a kedvezmények függvényében	66
25. ábra: Miskolc regisztrált gazdasági szervezetek (2009)	70
26. ábra: Sopron regisztrált gazdasági szervezetek (2009).....	71
27. ábra: Sopron regisztrált egyéni vállalkozások száma (2005-2009)	72
28. ábra: Miskolc regisztrált egyéni vállalkozások száma (2005-2009).....	72
29. ábra: Miskolci vállalkozások ágazati megoszlása (2009).....	73
30. ábra: Soproni vállalkozások ágazati megoszlása (2009)	74
31. ábra: Miskolc Önkormányzat bevételei és kiadásai (2007-2010).....	79
32. ábra: Hitel nagysága (2007-2010).....	79

1. A HELYI PÉNZ ELMÉLETE

Az elmúlt években egyre többet lehet hallani az úgynevezett helyi pénzről. Magyarországi városok, valamint települések, a már meglévő tapasztalatokra alapozva, döntenek ezek bevezetéséről. Ilyen például a soproni kékfrankos, a rábaközi tallér, a pécsi korona, a debreceni fantallér, a veszprémi korona.¹ A nemzetközi tapasztalatok alapján a „helyi pénzek” jelentősége elhanyagolható, ennek ellenére az utóbbi időben már a hazai fogyasztók (vállalatok és háztartások) is találkozhatnak vele.

A helyi pénz gondolata Magyarországon is régóta jelen van, azonban mindig máshogy nevezték, ilyen volt a szívességbank, a zöld forint, önkormányzati pénz és végül pedig a helyi pénz. Ezzel ellentétben nemzetközi szinten már a helyi pénz reneszánszáról beszélhetünk, ma közel 2500 – 3000 helyi pénz van. (Szöcs Norbert, Barkó Béla, 2011)

A fejlett és a fejlődő országokban egyre több kezdeményezés van közösségi pénzrendszer kialakítására, egyre nagyobb az érdeklődés irántuk.

1. ábra

A világ országaiban működő helyi pénzrendszerek sűrűsége

Forrás: <http://www.complementarycurrency.org> (Letöltve: 2011. 10. 23.)

Az élvonalba tartozó országok között van Anglia, Ausztrália és Új-Zéland. Számuk Kanadában, Európában és az Egyesült Államokban is jelentős, és található néhány Mexikóban, Dél-Amerikában, Afrikában és Ázsiában. (Barbara Brandt, 2001)

¹ Forrás: <http://mindennapi.hu/cikk/tarsadalom/egyre-trendibb-a-helyi-penz/2011-06-29/4501> (Letöltve: 2011.10.27.)

A rendszerben résztvevők száma egyes helyeken nem éri el a százat, miközben akad olyan is, amely több ezer tagot számlál.

1. 1. A helyi vagy közösségi pénz fogalma

A helyi pénz, közösségi pénz (complementary currency), jogilag nem tekinthető pénznek, sokkal inkább a pénzhelyettesítők csoportjába tartozik.

A pénzhelyettesítő két nagy csoportját különböztethetjük meg, aszerint, hogy a pénz mely funkcióját tölti be.

- *Technikai pénzhelyettesítők*, a pénz hagyományos forgalmi eszköz funkcióját kívánják korrigálni, a többi technikai funkció ellátására nem vállalkoznak. Idetartoznak a pontgyűjtő kártyák, étkezési utalványok. (Kun János, 2006)
- *Közgazdasági pénzhelyettesítők*, a pénz gazdasági szabályozó funkcióját kívánják javítani, vagyis serkenteni a gazdasági aktivitást egy-egy térségben, vagy vállalkozói körben. Egyes fajtái hitelteremtéssel jönnek létre, mások növelik a pénz forgási sebességét. (Takáts Péter, 2011) Nagyobb mennyiségben történő elterjedésük növelheti az inflációt, s jegybanki tiltást is maga után vonhat. Jelenleg ez a veszély nem fenyeget, mivel szerepük marginális, használatuk a hagyományos pénzzel párhuzamos, miközben az értékmérő funkciót a hagyományos pénz látja el. Pénzteremtésre a pénzhelyettesítők általában nem alkalmasak, mivel nem teremtenek pénzt, csak helyettesítik. (Kun János, 2006)

A helyi pénz a közgazdasági pénzhelyettesítők csoportjába tartozik, melyek a nagy gazdasági válságok alatt, illetve után éltek reneszánszukat. (Kun János, 2006) Azonban a történelmi példák áttekintése előtt fontos lehatárolni, hogy mit is értünk helyi, közösségi pénz alatt:

- Nem egy külső bank hozza létre, hanem a közösség, és ennek mennyiségét is közösség határozza meg. (Helmeczi István Nándor–Kóczán Gergely, 2011)
- Nem helyettesíti a nemzeti pénzt.
- Helyben kerül kibocsátásra és helyben is kering, a regionális gazdasághoz kapcsolódik. (Tóth Balázs István, 2011)
- Az emberi munkát, a valós értékteremtést közvetítő intézmény.²

²Forrás: Varga István: "HA-MI összefogunk: piacgazdaság kapitalizmus nélkül" című előadás, Sopron, 2010.01.19. (Letöltve: 2011. 10. 24.)

- A helyi pénzt egy település bocsájtja ki, de lehetséges olyan megoldás is, melyet több szomszédos település együttesen tud használni.
- Forgási sebességéről a helyi közösség dönt. Minél gyorsabban forog, annál több termék, szolgáltatás jön létre.
- Lehetőséget teremt, hogy javítsunk egy közösség és tagjai gazdasági életén.
- Hétköznapi emberek számára biztosít hatalmat, hogy eldöntsék, mi jelent számukra értéket, és ezt az értéket valóságossá is tegyék, egy olyan gazdasági mechanizmus alkalmazásával, amely az általuk előállított javak, szolgáltatások és a szociális segély körforgását biztosítja.³
- A közösségi pénz egy megoldási alternatívát jelent a munkanélküliség, közösség széthullása és a környezet romlása ellen. (Bernard A. Lietaer, 2001)
- A siker kulcsa, mint minden pénznek egy adott közösségben, a bizalom. Jelen esetben bizalom a szomszédunkban, és az egész közösségben, a közösség vezetőiben.⁴

A közösségi pénz bevezetésének legfontosabb ismérvei közé tartozik, hogy egyrészt a közösség által kerül kibocsátásra és így a pénz a közösség tulajdonát képezi, másrészt a pénz két alapvető technikai funkcióját látja el, vagyis általános értékmérő és csereeszköz. (Bernard Lietaer, 2001)

Ezek alapján jól látszódik, hogy a helyi pénzügyi rendszernek a célja kettős. Egyrészt kiegészíti a nemzeti valutával való kereskedelmet egy adott funkcionális régióban, vagyis a helyi pénz nem kívánja az ország hivatalos fizetőeszközét helyettesíteni. Másrészt a helyi valuta termelőket, fogyasztókat, egyesületeket és közösségeket köt össze és ez a fizetőeszköz kizárólag egy meghatározott gazdálkodói térben – valamely településen és agglomerációjában, esetleg szélesebb vonzáskörzetében – használható. (Vezér – Szörényi László, 2011)

A fenti tényezők mellett azonban nem szabad megfeledkezni arról, hogy a helyi pénznek eleget kell tennie a pénz két feladatának (értékmérő, csereeszköz), ezzel gátolva a felhalmozást és a spekulációt. Ennek legjobb módja egy értékvesztő vagy negatív

³Forrás: <http://www.freeweb.hu/eszmelet/51/brantdt51.html> (Letöltve: 2011.10.23.)

⁴Forrás: Almássy Tamás: A jó illatú pénz (http://www.aranylinko.net/tips/local_money.htm) (Letöltve: 2011.10.23.)

kamatozású pénz, vagyis a helyi valutarendszer többnyire lejáráttal rendelkező rendszerként funkcionál. (Vezér – Szörényi László, 2011)

A valutarendszerben kibocsátott papírok birtokosának szembe kell néznie a valuta értékvesztésével, amely a lejárat idő függvénye, az határozza meg. A fizetőeszközök lejárat ideje általában valutafüggő. Léteznek olyan helyi valuták, amelyek nem rendelkeznek lejáráttal (például a svájci WIRvaluta), így tulajdonosa bármely időpillanatban ugyanolyan névértéken vásárolhat terméket, vagy vehet igénybe szolgáltatást. A legtöbb esetben éves, de gyakran havi szinten határozták meg az eszköz lejárat idejét.⁵

Ez a közösségi belső pénz, mely nulla kamattal, vagy akár negatív kamattal működik, nevezhető „szelíd pénz” – nek (teremtett pénznek). (Dr. Szalay Zsuzsanna, 2008) A jelenlegi létező rendszerek a nulla kamatozást használják, ellentétben a 30-as években jellemző pénzeket, amik a negatív kamatozáson alapultak, általában egy bélyegzési procedúrával végrehajtva.

1. 2. Történelmi példák bemutatása

4. 2. 1. Gesell és a „wörgli csoda”

A XIX – XX. század fordulóján egy Argentínában élő kereskedő, közgazdász, Silvio Gesell az argentin gazdaság válságát valamint a pénzügyi bizonytalanságokat kezdte el vizsgálni. A csereeszköz mindenhatósága kapcsán felvetette, hogyan lehetne áthidalni a pénzt, mint a felhalmozható hatalom eszközét, ugyanakkor megtartani, mint semleges csereeszközt. Gesell legfőbb célja egy konjunktúra-ingadozások nélküli gazdaság, igazságos társadalmi renddel. A megoldást a folyamatosan forgó pénzben, a szabadpénzben látta. A pénz kikerülne a földi lét mulandósága alól, és nem romlana. Ennek érdekében összhangba kell hozni a munkaerővel és a természetes termékekkel. Ezáltal a pénz az ember szolgálója lenne, nem az uralkodója. (Wolfgang Uchatius, 2010)

Egyik kiemelkedő művében, „A természetes gazdasági rend” –ben ismertette az általa kidolgozott új elvű pénzrendszert. Az volt az elképzelése, hogy az egyes országok megtartanák nemzeti fizetőeszközeiket, de létrehoznának egy nemzetközi valutatársulást, amely közös, semleges világpénzt bocsátana ki, „rozsdáló bankó” alapszabályai alapján. A közös nemzetközi világpénz egyenlítené ki a kereskedelmi kapcsolatokat

⁵ Forrás: Tóth Balázs István: A helyi valuta szerepe a lokális gazdaságfejlesztésben; Pénzügyi Szemle 2011/1 (p. 66-77.) (Letöltve: 2011. 10. 23.)

egyenlőtlenségeit. Úgy vélte, a folyamatosan forgó pénz strukturális jellege nem tenné lehetővé, hogy az eddig módon kamatok és kamatos kamatok által határtalanul szaporodjon, vagyónként koncentrálódjon. (Bernard Lietaer, 2001)

A pénzhelyettesítők a nagy gazdasági válságokhoz kapcsolódva éltek reneszánszukat. A harmincas években Németországban, Ausztriában, Svájcban, Franciaországban, Spanyolországban és az Egyesült Államokban igyekeztek a szabadpénz bevezetésén abból a célból, hogy a munkanélküliséget megszüntessék. A legsikeresebbnek az osztrák Wörgl kísérlete bizonyult, mutatva, hogy Gesell receptje helytálló.

A gazdasági világválság, a nagy szegénység, valamint építési projektek hosszú listája tükrében Wörgl polgármestere kipróbálta Gesell szabadpénzét. A város 1932 nyarán beindított egy közmunkaprogramot, ahol az elvégzett munkáért az önkormányzat kuponnal fizetett. A kuponokat valamennyi helyi kereskedő elfogadta, mivel a város vezetése garantálta, hogy bármikor visszaválthatják azokat a hivatalos Schillingre - ehhez az egyik helyi bankban elhelyezték a szükséges mennyiségű Schillinget. Mivel a kupon minden hónap végén veszített értékéből 1 %-ot, mindenkinek érdekében állt minél hamarabb elkölteni. Ez a helyi gazdaság élénküléséhez vezetett, a termelés csökkenése leállt, fellendült a foglalkoztatás. Újra tudtak adót fizetni a helyi lakosok, sőt, hogy ne kelljen tartani a pénzt, és érvényesítő bélyegeket venni, gyakran már hamarabb befizették adójukat.

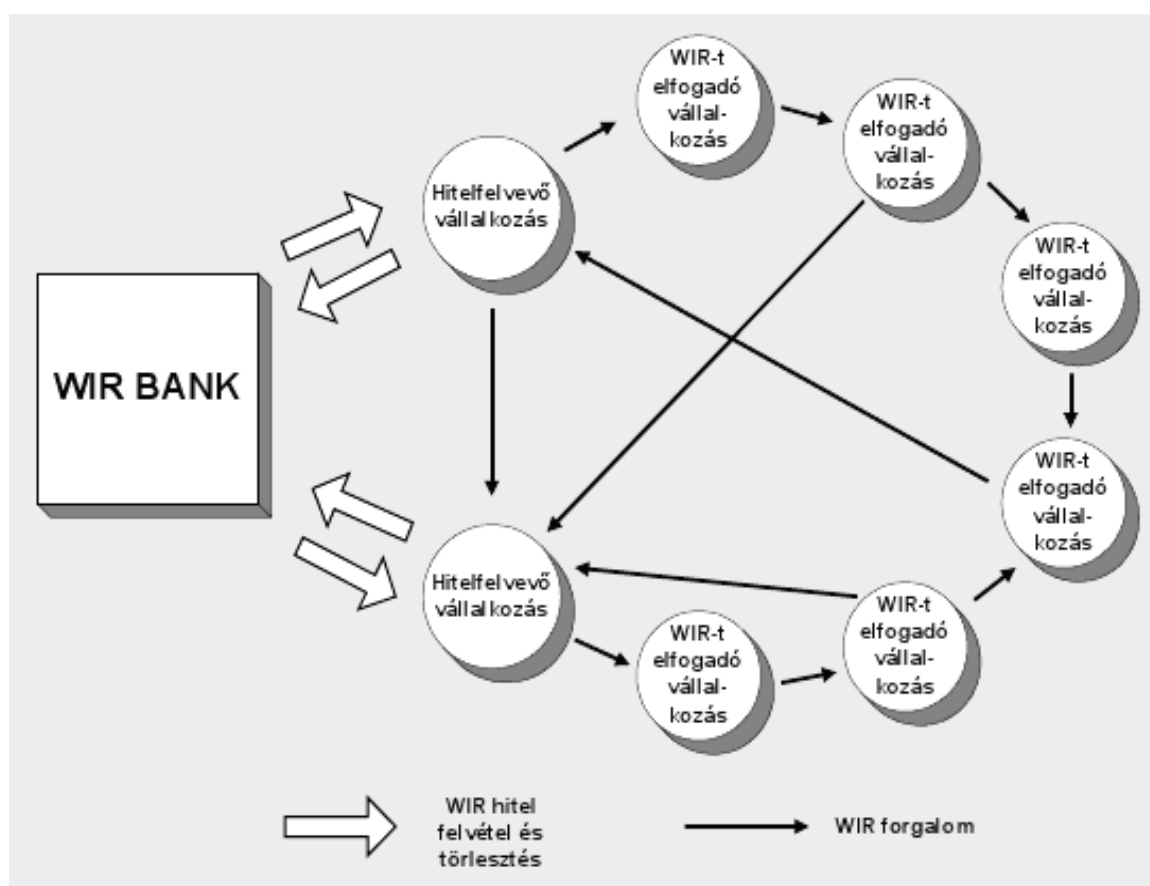
Abban az időben, amikor Európa sok országában tetemes munkanélküliséggel kellett harcolni, Wörglben egy év alatt a munkanélküliség 25%-kal csökkent. A munkanélküliség csökkenése, a közmunka során megszüpült parkok, leaszfaltozott és csatornázott utak, a megépült síugrósánc, mosoda, a felújított híd élénk érdeklődést váltott ki. Az eredményt akkor a sajtó a wörgli csoda néven emlegette, és száz további település szerette volna bevezetni a helyi pénzt, azonban az Osztrák Nemzeti Bank betiltotta a hasonló kezdeményezéseket. A város fejlődése megrekedt, a többi település pedig még el sem indulhatott a fellendülés irányába.⁶

⁶ Forrás: www.fantaziaorszag.hu/docs/media_figyelo/worgli_csoda.pdf (Letöltve: 2011. 10. 23.)

1. 2. 2. WIR - rendszer

Svájc, a pénzvilág európai központja, keményen védi nemzeti valutáját, ennek ellenére 75 éve működik itt egy olyan pénzintézmény, amely a válság idején megvédi a nehéz helyzetben lévő ügyfeleit, egyébként pedig segít vállalkozásokat indítani.

1934-ben, Zürichben alakult a Wirtschaftsring-Genossenschaft (Gazdasági Gyűrű Szövetkezet) és 1935-ben indult a WIR (wirtschaftsring), a jó svájci frank melletti pénzhelyettesítő. Az alapítás óta szövetkezeti formában működő bank központja ugyan Basel, a WIR nevű számlapénzt mégis alternatív pénzként emlegetik Svájc-szerte, sőt, egyesek markánsan a Svájci Frank mellett lévő második svájci valutának tartják.⁷

2. ábra

A WIR körforgás

Forrás: Székely Csaba: Komplementer pénz és a helyi gazdaságélénkítés, Gazdaság és Társadalom 2010. 1. szám.

A szövetkezet tagjai magánszemélyek, kis- és középvállalkozások.⁸ A pénzhelyettesítő (CHW) csak számlapénz formájában létezett, s létezik még ma is. A szövetkezet kezdetben két módon bocsátott ki pénzhelyettesítőt:

⁷ Forrás: <http://kekfrank.hu/hirek.php> (Letöltve: 2011. 10. 21.)

⁸ Forrás: Kun János: A pénzhelyettesítőkről, PSZÁF, 2006. (www.mnua.hu/pdf/pszaf-tanulmány-penzhelyettesitok.pdf) (Letöltve: 2011. 10.)

1. A szövetkezet tagjai svájci frankot fizettek be, s 5%-kal több pénzhelyettesítőt kaptak.
2. A szövetkezet kamatmentes pénzhelyettesítő hitelt nyújtott. Ez a pénzhelyettesítő-teremtési módszer jelenleg is létezik. (Kun János, 2006)

A pénzhelyettesítővel a szövetkezet tagjai egymásnak fizetnek, a pénz iránti keresletet az tartja fenn, hogy a CHW-ben kapott hitelek visszafizessék.

A szakemberek elmondása szerint azért is maradhat meg a helyi pénz, mert a WIR-rendszerben lévő tagok között a bankon átmenő 90 milliós WIR forgalom elenyészőnek számít a Svájci Frank tevékenységéhez képest, emellett pedig komoly vállalkozás-ösztönző hatása van.

1. 2. 3. Valley Dollars

Az 1980-as évektől kezdve a helyi pénzrendszerek újra virágzásnak indultak. Ekkor öntudatos, innovatív válaszként jelentkeztek a szisztematikusan fennálló problémákra, melyet elsősorban a közép valamint alacsony jövedelmű közösségek preferáltak jobban, amivel alapvető céljuk elsősorban az volt, hogy a korlátozott jövedelemmel rendelkező lakosok számára a szükséges javak és szolgáltatások beszerzése megoldott legyen hozzájárulva ezzel a hosszútávra megfogalmazott gazdasági fejlődéshez.⁹

Franklin megye, Massachusetts legszegényebb tartománya, ahol a legnagyobb problémát a lakosok számára az jelentette, hogy megtudjanak élni a fizetéseikből. Ennek az állapotnak az orvosolásaként, valamint az emberek gazdasági helyzetének javításáért Franklin Megye Közösség Fejlesztési Társasága (CDC) támogatta a "Valley Dollars"-nak nevezett közösségi pénzrendszer létrehozatalát.

A rendszert 1991-ben alapították a szomszédos Hampshire megye egyetemén. 1995-ben, amikor a Franklin Megye Közösség Fejlesztési Társasága átvette és elkezdte fejleszteni 70 tagja volt, ami mára már 400 felettivé bővült. (Barbara Brandt, 2001)

A rendszer lényege, hogy a társaság közösségi valutát bocsát ki és arra ösztönzi használóit, hogy vásároljanak szolgáltatásokat a piaci ártól függetlenül, 10 \$/munkaóra áron, ami persze változhat a résztvevők megállapodásainak függvényében. Csatlakozáskor a tagok 10 \$ és 20 \$ közötti (amerikai dollár) éves díjat fizetnek a CDC Völgy Kereskedelmi Bizottság (VTC) számára, ezen felül ajándék gyanánt 25 \$ értékben

⁹ Forrás: Barbara Brandt: Helyi közösségek pénzrendszerei az Egyesült Államokban, Eszmélet folyóirat, 51. szám (2001) (2011. 10.21.)

szolgáltatásokat vagy termékeket kell biztosítaniuk. Cserébe kapnak 25 \$ értékű Valley dollárt. Ha részt vesznek egy 1 órás orientációs programon, kapnak további 25 \$ értékű Valley dollárt.¹⁰ A Völgy Kereskedelmi Bizottság címjegyzéket ad Franklin és Hampshire megye minden olyan személyének és vállalkozásának, akik szolgáltatásokat nyújtanak, javakat termelnek, és ezekért cserébe elfogadnak Valley dollárt. Napjainkra körülbelül 60. 000 \$ értékű Valley dollár van forgalomban.

Mivel a bizottság nem követeli meg tagjaitól, hogy tranzakcióikat rögzítsék, így nem tudni, hogy ténylegesen hányszor kerül elhasználásra a Valley dollár. A bizottság hangsúlyozza, hogy a rendszer az alacsony jövedelműeket segíti, azonban a címjegyzékben szereplő szolgáltatások közül sok inkább ezoterikus (sokféle masszázs, spirituális /szellemi/ tanácsadás, elektronikus kiadványszerkesztés).¹⁰

A rendszer jobb működéséhez többen is úgy vélik, hogy minimum 2000 tag megléte lenne szükséges, valamint gátló tényezőt jelent a pénzhiány is, amiből következik, hogy nem tudják megfizetni a szervezőket, akik a rendszert bemutathatnák, és több tagot toboroznának.

1. 2. 4. Sopron és a Kékfrank

Az önszerveződés Sopron számára nem ismeretlen fogalom, amit a soproni kereskedelmi és iparkamara 160 éves múltja, a helyi ipartestület, vagy a Magyar Agrártudományi Egyesület (mely évtizedeken át egyedülállóan helyi csoportként működő szervezet) is bizonyít. (Székely Csaba, 2010)

A helyi vállalkozók egy bizonyos csoportja néhány évvel ezelőtt „ha mi összefogunk” felkiáltással egy utalvány - rendszer bevezetése mellett döntött, mely azóta is eredményesen és példaértékűen működik.

A „HA-MI” utalványokkal – a vállalatoknál kialakított cafetéria rendszerre épülve – a meleg és hideg étkeztetésen, az üdültetésen, az ajándékutalványokon keresztül jelentős forgalomművekedést értek el az utalványokat befogadó helyi vállalkozók.¹¹

Az utalvány – rendszer sikeresen működött, így a tagok további lépés megtételére határozták el magukat. 2009. szeptember 29.-én 123 soproni polgár létrehozta a Ha-Mi-Összefogunk elnevezésű európai szövetkezetet, mely alapvetően alulról jövő, pártoktól

¹⁰ Forrás:Barbara Brandt: Helyi közösségek pénzrendszerei az Egyesült Államokban, Eszmélet folyóirat, 51. szám (2001) (2011. 10.21.)

¹¹ Forrás: Székely Csaba: Komplementer pénz és a helyi gazdaságélénkítés, Gazdaság és Társadalom 2010. 1. szám.

független, civil kezdeményezés. A szövetkezet alapító tagja az lehetett, aki legalább egy (de legfeljebb negyven) 100 euró értékű részjegyet vásárolt.¹²

Fő célkitűzése, hogy a Kékfrank utalvány segítségével Sopron és környéke gazdasági szereplőinek összefogásában fellendítse a helyi, a régió valamint a határtérség gazdaságát. Ebből következik, hogy a szövetkezetbe a határ másik oldaláról is lehetőség volt a bekapcsolódáshoz.

Az alapvető elképzelés, hogy a bevezetett csereeszközzel javulhat a vállalkozások likviditási helyzete; az igények, szükségletek kielégítése; valamint a kapacitások kihasználása magasabb szinten valósulhat meg, ezáltal is helyben történhetne több szolgáltatás és áru cseréje.

A csereeszközt, a Kékfrankot jogi értelemben HA-MI szövetkezet hozza forgalomba, a szövetkezeti tagutalványaihoz pedig a kibocsátó szövetkezet által megbízott takarékszövetkezetben juthat hozzá, amely a Kékfrank forintellenértékét kamatoztatja. A kamatbevételt a szövetkezet és a tagok megosztják egymás között. A Kékfrank nemcsak papíralapon indul útjára, hanem elektronikusan is.¹³

A Kékfrank nem kamatozik, így a felhalmozás senkinek sem érdeke, ebből következőleg gyorsabban fog mozogni, mint a nemzeti pénz, amivel a helyi gazdaság felpörgését eredményezi. Ennek persze szükségszerű követelménye, hogy a felhasználók és környékbeli polgárok vásárlásaikat ebben bonyolítsák. A szövetkezeti tagok, vállalkozások forgalma elkezd növekedni, mivel ők elfogadják a Kékfranknak, emellett pedig lehetőség van arra is, hogy a dolgozók és munkatársak (anélkül, hogy szövetkezeti tagok lennének) többletjuttatását is ezen helyi fizetőeszközzel oldja meg.

A Kékfrank – utalvány működéséből jól tükröződik, hogy ez egy olyan pénzhelyettesítő, mely a magyar forint mellett csereeszközként jelenik meg, betartva az uniós és magyar jogrend szabályait.

1. 2. 5. Az ismertetett példák összegzése

Az alternatív pénzrendszerek bevezetéséhez kapcsolódó hazai és nemzetközi kezdeményezéseket lényegében két fő típusra lehet osztani:

1. Az első csoportot a zárt közösségek által megszervezett önsegítő rendszerek különböző formái képezik, amikor is egy adminisztrációs rendszer kerül

¹² Forrás <http://www.kekfrank.hu/> (Letöltve: 2011. 10. 23.)

¹³ Forrás: Tóth Balázs István: A helyi valuta szerepe a lokális gazdaságfejlesztésben; Pénzügyi Szemle 2011/1 (p. 66-77.) (2011. 10. 23.)

kialakításra, megkönnyítve a tagok közti cseréket. Ezek általában a közösségi önszolgáltató rendszerek (KÖR), csereklubok, helyi cserekereskedelmi rendszerek (LETS), szívességbankok, valamint a kalácsa körök. Ezek fő célja, hogy a közösségen belül megoldottá váljon a kihasználatlan lehetőségek összekötése a kielégítetlen igényekkel.

2. A második csoportot a helyi fizetőeszközök, pénzhelyettesítő eszközök alkotják. Ezen fizetőeszköz a magyar jogszabályok és törvények szerint banki fedezettel bír, bármikor visszaváltható forintba, viszont nem kamatozik, sőt romolhat értéke, ezért is oldja meg az gyors mozgást a helyi gazdaságban. Az általam bemutatott példák is ezt a csoportot erősítik.

A példaértékű illetve jelenleg is működő rendszerek vizsgálatánál 3 olyan közös vonást véltem felfedezni, amely alapját is képezhetik a pénzhelyettesítő eszközök sikeres működésének.

- *Jogszabályi környezet:* A wörgli megoldás, amely legjobban példázza, hogy mennyire is meghatározó ezen rendszer működésének az ország törvényi és jogszabályi háttere. A helyi pénz kibocsátásának legnagyobb gátja, hogy a pénzjegykibocsátás állami monopólium.
- *Szisztematikus problémák, válságok:* Ezen pénzhelyettesítők bevezetése mögött valamilyen válság, probléma illetve kritikus helyzet áll, vagyis kell valami olyan kedvezőtlen helyzet a közösségek számára, ami úgynevezett „motor” –ként működhet.
 - Wörgl: 1929-1932 gazdasági világválság, munkanélküliség, szegénység.
 - WIR – rendszer: 1929-1932 gazdasági világválság
 - Valley Dollars: Szegénység, lakosok rossz gazdasági helyzete.
 - Sopron: vállalkozások likviditási helyzete rossz; az igények, szükségletek kielégítése nem megfelelő; rossz kapacitások kihasználtság
- *Összefogás:* A sikeres működés egyik elengedhetetlen feltétele az összefogás, az, hogy ezen pénzhelyettesítő bevezetése mögött közösségi támogatás van. Ennek a rendszernek alapja, hogy a közösség maga dönti el, hogy változtatni akar, önszerveződéssel jön létre, valamint nagy hangsúly van a tagok szolidaritásán.

- *Helyhez kötött:* A pénzhelyettesítők a regionális gazdasághoz kapcsolódnak, felhasználása régió kívűl nem lehetséges, vagy meghatározott elvek szerint korlátozva van.
- *Kezdeményező személy, szervezet:* A helyi pénzhelyettesítő annak ellenére, hogy közösségi kezdeményezésen alapszik, valamennyi fent ismertetett megoldás esetében van egy személy, illetve szervezet, akinek a nevéhez kapcsolható maga a bevezetés. Wörlg esetében a polgármester, WIR – rendszerűl a Wirtschaftsring-Genossenschaft (Gazdasági Gyűrű Szövetkezet), a Valley Dollars - t Franklin Megye Közösség Fejlesztési Társasága (CDC) támogatta, végűl pedig a Kékfrank mögűt a Ha-Mi-Összefogunk szövetkezet alapítói állnak.
- *Elriasztja a felhalmozást:* A helyi pénzhelyettesítők egyik leglényegesebb tulajdonságát abban vélük felfedezni, hogy meggátolja a felhalmozást, vagyis a használóinak érdekében áll az elköltése, ezzel pedig élénkíti a helyi gazdaságot.

A kiemelt példák nem minden esetben tekinthetők azonban mintának. Fontos, hogy egy induló helyi pénz esetében a koncepcióalkotásnál figyelembe vegyük ezeket és tanulmányozzuk, azonban fenntartásokkal kell kezelni. A legelsűként emlegetett Wörlg városában működű helyi pénz a kor követelményeinek tökéletes eleget tett, és sikeresen kezelte a problémát, azonban a jelenlegi gazdasági helyzet mellett kockázatosnak tartom, hogy negatív kamatozású helyi pénz kerüljön bevezetésre. A későbbiekben majd látható lesz, hogy Sopronban is még úgy mond „élég dűcűgűsen” működik a Kékfrank, amellet, hogy kedvezményeket is kapnak az emberek, ha azzal fizetnek. Ha egy ilyen környezetben meghallaná az ember, hogy ha átváltja a Forintját helyi pénzre, az hónap végén még veszít is az értékébűl, senki nem kockáztatná meg a cserét.

A Valley Dollars jelenleg annak ellenére, hogy kiemelendű példának tekinthetű, még a saját országában sem működik teljesen jól, hiszen a tapasztalatok azt mutatják, hogy a sikerhez egy bizonyos létszámtűmeg szükséges. Ez persze Sopron esetében is igaz, hogy a Kékfrank mozgásához több tagra lenne szükség, de a Valley Dollars-hoz körülbelűl 2000, és ez csak a minimum létszám.

A felsorolt példák között kivételt jelent a WIR – rendszer, mivel egyrészt a svájci bank által működtetett pénzhelyettesítű; nem egy régióhoz kötűdik, hanem Svájc egész területén elfogadható fizetűeszkűz; közel hatvanezren használják. Gyakran a WIR –t nem is helyi pénzként, hanem komplementer pénzként is nevezik. Éppen ezért a hazánkban

bevezetésre került és kerülő helyi pénzek fejlődési irányuknak a WIR rendszert tekintik, hiszen Svájcban országos szinten működik a duális pénzrendszer.

1. 2. 6. Alternatív megoldások

Magyarországon, mint már korábban is írtam, komoly múltja van a pénz helyettesítésének. Éppen ezért fontosnak tartottam, hogy ne csak a kiemelkedő és mindenki által ismert példákat tekintsem át, hanem olyan kezdeményezéseket is megvizsgáljak, melyek igaz, hogy kisebb jelentőségűek, de figyelemre méltóak. Ilyen többek között a LETS-rendszer.

Ez egy alternatív pénzügyi rendszer (legtöbb esetben kaláka körnek, szívességbanknak, Közösségi Önségítő Rendszernek (KÖR) vagy Cserekörnek nevezik), mely Angliában terjedt el leginkább, mégis 1983-ban indult Kanadában.¹⁴ A rendszer alapja, illetve alapötlete azon felismerésből származik, hogy a régmúltban szerveződött faluközösségekben a szomszédos gazdák a szezonális időszakokban pénz nélkül tudták egymást segíteni. Innen jött az elképzelés, hogy sok esetben rendelkezésre áll az adott közösségen belül minden tényező, kivételt képez a pénz. Az, ami megakadályozza a csere lebonyolítását. Éppen ezért lenne szükséges ennek a problémának a megoldása. A hagyományos kaláka legtöbb esetben két személy között zajlik, vagyis maga a szituáció kétszereplős, és csak egy adott termék vagy szolgáltatás jelenik meg benne. A LETS rendszer abban más, hogy ezt a kétirányú cserét kibővíti és több szereplő segítségével működik.

Maga a kör úgy működik, hogy elsőként a tagok felsorolják, hogy mire lenne szükségük, illetve ők mit tudnak felajánlani, mellékelve természetesen elérhetőségüket. Előfordulhat az a helyzet, hogy esetleg szüksége lenne az adott személynek valamire, de nem tud olyat felajánlani, ami a másik személynek jó lenne. Ezért valamennyi körön meg kell határozni egy közvetítő eszközt. Magában a rendszerben nincs olyan, hogy adós valaki. Ha esetleg mínuszban van, az csak annyit fog jelenteni, hogy a jövőben valamikor az adott személynek munkát kell végeznie.

1. Talentum kör: A körben a fentiekhez hasonlóan a tagok elérhetővé teszik szolgáltatásaikat, dolgaikat. Itt a csereeszköz pedig az úgynevezett Talentum lesz, egy fizetési ígérvény.¹⁵

¹⁴ Forrás: http://www.greenfo.hu/hirek/hirek_item.php?hir=15353 (2011. 10. 21.)

¹⁵ Forrás: <http://lmv.hu/talentum> (2011. 10. 23.)

2. Körös Kör Szívességbank: Ez egy Békéscsaba és környékén működő Önsegítő Közösségi Kör, mely egy nyilvántartási rendszerként működik, melyben KÖRpontban történik a fizetés.¹⁶
3. Cserekör: Itt az ügyletek lebonyolítására és a tagok közötti kapcsolattartásra a Cyclos programot használják, mely egy zárt elszámolási rendszer. Lehetőség van hirdetések feladására, a tagok közötti ügyletek elszámolására, tagok közötti kapcsolattartásra a belső üzenetküldő modul segítségével. A kör elszámolási egysége a Pont.¹⁷
4. Szívesség.net: Ez egy közösségi oldal (internetes portál), amelynek célja, hogy valódi emberekről, kapcsolatokról, bizalomról és közösségről szól. Non – profit jellegű, mindeni felajánlja önzetlenül, amit örömmel ad, és kér, aminek éppen örülne, nem kell cserét felajánlani. Jelmondata, hogy „Tehetsz egy szívességet”. Jelenleg 27.000 felhasználó regisztrált a rendszerbe.¹⁸
5. Suska kör: A körön belüli fizetőeszköz a suska, ahol is 1 óra munkavégzés 60 suskát ér. Ez egy jó eszköz az egyén felelősségvállalására, hiszen a fedezet a suskának a saját munka lesz, így ebben az esetben nincs könyvelés, és nincs elszámolás.¹⁹

Ezeknek a rendszereknek, köröknek az elgondolása könnyebben megvalósíthatónak tűnik, azonban fontos szem előtt tartani, hogy ezek sikeres működése mögött szükséges egy jól funkcionáló, nyilvántartási rendszer. Csak így tudja megtalálni egymást a két fél, akik üzletelni szeretnének. Ezekhez az elképzelésekhez én úgy gondolom, hogy kisebb méretek szükségesek, tehát nem egy egész városra kiterjedő méretet kell elképzelni. A fent felsorolt példáknál is az ötletgazdák, kitalálók elmondták, hogy első lépésként ismerőseik között kezdték el terjeszteni, ott kérdezték és így módon bővült a kör folyamatosan.

1. 3. A közösségi, helyi pénz hatásai

A közösségi pénz fogalmi lehatárolását és kiemelkedő példáinak bemutatását követően fontos megvizsgálni, hogy milyen hatása van, miért is döntenek bevezetése mellett világszerte.

¹⁶ Forrás: <http://www.koroskor.hu/> (2011. 10. 24.)

¹⁷ Forrás: [http://szivesssegbank.hu/node/\(2011. 10. 24.\)](http://szivesssegbank.hu/node/(2011. 10. 24.))

¹⁸ Forrás: <http://szivesssegbank.net/> (2011. 10. 23.)

¹⁹ Forrás: <http://www.suska.hu> (2011. 10. 25.)

A helyi pénz hatásai két nagy csoportra bonthatók, gazdaságélénkítő és munkahelyteremtő, közösségformáló hatású. Ez az a két terület, mely javításának és erősítésének leghatékonyabb eszköze a közösségi pénz. (Takáts Péter, 2011)

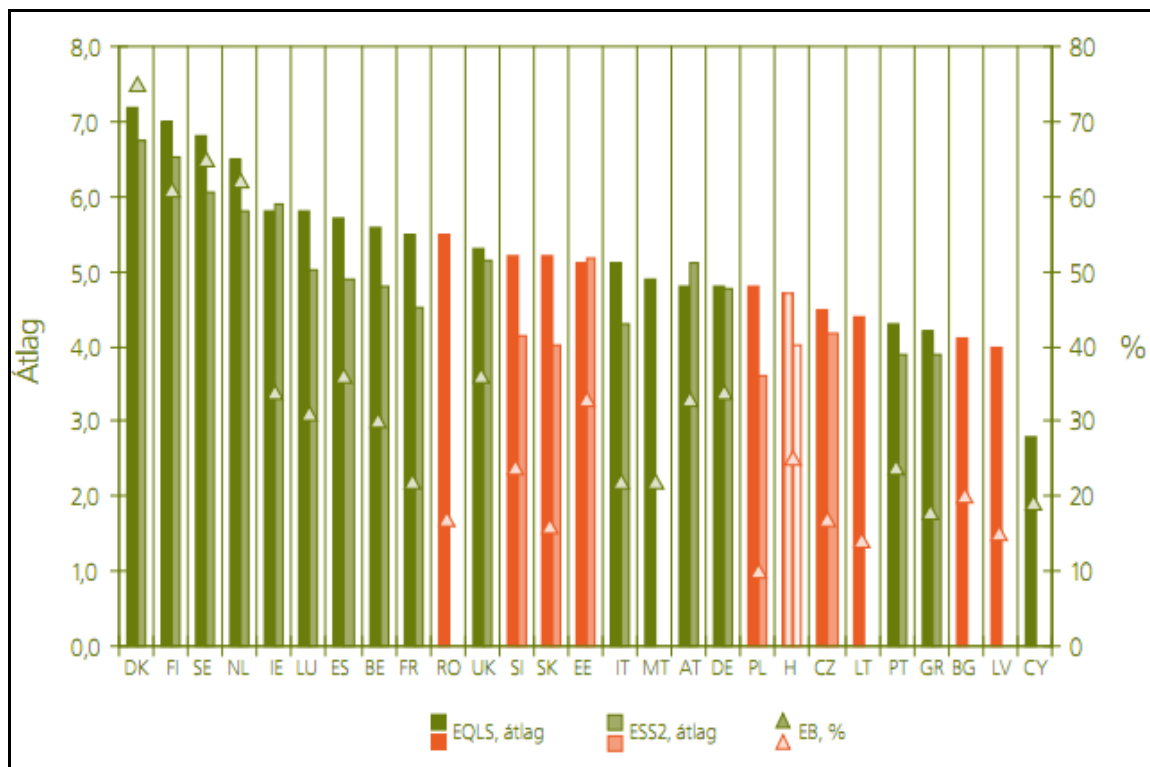
A *gazdaságélénkítő és munkahelyteremtő hatás* alatt elsősorban azt kell érteni, hogy az emberek, használók abban lesznek érdekeltek, hogy elköltsek a pénzhelyettesítőt. Ennek egyik ösztönző módja a negatív kamatozás, azonban még értékvesztés nélkül is motiváltak lesznek a minél hamarabbi kiadásban. A rendszer indulásakor kétféle ember fog helyi pénzt birtokolni, az, aki elkötelezett és az, aki rászorul a használatára (belép a rendszerbe, mert előnye származik belőle, de alapvetően bizalmatlan). Érthető módon az elkötelezett tagok tisztában vannak azzal, hogy a helyi pénz akkor működik, ha használják, így folyamatosan új beszerzési forrásokat, elfogadó helyeket fog keresni. Erőfeszítések árán igyekszik helyi szinten megoldást találni igényeire. A bizalmatlanok ezzel ellentétben azért fogják elkölteni, mert szkeptikusak a helyi pénzzel szemben és elsőként attól akarnak megszabadulni. Később, ahogy a rendszer egyre inkább bejáratódik, az elkötelezett tagok száma nő és a tapasztalatok növekedésével a bizalmatlanok is pozitívan fognak hozzáállni a közösségi pénz működéséhez.

Így jól látható módon a pénzhelyettesítő jóval többször cserél gazdát, és ezáltal jóval gyorsabban forog, mint a nemzeti pénz. A közösségi pénznek megnövekedett körforgási sebességével arányosan növekszik a helyi vásárlóerő és ez közvetlenül vezet a helyi gazdaság fellendüléséhez és megerősödéséhez.²⁰ A közösségi pénz helyi pénzhelyettesítő, így nem kerül ki sem a megyéből sem pedig a térségből, vagyis nem történik pénzkiáramlás, ami a régióbeli gazdaság megerősödéséhez, a térség gazdasági függetlenedésének növekedéséhez vezet.

A *közösségépítő hatás* abban nyilvánul meg leginkább, hogy a közösségi pénz bevezetése és használata közben a közösség tagjai több szálon fognak összekapcsolódni, vagyis a korábbi helyzettől eltérően sokkal gyakrabban kerülnek kapcsolatba egymással, és érdekükben fog állni a szorosabb emberi kapcsolatok kiépítése. Ez pedig hozzájárul a közösségi szellem megerősödéséhez, és egy ilyen emberi találkozásokon alapuló rendszer nyújtja a legjobb alapjait ahhoz, hogy a közösség tagjai azonosulni tudjanak a közös célokkal, azokat sajátjainak érezze.

²⁰ Forrás: Takáts Péter: Javaslat egy Régió gazdasági-társadalmi fellendítésére egy pénzhelyettesítő közösségi pénz és a C3 elszámolási rendszer bevezetése által, 2011. július. (Letöltve:2011. 10.27.)

Magyarországon a társadalmi tőke értéke kifejezetten alacsony, melyet jól mutat a TÁRKI 2009 évre vonatkozó kutatása. A társadalmi tőke négy ismert aspektusát (bizalom, hálózatok, társadalmi normák és civil társadalmi aktivitás) vizsgálja, melyek közül az általánosított bizalom mértékét mutatja az alábbi ábra.

3. ábra

Az általánosított bizalom szintje országoként (2009)

Forrás: TÁRKI Európai Társadalmi Jelentés 2009

A skandináv országoknál szerepelnek a legmagasabb értékek, szemben kelet-közép-európaival és a dél-európai országokkal, ahol az általánosított bizalom mértéke a legalacsonyabb. Sajnálatos módon Magyarország is a sor végén helyezkedik el. Helyi pénz esetében még fontosnak tartom kiemelni a társadalmi tőke egy másik aspektusát, a kapcsolati tőkének a vizsgálatát. A kutatás ennek megállapításához három mérőszámot alkalmazott. Két mutató a családon kívüli hálózatok (barátokkal, szomszédokkal való kapcsolattartás) meglétét és intenzitását, a harmadik a segítségnyújtás gyakoriságát méri.

4. ábra

A barátokkal és szomszédokkal való találkozás, valamint a segítségnyújtás gyakorisága országonként (%)

Forrás: TÁRKI Európai Társadalmi Jelentés 2009

A barátokkal való találkozás gyakorisága egész Európában igen magas, még Magyarország esetében is, azonban a másik két mutató értéke rendkívül alacsony. Jellemző, hogy a helyi közösségek, egymás közelében élő emberek ritka esetben számíthatnak egymásra, nincs összefogás, nem segítenek egymáson. Azt lehet mondani, hogy bizalomhiányos és rendkívül megosztott Magyarország, ahol az emberek nem hisznek a közösségben, a közösségi összefogásban. Azonban ma már egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy amit a központi hatalom elrontott, azt csak a helyi közösség szintjén lehet orvosolni. A helyi pénz az egyik legjobb megoldás lehet, mivel jól átlátható, nyílt és erős ösztönző hatással bír a közösségekben. Fontos közösségépítő hatása megmutatkozik abban is, hogy a helyi embereket a szeretet - központú viselkedés felé irányítja, és emellett fokozatosan leszoktatja a közösség tagjait a felesleges fogyasztásról és presztízs – vásárlásról. Elősegíti az önellátást, öngondoskodást, valamint a közösségen belüli támogatást.

1. 4. Helyi pénz jogszabályi háttere

A korábban ismertetett történelmi és jelenleg is működő közösségi pénzkalkuláció megoldásoknál kiemelt elem volt a jogszabályi környezet.

A helyi pénzek kibocsátása és azok nyilvántartása, illetve a fizetések elszámolása a pénzforgalmi szolgáltatási tevékenység fogalmköréhez tartozik. A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokra vonatkozik a 1996. évi CXII. törvény.

„Kizárólag hitelintézet jogosult pénzforgalmi szolgáltatások nyújtására - ha törvény eltérően nem rendelkezik -, és készpénz-helyettesítő fizetési eszköz kibocsátására, illetőleg az ezzel kapcsolatos szolgáltatás nyújtására, a 6. § (3) bekezdésében foglalt kivétellel” (1996. évi CXII. Törvény 5§ (2))

„A 3. § (1) bekezdés b) pontjában meghatározott tevékenységet végző pénzügyi vállalkozás e tevékenysége keretében a 3. § (1) bekezdés e) pontjában (elektronikus pénz, valamint készpénz-helyettesítő fizetési eszköz kibocsátása, illetőleg az ezzel kapcsolatos szolgáltatás nyújtása) meghatározott tevékenységet - kivéve az elektronikus pénz és az elektronikus pénzeszköz kibocsátását - is végezheti.” (1996. évi CXII. Törvény 6. § (3))

A törvény fenti két pontja mondja ki, hogy pénzügyi vállalkozás, pénzforgalmi intézményi (vagy hitelintézeti) formában jogosult készpénz – helyettesítő fizetési eszköz kibocsátására, melyet a felügyelet (Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének) tevékenységi engedélye birtokában lehet e tevékenységet folytatni.

„Pénzügyi vállalkozás részvénytársaságként, szövetkezetként vagy fióktelepként működhet.” (1996. évi CXII. Törvény 8. § (1))

A feltételek teljesülését a felügyelet minden esetben egyedileg vizsgálja és a részletes tényállásleírás, valamint a rendelkezésre bocsátott szerződéstervek áttanulmányozása alapján dönt. A hazai előírások szerint az elektronikus és papíralapú utalványoknak 100 százalékos, valódi likvid pénzfedezettel kell rendelkezniük. Ez a fedezet lehet forint vagy euró is.

A soproni Kékfrank kezdeményezése tekintetében a szövetkezeti forma biztosítja a szervezeti korlátozottságot. Készpénz-helyettesítő eszközként a kékfrank kibocsátása a PSZÁF (Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete) engedélyéhez kötött, és csak hitelintézet vagy pénzügyi vállalkozás bocsáthatja ki. Mivel a Kékfrank számára a törvényi feltételek adóttak, azaz a kezdeményezés a Magyar Köztársaság jogrendjébe beilleszthető, ezért jogi formát öltött 2009 decemberében.

A PSZÁF számít arra, hogy lesznek még Magyarországon hasonló, pénzhelyettesítők bevezetését célzó kezdeményezések, mivel az EU támogatja az ily módon történő helyi gazdaságfejlesztést. A pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény értelmében nem kell engedélyt kérni a bevezetéshez a PSZÁF-tól (ami nem jelenti azt, hogy a felügyelet ne ellenőrizné az efféle konstrukciókat)²¹.

1. 5. Helyi pénz előnyei és hátrányai

Előnyök:

- A pénzhelyettesítők a regionális gazdasághoz kapcsolódnak, az adott térségben bevezetett helyi pénzzel csak az azt elfogadó üzletekben lehet fizetni, ezáltal a pénz helyben marad, nem áramlik ki, az emberek lakóhelyük közelében költik el így a térség gazdasága fejlődésnek indul. (Tóth Balázs István, 2011)
- A helyi pénzek nem válthatók át, vagyis a helyi gazdálkodók nem azért fognak termelni, hogy áruikat készpénzért eladják és esetleg távoli vidékre szállítsák, hanem azért, hogy el tudják látni a helyi fogyasztókat, mellyel a vásárlóerő a közösségen belül marad. Ezzel megakadályozva azon sajnálatos jelenséget, hogy a szegény közösségek kevés pénzét elszívják a gazdag városok, mivel az emberek manapság előszeretettel választják pénzük elköltésének helyszínéül a lakóhelyüktől távoli bevásárlóközpontokat.
- Erősíti az emberek közötti kapcsolatokat, építi a helyi közösséget. A helyi pénz a közösségen belül forog, így azok is kapcsolatba kerülnek, akik eddig nem ismerték egymást. Emellett pedig nem minden esetben a központi rendszer (regiszter) hozza össze a feleket, fontossá válnak a korábbi ügyletekből származó tapasztalatok. (Bernard A. Lietaer, 1999)
- A tisztességes munkát értékeli, fellelősség vállalásra ösztönöz, hiszen a rendszer működése során az emberek később is meg tudják találni egymást, a nevüket adják az elkészült termékhez vagy a nyújtott szolgáltatáshoz.
- A közösség tagjai problémáikat kölcsönös segítséggel igyekeznek megoldani, amely az együttműködést tanítja.

²¹ Forrás: Magyar Nemzeti Bank: A hatályos pénzforgalmi szabályozás és a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló 2007/64/EK irányelv (PSD) összehasonlító elemzése, 2008.

- A bankjegyekből annyi van amennyi a közösségen belüli működéshez szükséges, önszabályozással történik a pénz teremtése.
- A helyi pénz keletkezése mögött mindig valós teljesítmény van. (Almássy Tamás, 2008)

Hátrányok:

- A boltokban megvásárolható áruk nagy részét nem csak helyben készített összetevőkből állítják elő helyi munkával, hanem a globális munkamegosztás miatt a világ több táján végezhetik az egyes munkafázisokat, az áru több alkotóeleme pedig különböző országokban készül. Így pedig a lakóhelyen, helyi pénzen megvásárolt áruval közvetve távoli térségek fejlődését segíti elő a helyi pénzzel fizető vásárló.
- Megfelelő szervezés és bizalom hiánya esetében a rendszer nem tud működni, az elfogadói kör szétesik. A pénzhelyettesítő önszerveződéssel jön létre, a tagok szolidaritására alapulva működik, így ha a leglényegesebb elem hiányzik, illetve az elkötelezettség csökken, felbomolhat a rendszer.
- A közgazdasági pénzhelyettesítők nem könnyítik a pénzforgalmat, éppen ellenkezőleg, többletadminisztrációt jelentenek, mivel a hagyományos készpénz és számlapénz mellett működnek.
- A pénzhelyettesítők használatával elkezd csökkenni a (hagyományos) készpénzhasználat, vagyis csökkenti a jegybanki készpénzkibocsátás után járó nyereséget.²² A jegybanki nyereség a költségvetésbe kerül, így közvetlenül a költségvetés bevételi oldalára lesz hatással, csökkenti azt. Azonban látni kell azt is, hogy ennek ellenére a politikai oldal mégsem igyekszik határozottan fellépni a pénzhelyettesítőkkel szemben, melynek oka a közösségi pénz birtokosánál jelentkező gazdasági – társadalmi haszon mértéke, mely kisebb, mint a korábban tárgyalt költségvetési hátrány.
- A pénzhelyettesítőknek van egy politikai oldalon megjelenő komoly negatívuma. A helyi pénzt használó közösség illetve régió gazdaságilag független lesz, amely azt jelenti, hogy bizonyos döntéshozatali vagy politikai függetlenség jellemezi. Erre a jelenségre már 1932 - ben felfigyeltek. (Bernard A. Lietaer, 1999)

²² Forrás: Takáts Péter: Javaslat egy Régió gazdasági-társadalmi fellendítésére egy pénzhelyettesítő közösségi pénz és a C3 elszámolási rendszer bevezetése által, 2011. július. (2011. 10.27.)

- A helyi pénzrendszer mögött egy nonprofit szervezet felállítása szükséges, vagy legalább is egy olyan személy megléte, aki gondoskodik arról, hogy friss nyilvántartás legyen a keresleti és kínálati oldalról. (Tóth Balázs István, 2011)
- A rendszer hatékony működéséhez szükséges, hogy minél több helyi pénzt elfogadó hely legyen, ezzel elérve, hogy valamennyi szükségletüket a közösség tagjai helyben elégítsék ki. Kezdeti fázisban nehéz feladatot jelent ezen vállalkozások megnyerése. A másik oldalon pedig meg kell oldani az érintettek folyamatos motiváltságát, valamint ezen sokszereplős rendszerben a folyamatos kommunikációt.

1. 6. Sűrűség és koncentráció

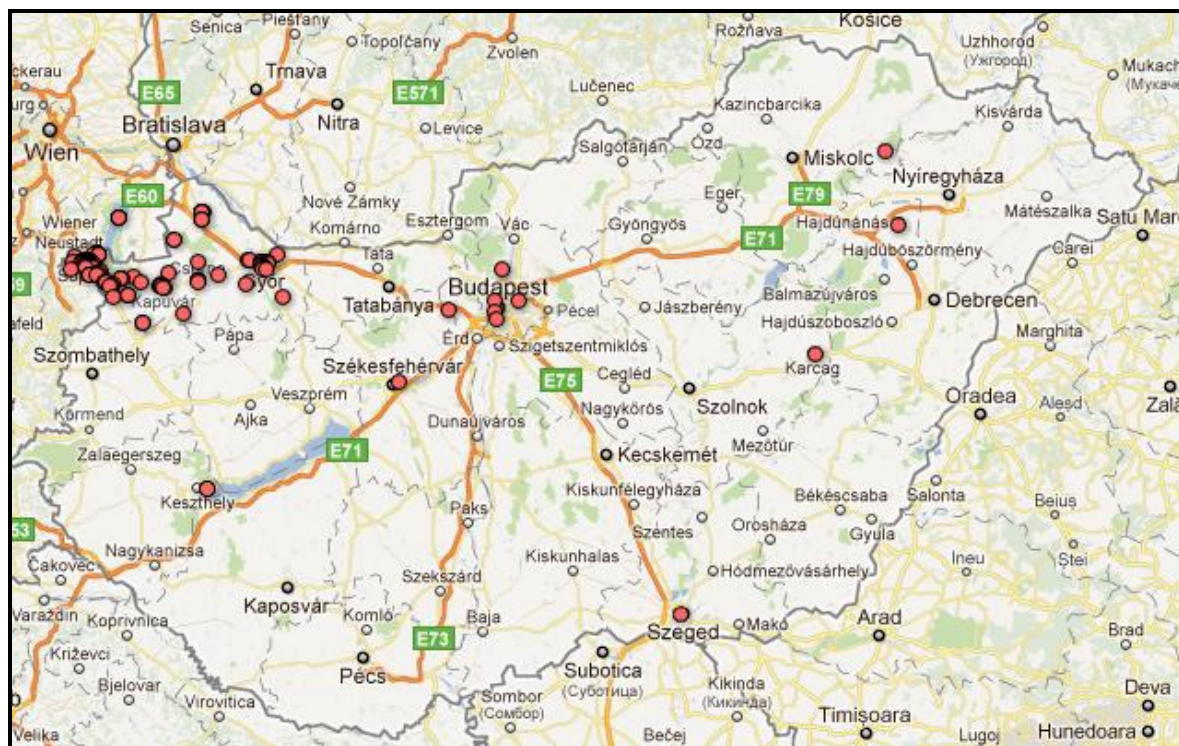
A helyi szintű pénzhelyettesítés nem újszerű dolog, a világ több országában már régebb óta elterjedt. Magyarországon annak ellenére, hogy a kalákázásnak komoly hagyományai vannak, az emberek még ma is rácsodálkoznak arra, hogy akár a helyi pénz is működőképes lehet.

Azon országokban, ahol alkalmazott és közkedvelt módszer a helyi pénzhelyettesítés, egyre több település és közösség dönt a bevezetése mellett. Ez jól mutatja, hogy a helyi pénzek esetében egyfajta öngerjesztő folyamat érvényesül, vagyis, ha már egy nemzetben több példa is alátámasztja a rendszer sikerességét, akkor egyre több település dönt a bevezetése mellett. Példaként Németországot emelném ki, ahol jelenleg 15 – 16 féle helyi pénz működik.

Magyarországon Sopron városa valósította meg a helyi pénz rendszerét elsőként, már több mint 2 éve működik és a felhasználók, elfogadóhelyek száma folyamatosan bővül. Ezen kezdeményezés sikerességét látva, ebben az évben folyamatosan lehetett hallani, hogy mely települések, valamint települési együttesek tervezik a helyi pénz bevezetését. Ezek alapján megállapítható, hogy a helyi pénz, valamint pénzhelyettesítők esetében a terjedésüket befolyásolja országbeli sűrűségük. Németországban 29 további helyi pénz bevezetése van a tervezési fázisban a meglévő 16 mellett.

Ehhez kapcsolódva érdemes megvizsgálni, hogy a helyi pénz esetében mennyire lényeges a koncentráltág. Egyrészt a rendszer működéséhez szükséges, hogy helyi szinten minél több szükségletet ki lehessen elégíteni, ami főként a nagyobb népességszámú községekben, városokban lehetséges. Ezzel viszont szembeáll a tény, hogy a szükséges közösségi összetartás főként a kisebb falvakra, településekre jellemző.

Ha a Kékfrank területiségét vizsgálom, az alábbi térkép jól mutatja, hogy nem csak Sopronra korlátozódik le és a helyi pénz fogalmából eredően nem is szabad engedni.

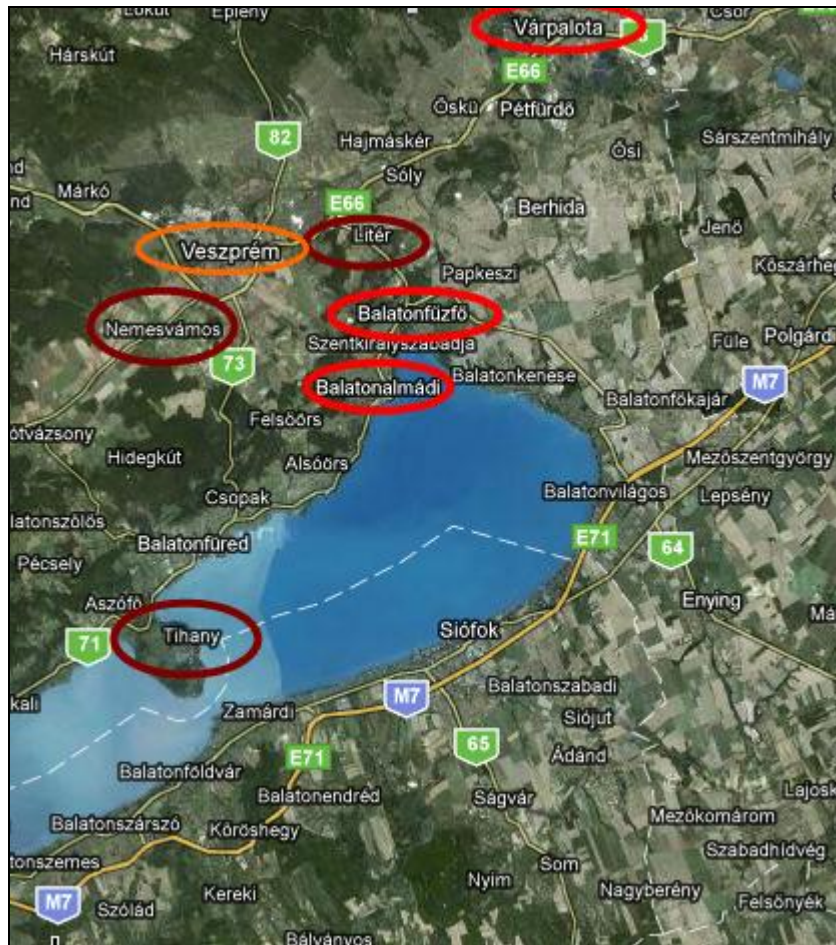

5. ábra

A Kékfrank elfogadóhelyei (2011)

Forrás: <http://www.kekfrank.hu/elfogadok2.php>

Az tény, hogy 637 darab elfogadóhely 85 százaléka Sopronban található, és főleg arra a térségre jellemző is a használat, mégis elmondható, hogy az ország egészében jelen van. Ebből arra lehet következtetni, hogy nem feltétlenül csak magára a városra kell gondolni a helyi pénz rendszerének tervezésekor, sőt törekedni kell arra, hogy oly módon kerüljön kidolgozásra, hogy első körben a város agglomerációja kerüljön bevonásra. Ezt támasztja alá a jövő évben bevezetésre kerülő Balatoni Korona.

6. ábra

A Balatoni Korona települései (2011)

Forrás: Saját szerkesztés

A kezdeményező a megyeszékhely, Veszprém volt, majd később csatlakozott Balatonalmádi, Balatonfüzfő és Várpalota, illetve 3 község is, Nemesvámos, Litér és Tihany. Annak ellenére, hogy központként Veszprém fog funkcionálni, a Korona működése más, környékbeli városokra és településekre is át fog terjedni.

Ezek alapján úgy gondolom, hogy Miskolc esetében is a helyi pénzt nem szabad csak konkrétan a városra leszűkíteni, még ha sok igény kielégítése megoldható helyben, szükséges, hogy az agglomerációval, településekkel is együttműködést kell kidolgozni. Kérdés, hogy mennyire lehet beszélni közösségről, bizalomról és elkötelezettségről. A települési méretek csökkenésével arányosan nő a helyi közösség erőssége. Itt elsősorban arra gondolok, hogy nagy városokban nem ismer mindenki mindenkit, nem tudják, hogy ki a megbízható termelő, szemben a kisebb településekkel. Ennek ellenére úgy gondolom, hogy sok kis település összefogása sem elképzelhetetlen, azonban szükség van egy bázisra, egy központra, ami a fent ismertetett példák esetében Sopron és Veszprém.

1. 7. A helyi pénz bevezetésének lépései

A helyi pénz bevezetésének nincsen előírt szabálya, menete, azonban célszerű egy előre meghatározott rendszert követni.

A helyi készpénz helyettesítés megvalósulási formái egyrészt a helyi utalványrendszer széleskörű alkalmazása, másrészt pedig a helyi készpénz helyettesítő eszköz bevezetése. A kettő közötti különbséget az adja, hogy az utalványhoz nem szükséges engedély, szemben a pénzhelyettesítőkkal, valamint, hogy az utalvány csak ún. technikai jellegű (csak fizetési funkciót tölthetnek be) lehet, a pénzhelyettesítők ezzel szemben technikai és közgazdasági jellemzőkkel is bírnak.²³ Annak ellenére, hogy nagyobb lehetőséget jelent a pénzhelyettesítő, mégis érdemes és szükséges korábban bevezetni az utalvány rendszerét. Így a közösség számára megszokottá válik a készpénzkímélő fizetési gyakorlat, valamint a lakosság és a régióba látogatók tudatilag készek legyenek egy pénzhelyettesítő későbbi bevezetésére. Miután kialakult a bizalom egy helyi utalványrendszer iránt, akkor érdemes létrehozni egy minden igényt kielégítő közgazdasági pénzhelyettesítőt.

Legelső lépésként látni kell azt, hogy nem egyszerű dolog az embereket a helyi termékekre való áttérésről meggyőzni. A különböző csatornákon keresztül a különböző reklámok és marketingfogások által kialakított fogyasztói szokások megváltoztatása rendkívül nehéz feladat. A helyi pénzgazdaság kiépülése nem egyforma ütemben zajlik, természetes módon vannak bizalmatlanok, nehezen ismerkedők és teljesen elzárkózó személyek, akik tudására ugyanúgy szükség van, hiszen ők is a közösség tagjai. Ebből kifolyólag kulcsfontosságú azon személyek aktív részvétele a rendszerben, akik nagy helyi kapcsolati tőkével rendelkeznek, kreatívak, újító gondolkodásúak. Ők tudják a folyamatot igazán beindítani. (Takáts Péter, 2011)

A véleményvezér emberek mellett a legfontosabb szerepben a közösségi vezetők vannak, akik döntéshozói és egyben megvalósítói és fenntartói a rendszernek. A vezetésnek aktívan részt kell vennie a megvalósításban, irányt mutatni, a folyamat eseményeit figyelemmel követni, a célok megvalósítását támogatni és a szükséges korrekciókat elvégezni. Az úgynevezett „ernyő-stratégiát”, vagyis a vezetők csak a célokat és az odavezető általános irányelveket fogalmazzák meg, a részletek kialakítása már a közösségtől függ.

²³ Forrás: <http://www.pmoney.org/penzrendszer.html> (Letöltve: 2011. 10. 26.)

Az alábbi lépések ajánlottak egy helyi pénz bevezetéséhez (Takáts Péter, 2011):

1. Az első szakaszban a leglényegesebb, hogy a közösség vezetői tisztázzák, hogy mit is akarnak, milyen célokat akarnak kitűzni. Ezt követően pedig szükséges egy olyan üzenet megfogalmazása a közösség felé, amely cselekvésre buzdítja, meggyőzi az embereket arról, hogy cselekedjenek, változtassanak, és ezt egymással, közösségi szinten tegyék meg. Lássák be, hogy szükség van a változásra, ennek pedig a legeredményesebb módja a közösségi összefogás.
2. A sikeres kommunikációt követően természetes módon megoszlik az emberek véleménye a helyi pénzről, és annak bevezetéséről. Ha az üzenet megfogalmazása jó volt, akkor lesz az embereknek egy olyan csoportja, akik támogatni fogják a rendszer kialakítását, és szívükön viselik a közösség sorsát, így ők fogják képezni a megvalósítás motorját. A csoport létrehozása persze történhet tudatosan, ekkor a vezetők azokat a szervezeteket és személyeket keresik fel, akiket szeretnének maguk mellé állítani. Ekkor az előnyök felismerése válik kulcsfontosságúvá a gazdasági társulások, szervezetek, alapítványok számára.
3. Az igazi tervezés az előző két lépést követően indulhat meg. Ennek a fázisnak alapvető eleme, a vezetők, akik a folyamat hajtóerejét jelentik és a közösség tagjai, akik elkötelezettek, megértették a változtatás szükségességét és hajlandóak is változtatni. A tervezésnél számba kell venni az elvégzendő és megvalósítandó feladatokat, teendőket, azok ütemezését, finanszírozását, sorrendjét. Fontos szem előtt tartani, hogy a folyamat sikerességét és eredményességét leginkább az emberek felől jövő ellenállás fogja befolyásolni. Nem szabad elfeledkezni, hogy az emberek félnek az újtól, ismeretlentől, nem tudnak együttműködni másokkal. Ezen lépés végére elkészülnek az akciótervek, és rendelkezésre állnak a szükséges eszközök.
4. A tervezést követően megindulhat a kivitelezés, ekkor kerül sor a valódi változások beindítására. Ekkorra már a technikai feltételeknek meg kell lenniük, vagyis a kinyomtatott pénznek, kártyaolvasóknak, kártyáknak, valamint a szervezeti feltételeknek is. (elfogadóhelyek) A sikeres kezdés egyik kritérium, hogy a régióban legalább 100 elfogadóhellyel meg kell állapodni, és a továbbiakban törekedni kell ennek a számnak a növelésére.

5. Az előző lépésből következik, hogy a rendszer elkezd kiterjedni, egyre több emberhez jut el a közösségi pénz, vagy ha nem is közvetlenül, de tud róla, hogy van és működik. E mögött a tervezés szakaszában megtervezett marketingstratégia áll, melynek fontos része, hogy folytatni kell a célzott felkeresését a vállalkozásoknak, ezzel kiépítve az egész régiót átfogó elfogadó hálózatot.
6. A rendszer kiépítését követően a sikeres működés biztosítása és fenntartása válik meghatározóvá. A cél, hogy a gazdasági és pénzügyi változások ne tudják erőteljesen befolyásolni a működést, ettől függetlenül is fenntartható legyen a stabilitás. Ezzel párhuzamosan fenn kell tartani a bizalmat a közösségi pénzzel szemben, vagyis a külső környezet mellett a belső változásokat is figyelemmel kell követni, folyamatos elemzésekkel kell kiértékelni.
7. A rendszer sikeres működését követően nem szabad elszigetelt magatartást mutatni, fontos megkeresni a régió közelében működő más helyi – és közösségi pénzeket, kapcsolatot kell velük kiépíteni, ezzel is elérve, hogy az ilyen jellegű kezdeményezések (a lehetőségek függvényében) összekapcsolódjanak.

A közösségi pénz bevezetésének alaptényezője a közösség. Nem lehet elégszer kiemelni, hogy közösség nélkül nem működhet, ha nincs összefogás, a fenti lépések megvalósítása sem lehet eredményes. A vezető elhatározást követően az egész folyamat a részvételi demokrácián alapszik.

1. 8. A helyi pénz gyakorlati megvalósításának példája: Soproni Kékfrank

A Kékfrank – utalvány működéséből jól tükröződik, hogy ez egy olyan pénzhelyettesítő, mely a magyar forint mellett csereeszközként jelenik meg, betartva az uniós és magyar jogrend szabályait. Ebből következően a magyarországi városok és települések, akik elgondolkoznak egy ilyen jellegű helyi pénz bevezetésén, első lépésként felveszik a kapcsolatot Sopronban a Ha-Mi-Összefogunk szövetkezettel.

A dolgozat megírásához én is hasonlóan cselekedtem, a kapcsolatfelvételt követően lehetőségem nyílt egy hosszabb interjú készítésére Perkovátz Tamással, a Kékfrank ötletgazdájával. Elsődleges célként azt szerettem volna megtudni, hogy közel két éves

működés tapasztalatai alapján valóban megoldás lehet a helyi pénz a magyar városok és települések számára, vagy egyszerű turisztikai attrakcióként funkcionál.

Ha összefoglalóan kellene erre válaszolni, az interjú alapján, azt mondanám, hogy mindkettő. „Ez a helyi pénznek nevezett jószág olyan, hogy ez a közösségnek rendeli oda, ők bocsátják ki és ha ennek van valami eredménye, akkor az a közösséget illeti.”²⁴ Számos példa igazolja, hogy ez valóban így van, hiszen ez a rendeltetése is, a közösség segítése. Azonban tisztázni kell azt is, hogy tulajdonképpen minek a megoldása is lehet ez a fajta pénzhelyettesítés? A magyar városok, települések, kivétel nélkül azért akarják bevezetni a saját helyi pénzüket, mert a legnagyobb gondot ezzel akarják orvosolni, ami pedig nem más, mint a tőke, pénz kiáramlása. Egész Magyarország azzal küzd, hogy a külföldi tulajdonban lévő vállalatok, szervezetek nyereségüket kiviszik az országból. Itt elsősorban a nagyobb multinacionális vállalatokra kell gondolni, mint Miskolc esetében a Tesco, vagy az Auchan. Az emberek vásárlásainak jelentős része ezeken a helyeken zajlik. De miért is? Mert átlagon aluli árakat kínálnak valamennyi fogyasztási cikk esetében, mellyel a magyar termelők nem tudják felvenni a versenyt. Így kettős veszteség is éri a városokat, mivel nemcsak kiáramlik, kimegy a pénz, de még a helyi szinten gazdálkodni kívánó emberek is tönkre mennek. Ebben a helyzetben jelenthet segítséget a helyi pénz. „Tehát ha jól működik, itthon marad a haszna, és az itt lévő cégek és magánemberek gyarapodását szolgálja.”²⁵

Emellett azonban más előnyöket is magába hordoz egy ilyen, jelen esetben a Kékfrank használata.

- Gyorsabban mozog, „gyorsabban megy az egyik gazdasági szereplőtől a másikig.”²⁵
- Kamatelőny: „tehát míg mi lebonyolítjuk a csereberéinket, közben mögöttes forintunk kamatozik a megállapodás szerinti, a mindenkori jegybanki alapkamat mínusz fél százalékon napi kamatozással.”²⁵
- Kedvezmények: „A rendszerben mindenki ad a másiknak kedvezményt, végeredményben a kedvezmények kioltják egymást, és összességében 0 - át ad. Viszont akik körön kívül vannak, azok számára kedvezőbb lesz, ha átváltják forintjukat kékfrankra.”²⁵

²⁴ Forrás: Interjú Perkovácz Tamással, Sopron, 2011. 10. 14.

²⁵ Forrás: Interjú Perkovácz Tamással, Sopron, 2011. 10. 14.

- Idegenforgalmi előnye: „Sopronnak nem csak tűztornya van, és szép belvárosa, hanem helyi pénze is, újabb attrakció, ami újra az idegenforgalmi ágazat felé hat.”

25

- Identitás: „Ha alkalmazunk egy ilyen helyi pénzt, az olyan, mint egy kovász, katalizátor, ez erősíti annak az összetartozásnak az érzetét, annak a fontosságát.”²⁶

Az előnyök áttekintését követően azt is lehetne mondani, hogy ennek a használata csakis kedvező lehet, és vezesse be valamennyi település és város is. Azonban nem lenne helytálló ez a kijelentés. Két komoly akadály is van, amit szem előtt kell tartani. Ez egyrészt a körforgás teljessége, valamint az úgynevezett kritikus tömeg elérése. A körforgás akkor valósulna meg, „ha például a gazdálkodó megtermeli a búzát, akkor ezt a búzát ő kékfrankért fogja eladni a molnárnak, a molnár kékfrankért fogja eladni a péknek, a pék kékfrankért fogja eladni nekünk a kenyeret, és miközben abból élünk, hogy szántunk, vetünk, ültetjük a búzát, akkor megvan a körforgás. Ezt a körforgást akkor lehet előállítani, hogyha nem csak a végfelhasználók, hanem az előtte lévő gazdasági szereplők is bent vannak. Ez a cél.” Tisztában kell lenni azzal is, hogy jelenleg a teljes körforgás megvalósulása egy idea. „100 százalékosan nem lehet elérni a teljes körforgást, mivel vannak még területek, ahol nem lehet és nem is megoldható a helyi pénz elfogadás, mivel törvény szabályozza. De törekedni lehet rá, arra, hogy minél szélesebb körben elfogadják itt, Miskolcon.”²⁷

Ehhez szorosan kapcsolódik a kritikus tömeg, hiszen ha minél többen vannak benne a rendszerben, akkor működhetne teljesen a rendszer. Jelenleg még nem lehet megmondani, hogy mennyi elfogadóhely és résztvevő szükséges. „Ami biztos, hogy minél nagyobb a rendszer, annál stabilabb. Még most is abban az állapotban vagyunk, hogy löködni kell egy kicsikét, még nem gördül úgy magától. Majd amikor elektronikusan fog működni, akkor lesznek már adataink, hogy mérni tudjuk.”²⁶

Egy bevezetésre kerülő helyi pénz esetében a fent említett két akadályt is figyelni kell. Törekedni kell arra, hogy lehetőség szerint folyamatosan növekedni tudjon az elfogadóhelyek száma, és teljes legyen a körforgás, de mindaddig, amíg nem éri el a szükséges szintet, segíteni kell a mozgást, hiszen a nélkül nem működhet a rendszer. Sopronban is több alternatív lehetőség merült fel, hogy miképpen lehetne segíteni a Kékfrank mozgását. Jelenleg készülöben van az a szoftver, amivel majd elektronikusan

²⁶ Forrás: Interjú Perkovátz Tamással, Sopron, 2011. 10. 14.

²⁷ Forrás: Interjú Makár Józseffel, Miskolc, 2011. 10. 26

lehet mozgatni a kékfrankot, így minden egyes időpillanatban lehet majd tudni, hogy kinél mennyi van. Erre alapozva az alábbi két lehetőség van napirenden:

1. Keletkező kamatot azoknak osztják szét, akiknél van a pénz. "Nem 100 százalékosan eldöntött, mert ha abban tesszük érdekelté a partnereket, hogy a számlájukon mennyi van, akkor ebben az esetben nem a mozgást erősítjük, mivel akkor megéri tartalékolni, mert oda visszaosztom."
2. Forgalmat fogják honorálni: „Jelen pillanatban, ha utalok pénzt 0,12 - 0,15 százalékosan kér a bank tranzakciós költségként. Mi meg azt mondjuk ebben az esetben, hogy ha te utalsz, nem hogy elveszünk, éppen ellenkezőleg, kapsz érte abból a kamatból, ami van."

Az viszont biztos, hogy Sopronban, ha nem is működik még teljesen jól a rendszer, törekednek arra, hogy ezen változtassanak. Nem könnyű feladat, hiszen ha minden lehetőség és minden eszköz adva lenne egy jól működő helyi pénzhelyettesítő rendszerhez, akkor is gátló tényezője lenne az emberi gondolkodás. „Jelenleg az individuális gondolkodás az, hogy a szomszéd tehene dögöljön meg, az enyém tejel, csak az a jó. Ez pedig azt mondja, hogy ha az övé is tejel az jó, mert az enyém is fog. Nem baj, ha ő is nyer rajta, hiszen akkor tudunk mindannyian nyerni ezen.”²⁸

1. 8. 1. A Kékfrankot elfogadó helyek elemzése

A helyi pénzek alkalmazásakor, ebben az esetben a kékfranknál, a legfontosabb információk közé tartozik, hogy hol is lehet azt használni, mely vállalkozások, magánszemélyek fogadják el fizetségként.

A kékfrank esetében egy összesített lista áll a rendelkezésre, hogy az érdeklődők illetve használók számára megkönnyítse annak elköltését.

A Soproni helyi pénz elfogadóhelyeinek száma 642, melyből 536 Sopronban található meg. Ez az jelenti, hogy a kékfrank elfogadóhelyeinek több mint 83 százaléka Sopronban van. Ebből következően a Sopronban lévő elfogadóhelyeket vizsgáltam meg.

Elsőként a tevékenységeket vettem alapul, a szerint kívántam kategorizálni az elfogadóhelyeket. Ehhez elsőként osztályokat alkottam, amik az alapját jelentették a vállalkozások besorolásának.

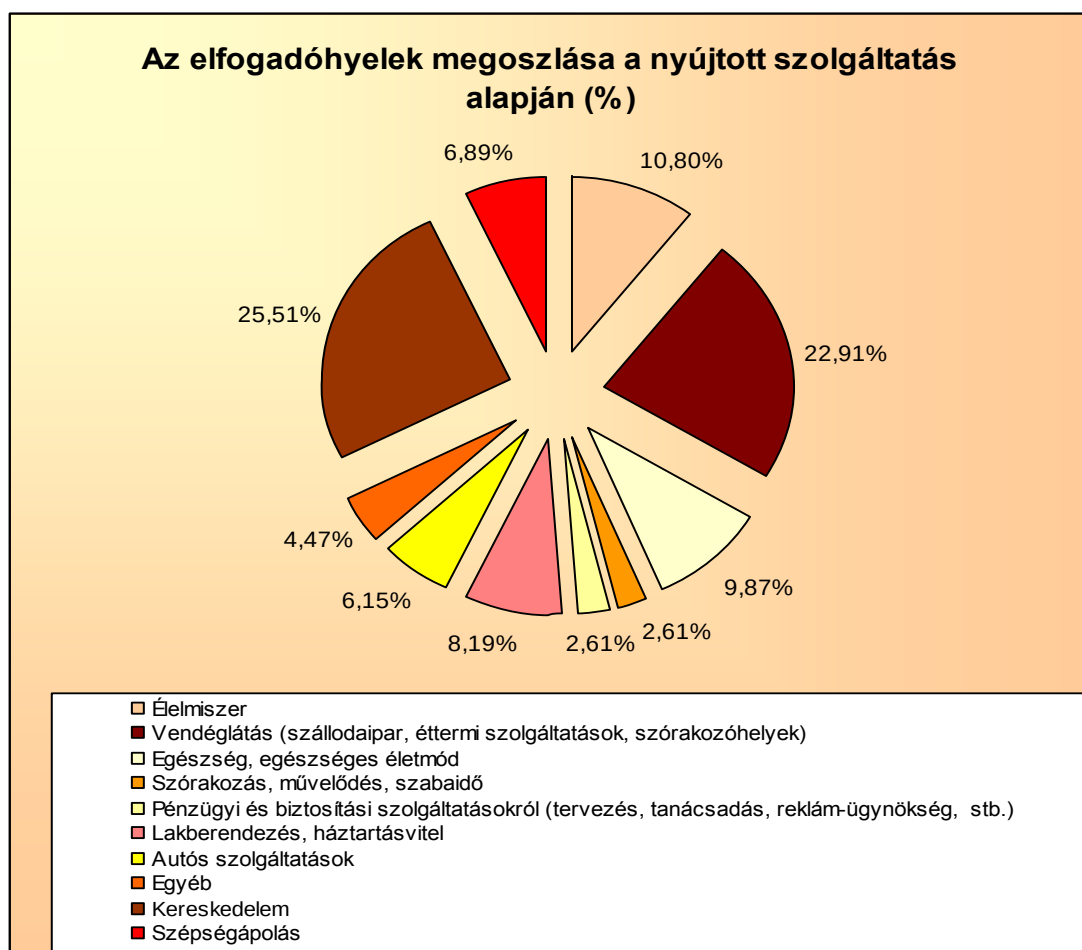
²⁸ Forrás: Interjú Perkóvátz Tamással, Sopron, 2011. 10. 14.

1. Táblázat: Az elemzéskor megkülönböztetett ágazatok

	Szolgáltatási csoport	
1.	<u>Élelmiszer:</u> • Pékség • Húsbolt • Büfé	• Élelmiszerbolt • Zöldég és gyümölcs
2.	<u>Vendéglátás:</u> • Kávézó • Borászat • Pizzéria • Szállás	• Hotel • Étterem • Panzió • Vendéglő
3.	<u>Egészség, egészséges életmód:</u> • Optika • Gyógynövénybolt • Fitnesz	• Fogászat • Hajgyógyászat • Patika
4.	<u>Szórakozás, művelődés, szabadidő:</u> • Sport, és szabadidőközpont	• Klub • Galéria
5.	<u>Pénzügyi és biztosítási szolgáltatások:</u> • Tanácsadás	• Könyvvizsgálat • Biztosítási ügyintézés
6.	<u>Lakberendezés, háztartásvitel:</u> • Konyhastúdió	• Lakáskultúra • Bútorbolt
7.	<u>Autós szolgáltatások:</u> • Benzinkút • Autómosó	• Gumiszerviz • Autókereskedés
8.	<u>Egyéb</u>	
9.	<u>Kereskedelem:</u> • Ékszer • Ruházati kereskedelmi egységek • Parfüméria • Virágbolt	• Vegyi áru • Játékbolt • Könyvkereskedés
10.	<u>Szépségápolás:</u> • Szépségszalon • Fodrászat	• Szolárium • Kozmetika

Forrás: Saját szerkesztés

A fenti tábla elkészítése során több esetben is indokolt lehetne az összevonás, azonban úgy gondolom, amit az adatok is alátámasztanak, hogy azzal torzulna az eredmény és nem lenne egyértelmű a köztük lévő különbség.

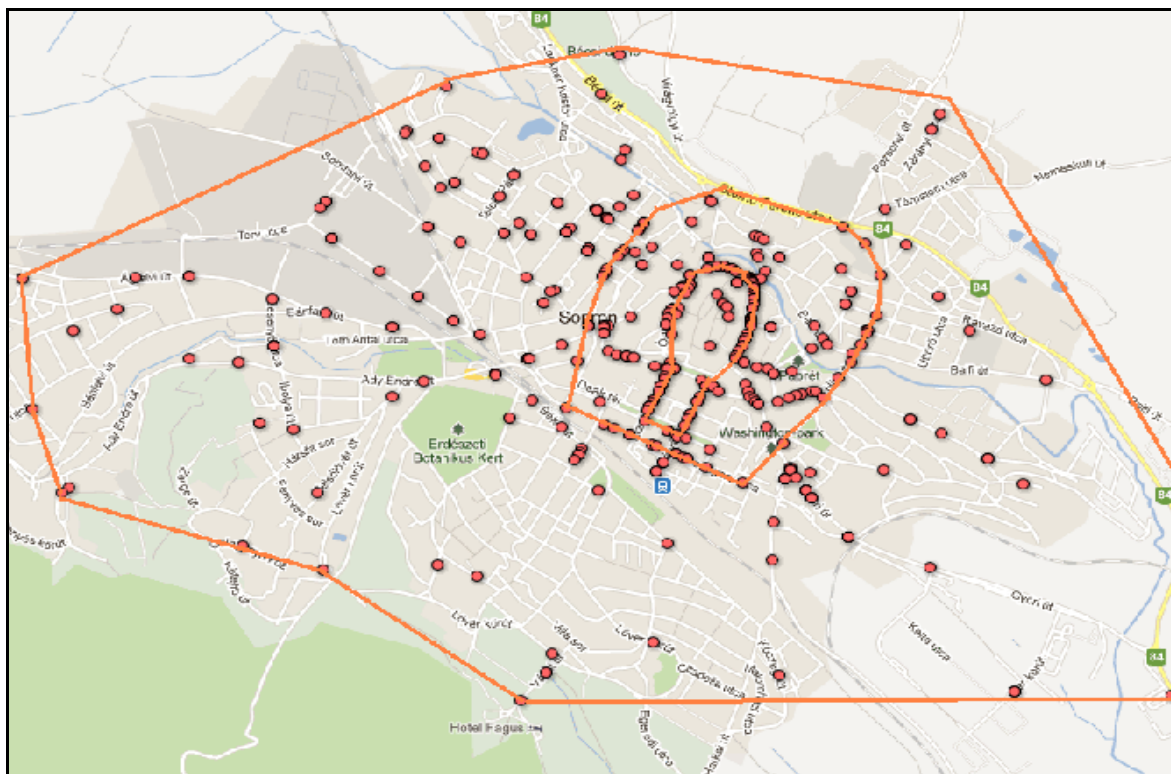
7. ábra

Az elfogadóhelyek megoszlása a nyújtott szolgáltatás alapján (%)

Forrás: Saját szerkesztés a www.kekfrank.hu adatai alapján

A fenti ábra jól mutatja, hogy a legnagyobb százalékkal a kereskedelem rendelkezik, vagyis főként ezen szektorban tevékenykedő gazdasági szervezetek illetve magánszemélyek fogadják el a kékfrankot. Ezt követi a vendéglátás, majd az élelmiszereket árusító elfogadóhelyek.

A szolgáltatások vizsgálatát a területi megoszlás követte. Elsődleges céлом itt az volt, hogy megpróbáljak zónákat kialakítani. A Várkerület Sopron legélénkebb kiskereskedelmi területe, itt valamennyi ház és épület földszintjén kisebb boltok, üzletek vannak. Ebből következően a város ezen részén a legsűrűbbek az elfogadóhelyek.

8. ábra

Az elfogadóhelyek sűrűség szerinti zónái

Forrás: Saját szerkesztés a www.kekfrank.hu adatai alapján

A fenti térkép is mutatja, hogy Sopron legforgalmasabb és legjelentősebb területe a várkerület. A kialakított zónák méretei közötti eltérés azért is volt indokolt, mert az elfogadóhelyek aránytalanul a város közepén koncentrálnak.

2. Táblázat: A zónákban lévő elfogadóhelyek száma (db)

Zóna	db
1.	111
2.	128
3.	297

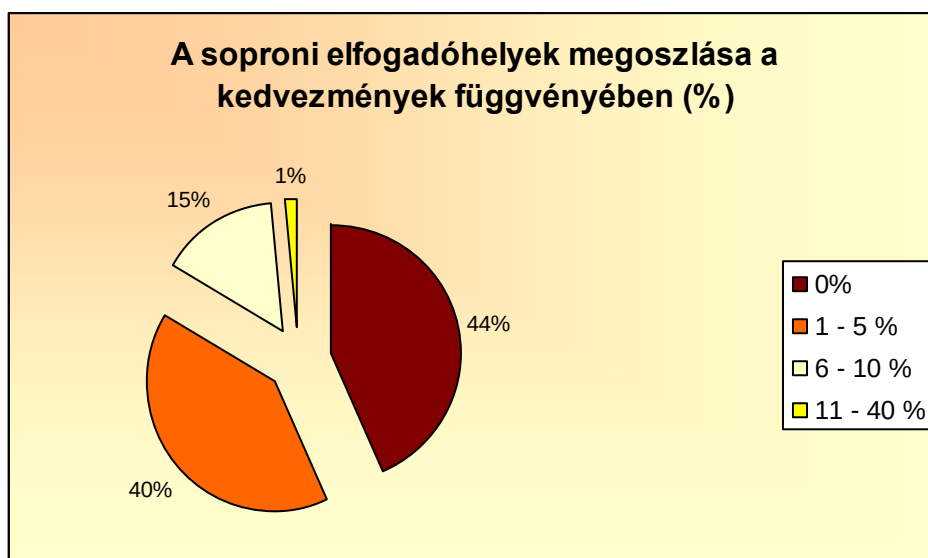
Forrás: Saját szerkesztés a www.kekfrank.hu adatai alapján

A fenti táblázat alapján az első két körben lévő elfogadóhelyek az egész 45 százalékát teszik ki, és a 3. zónához képest jóval kisebb területet jelent.

Végül a kedvezmények oldaláról kívántam csoportokat alkotni. Ez azért is lényeges, mert kezdetben az elfogadóhelyek csatlakozáskor dönthettek arról, hogy kívánnak-e kedvezményt adni a kékfrankkal történő fizetéskor, vagy nem. Később, az újonnan csatlakozók esetében ez már változott, mivel már csak abban dönthettek, hogy a kedvezmény mértéke mekkora legyen. Perkovácz Tamás elmondása szerint, azért volt

szükséges ez a változtatás, mert az embereket ösztönözni kell a kékfrank használatára és ennek egyik legjobb eszköze a kedvezmény.

„Ez is egy kicsit a PR része, amiért mi ezt tettük, és azért alkalmazzuk, hogy az emberek számára vonzó legyen. Úgy szocializáltak bennünket, hogy örvendezünk ha kedvezményt adnak. Tehát mi azt mondjuk a partnereinknek, hogy adjanak kedvezményt, ha valaki azzal fizet. Induláskor azt mondtuk, hogy adhat, nem kötelező. Most másfél év tapasztalata alapján az igazgatóság elhatározta, hogy egyértelműen az új partnereknél már csak olyat fog bevenni, aki kedvezményt is ad.”²⁹

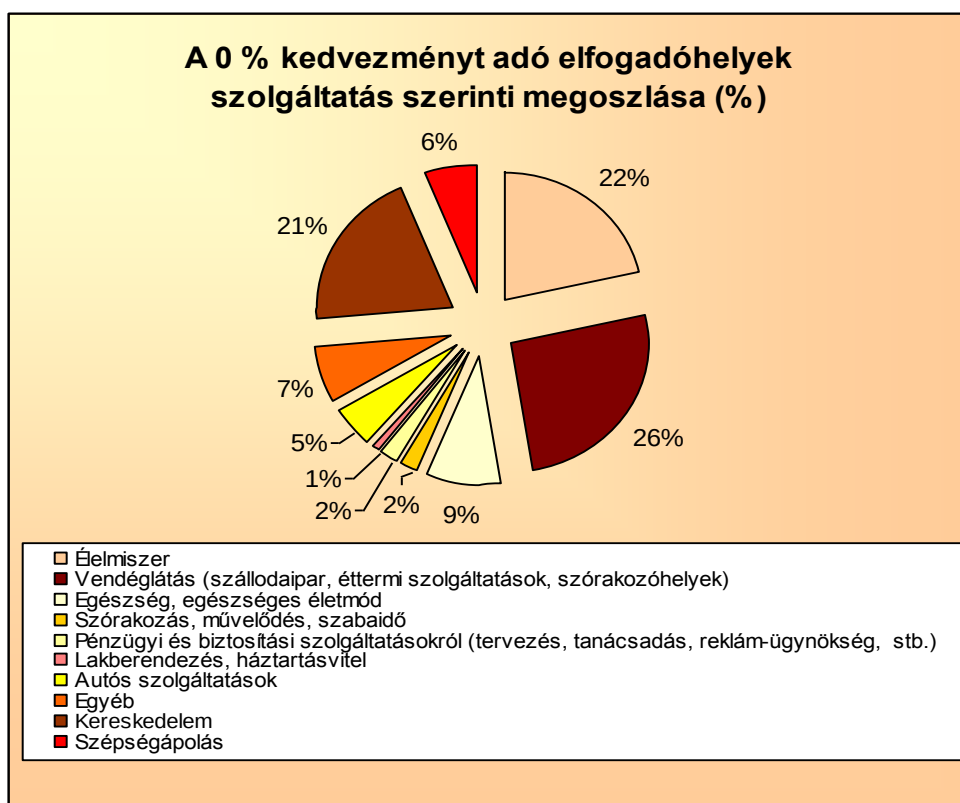
9. ábra

A soproni elfogadóhelyek megoszlása a kedvezmények függvényében (%)

Forrás: Saját szerkesztés a www.kekfrank.hu adatai alapján

Az ábra is jól mutatja, hogy az elfogadóhelyek 44 százaléka nem ad kedvezményt, vagyis ezen gazdasági szervezetek voltak az elsők, akik elfogadták a kékfrankot fizetőeszközként. A második legnagyobb csoport azon vállalkozások képezik, akik 1 és 5 százalék közötti kedvezményt nyújtanak.

²⁹ Forrás: Interjú Perkovátz Tamással, Sopron, 2011. 10. 14.

10. ábra

A 0 % kedvezményt adó elfogadóhelyek szolgáltatás szerinti megoszlása (%)

Forrás: Saját szerkesztés a www.kekfrank.hu adatai alapján

A kékfrank bevezetésekor első körben főként kereskedelmi, élelmiszer jellegű valamint vendéglátó gazdasági szervezetek és magánszemélyek csatlakoztak. (10. ábra)

Itt fontos megemlíteni, hogy nagy segítséget jelentettek a helyi pénz bevezetésénél a HAMI utalványok, melyek beváltóhelyeinek többsége az ábrán látható három szektorban tevékenykednek.

3. Táblázat: Az ágazatok kedvezmény szerinti megoszlása

(darab)

	0 %	1 – 5 %	6-10 %	11 - %
Élelmiszer	50	7	1	0
Vendéglátás	60	55	7	1
Egészség, egészséges életmód	20	18	14	1
Szórakozás, művelődés, szabadidő	5	4	5	0
Pénzügyi és biztosítási szolgáltatások	5	4	4	1
Lakberendezés, háztartásvitel	2	33	6	3
Autós szolgáltatások	12	13	7	1
Egyéb	16	7	1	0
Kereskedelem	48	60	29	0
Szépségápolás	14	15	7	0
Összesen	232	216	81	7

Forrás: Saját szerkesztés a www.kekfrank.hu adatai alapján

A fenti mátrix azt kívánja mutatni, hogy a különböző szektorokat milyen mértékű kedvezmény jellemzi. Az élelmiszert forgalmazó vállalkozások annak ellenére, hogy a kereskedelemben beletartozik, mégis jól látható módon célszerű volt az elkülönítés. A mátrix adataiból következően a kereskedelmi ágazat főként 6 és 10 százalék közötti kedvezményt nyújt, ezzel szemben az élelmiszeri vállalkozásoknál ennek mértéke nulla, hasonlóan a vendéglátói ágazathoz. A lakberendezéssel kapcsolatos tevékenységeket folytató gazdasági szervezetek és magánszemélyek viszont később csatlakoztak és főként 1 és 5 százalék mértékű kedvezményt nyújtottak.

Ezek alapján le lehetne szűrni, hogy az emberek vélhetően a kékfrankkal történő vásárláskor a magasabb kedvezményt nyújtó helyeket fogják előnyben részesíteni, hiszen ezeknél már tényleges olcsóbban tudnak vásárolni, így figyelni fogják, hogy mely helyek tartoznak ebbe a körbe és valóban az embereket nagymértékben a kedvezmény motiválja. Ez azonban nem így van, melyet a Sopronban lévő elfogadóhelyekkel készített interjúk támasztanak alá.

Következő lépésként a kedvezmények és a kialakított zónák közötti összefüggéseket vizsgáltam meg.

4. Táblázat A területi zónák kedvezmény szerinti megoszlása

(darab)

	0 %	1 – 5 %	6-10 %	11 - %
1. zóna	50	45	14	2
2. zóna	50	56	19	3
3. zóna	132	115	48	2
	232	216	81	7

Forrás: Saját szerkesztés a www.kekfrank.hu adatai alapján

A három zóna hasonló jellemzőket mutat e tekintetben, mégis könnyen feltételezhető lenne, hogy azon gazdasági szereplők, akik a 3. zónában tevékenykednek, törekszenek a magasabb mértékű kedvezmény nyújtására, mivel igyekeznek motiválni a vásárlókat, hogy kilépve a 1. zónából máshol is vásároljanak, azonban nem így van. Azonban kiemelendő, hogy a 2. zónában igaz, hogy kevéssel, de többségben vannak az 1 és 5 százalékos kedvezményt nyújtó helyek.

5. Táblázat: Az ágazatok zónák szerinti megoszlása (db)

(darab)

	1. zóna	2. zóna	3. zóna
Élelmiszer	12	15	31
Vendéglátás	22	26	75
Egészség, egészséges életmód	16	13	24
Szórakozás, művelődés, szabadidő	3	2	9
Pénzügyi és biztosítási szolgáltatások	1	4	9
Lakberendezés, háztartásvitel	4	12	28
Autós szolgáltatások	0	6	27
Egyéb	5	8	11
Kereskedelem	44	33	60
Szépségápolás	4	9	23
Összesen	111	128	297

Forrás: Saját szerkesztés a www.kekfrank.hu adatai alapján

A fenti táblázatban a zónák szerinti bontásnál három ágazatban mutatható ki aránytalanság. Elsőként az autós szolgáltatást emelném ki, ami az első zónában nem is képviselteti magát, szemben a 3. zónával, ahol is 27 elfogadóhely is van. Ezt követi még a

vendéglátás, ami szintén többségben van a 3. zónában. Végül a kereskedelmet emelném ki, amiből 44 elfogadóhely az 1. zónában van, ami jól mutatja, hogy az első zóna kiemelt kereskedelmi központ.

1. 8. 2. A vizsgált elfogadóhelyek értékelése

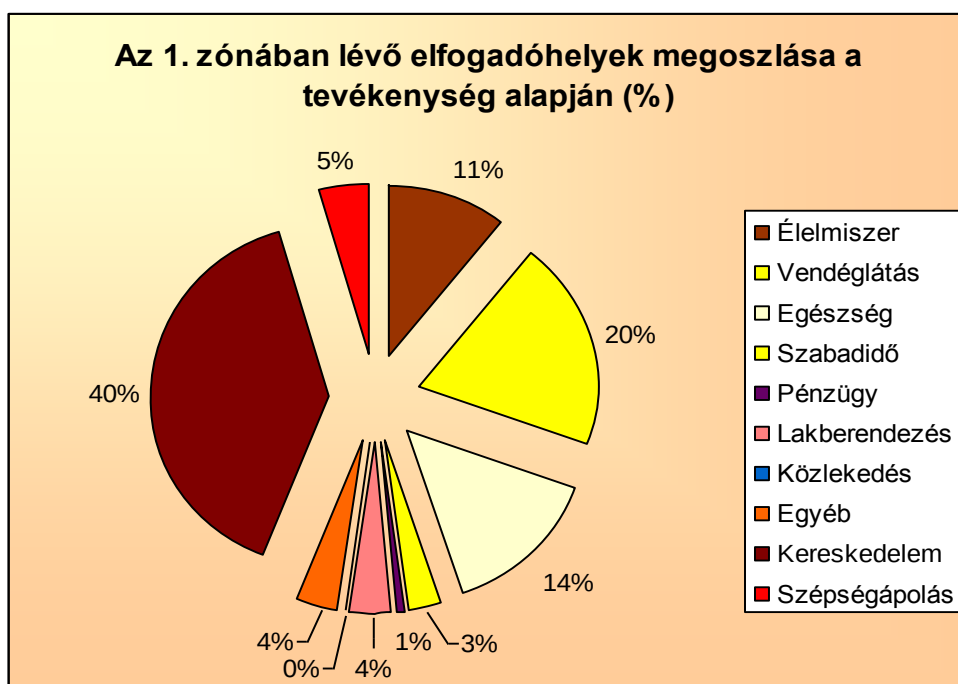
A kutatás elsődleges célja az volt, hogy információt szerezzek a Soproni Kékfrank működéséről. Valóban sikeres, és napi szinten használják, vagy ez csak egy idea. Másodsorban pedig arról kívántam információt szerezni, hogy valóban a kedvezmények motiválják az embereket, mennyire keresik a nagyobb kedvezményt nyújtó helyeket. Miskolcon is a tervek szerint oly módon lesz bevezetve a helyi pénz, hogy az elfogadóhelyeknek kedvezményt kell adniuk. Éppen ezért arra szeretnék választ adni, hogy a magasabb kedvezményt adó helyeket keresik a vásárlók első körben, vagy nem.

A meglévő kutatási módszerek közül az interjúzást választottam. A célterület az 1. zóna volt, vagyis a legforgalmasabb terület. Úgy gondoltam, hogy itt használhatják a leginkább a kékfrankot, mivel ez a város központja is. Ezt követően tovább szűkítettem a kört, igyekeztem olyan gazdasági szervezeteket és magánszemélyeket kiválasztani, melyek egyrésztől más és más ágazatban tevékenykednek, illetve a kedvezmények mértékét is szem előtt tartottam.

A feltett kérdéseknél négy fő csoportot különítettem el.

1. Csatlakozással kapcsolatos információk (Mikor és miért)
2. Kékfrankkal történő fizetés gyakorisága és hatása
3. Kedvezmények fontossága
4. Javaslatok

Mindezek alapján, 15 elfogadóhelyen készítettem interjút.

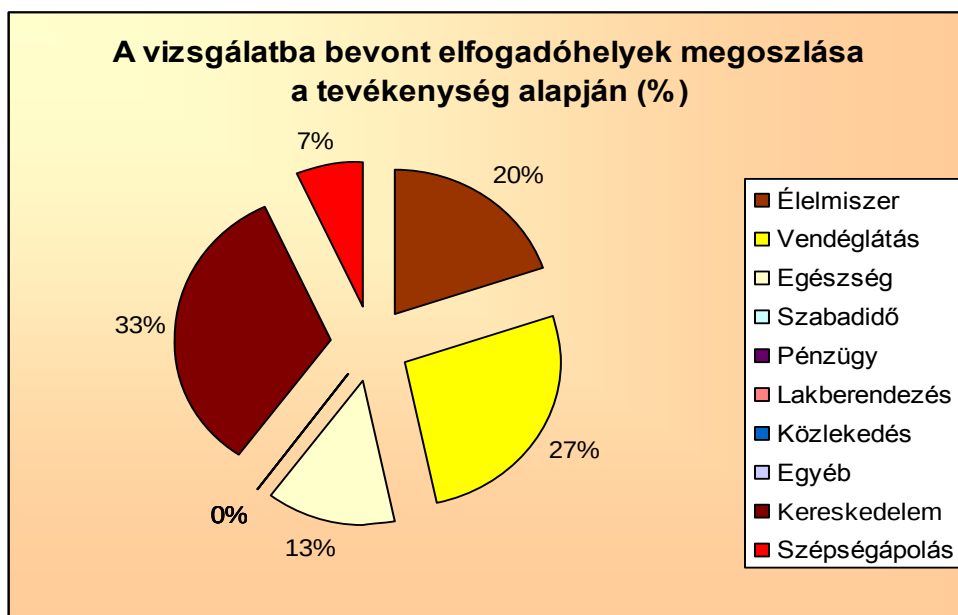

11. ábra

Az 1. zónában lévő elfogadókahelyek megoszlása a tevékenység alapján (%)

Forrás: Saját szerkesztés www.kekfrank.hu adatai alapján

Az első zónába összesen 111 elfogadókahely tartozik, melyek közül a legtöbb a kereskedelem, a vendéglátás, egészség, egészséges életmód, valamint az élelmiszert forgalmazó gazdasági szervezetek és magánszemélyek közé tartozik. Ebből következően én is törekedtem, hogy az arányokat megtartsam, melyet az alábbi ábra is igazol.

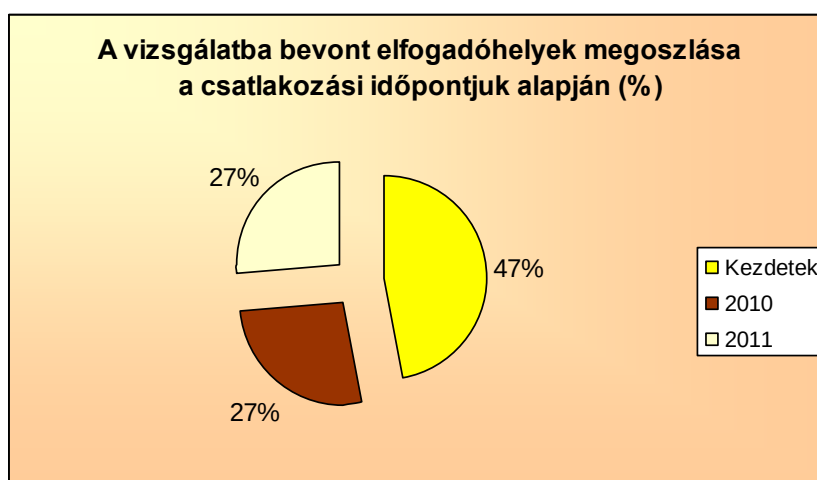
12. ábra

A vizsgálatba bevont elfogadókahelyek megoszlása a tevékenység alapján (%)

Forrás: Saját szerkesztés

1. Csatlakozással kapcsolatos információk

A csatlakozással kapcsolatos információkat két nagy részre bontottam. Elsőként azt szerettem volna megtudni, hogy mikor is csatlakoztak. Ezt azért is lényeges ismerni, mert egyrészt megtudhattam, hogy kik, akik törzstagként vesznek részt a rendszerben, és másrészt a később csatlakozók miért is döntöttek a belépés mellett. Azok az elfogadóhelyek, melyek már a kezdetektől részt vesznek a Kékfrank elfogadásában, legtöbb esetben Hami utalvány elfogadóhelyek is voltak korábban, így ebből következően ebben is részt kívántak venni.

13. ábra

A vizsgálatba bevont elfogadóhelyek megoszlása a csatlakozási időpontjuk alapján (%)

Forrás: Saját szerkesztés

A fenti ábra is jól mutatja, hogy a megkérdezett elfogadóhelyek 47 százaléka már az indulás óta részt vesz a rendszerben.

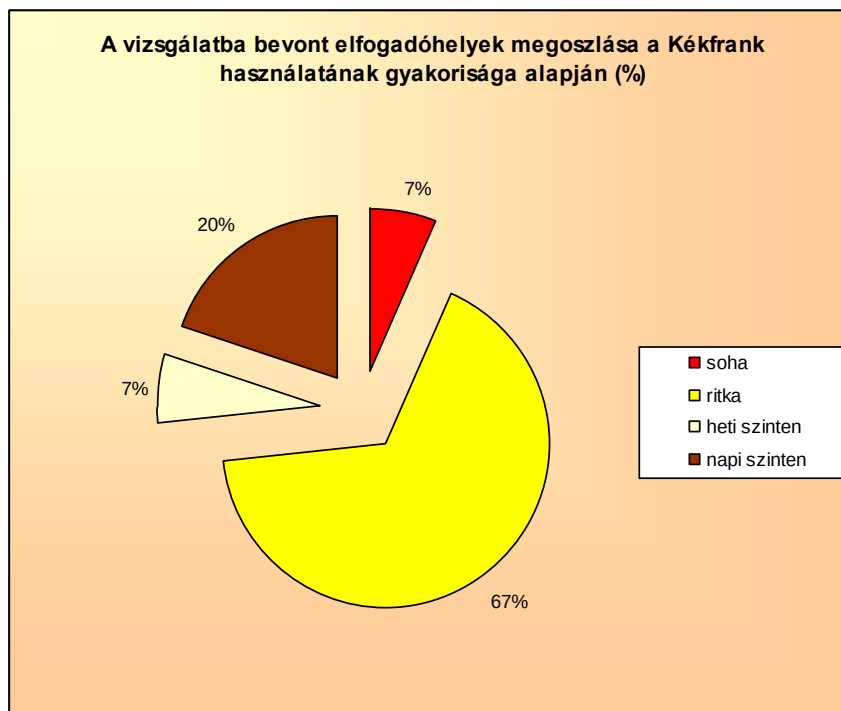
Ezt követően arra szerettem volna választ kapni, hogy miért is csatlakoztak? Erre az alábbi válaszokat kaptam:

- Hami utalvány elfogadóhelye volt,
- bevétel-növekedés,
- vásárlói körbővítés,
- elkötelezettség.

Az elkötelezettséget kiemelendő indoknak tartom, mivel valamennyi válaszadónál érezhető volt, hogy annak ellenére, hogy nem vásárolnak kékfrankkal az emberek és semmilyen plusz bevételre nem tudtak szert tenni, mégsem lépnének ki ebből a rendszerből. Az interjú végén elmondták, hogy ha ezzel ők segíteni tudják a várost, mindenképpen elfogadóhelyek maradnak.

2. Kékfrankkal történő fizetés gyakorisága és hatása

Ez a kérdéskör okozta számomra a legnagyobb ellentmondást. A vizsgálatot megelőzően az volt a hipotézisem, hogy Sopronban egy jól működő helyi pénzhelyettesítő rendszer működik, melyen belül napi szinten használják a Kékfrankot, mint fizetőeszközt. A vizsgálatot követően a hipotézis félig igazis maradt, de félig mégis hamis. Napi szinten valóban használják, de csak egyes helyeken, és emellett pedig a többi boltban nem hogy ritkábban, de szinte egyáltalán nem.

14. ábra

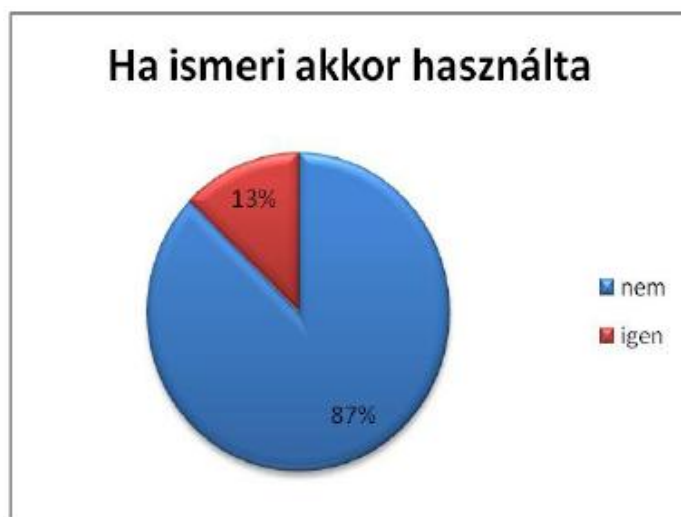
A vizsgálatba bevont elfogadóhelyek megoszlása a Kékfrank használatának gyakorisága alapján (%)

Forrás: Saját szerkesztés

Azt támasztja alá a 14. ábra, melynél lényeges kiemelni, hogy a ritka kategória alatt a belépéstől számítva 3 vagy 4 kékfrankkal történő fizetést kell érteni. Emellett pedig több elfogadóhelynél nem is tudtam interjút készíteni, mivel még nem is fizettek vele.

Ez igazolja az a kutatás is, amit a Nyugat – Magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi kara készített. Kutatásuk célja az volt, hogy információt szerezzenek arról, hogy a soproni régióban élők mennyire ismerik a Kékfrank utalványt. Az eredmények azt mutatták, hogy a megkérdezettek 64 százaléka ismerte a Kékfrankot, 36 százaléuk viszont még nem is hallott róla.³⁰

³⁰ Forrás: kekfrank.hu/letoltes/nyme_kekfrank_lakossagi_kutatas_20110922.pdf (2011.11.03.)

15. ábra

A Kékfrank használata (%)

Forrás: kekfrank.hu/letoltes/nyme_kekfrank_lakossagi_kutatas_20110922.pdf (Letöltve: 2011.10.03.)
Majd alapul véve a 64 százalékot, akik ismerték a Kékfrankot, 87 százalékuk nem használta még, és mindösszesen csak 13 százalék, aki ténylegesen használja.

16. ábra

A Kékfrank használatának a gyakorisága (%)

Forrás: kekfrank.hu/letoltes/nyme_kekfrank_lakossagi_kutatas_20110922.pdf (Letöltve: 2012.03.03.)
A fenti 13 százaléknak, aki használta már, annak is a 87 százaléka alkalomszerűen, és csak 6 százalék, aki rendszeresen fizet vele. Az elfogadóhelyekkel készített interjúk is hasonló eredményt mutattak, vagyis, hogy az ottani emberek nagyon kis százaléka használja egyáltalán a Kékfrankot, és még ennél is kisebb a számuk azoknak, akik napi szinten fizetnek vele.

Az elfogadóhelyek közül az alábbiak mondták, hogy napi szinten fizetnek az emberek Kékfrankkal:

- Parola Élelmiszerbolt (9400 Sopron, Várkerület 37.),
- Parola Élelmiszerbolt (9400 Sopron, Várkerület 7.),
- Perkovátz Étterem és Pub (9400 Sopron, Széchenyi tér 12.)
- Pannónia Hotel (9400 Sopron, Várkerület 75.) (Itt heti szinten)

A Nyugat – Magyarországi Egyetem kutatása is hasonló eredményt mutatott, hiszen az élelmiszerboltokban használják leginkább a kékfrankot fizetés gyanánt.

17. ábra

A Kékfrank használatának helyszínei (%)

Forrás: kekfrank.hu/letoltes/nyme_kekfrank_lakossagi_kutatas_20110922.pdf (Letöltve: 2012.03.03.)

Az elfogadóhelyek többsége is elismerte, hogy a saját kékfrankjaikat ők is a közeli élelmiszerboltban költötték el, azonban annak ellenére, hogy itt vásárolnak vele a leggyakrabban, az elmondásuk szerint az is csak napi egy két fizetést jelent.

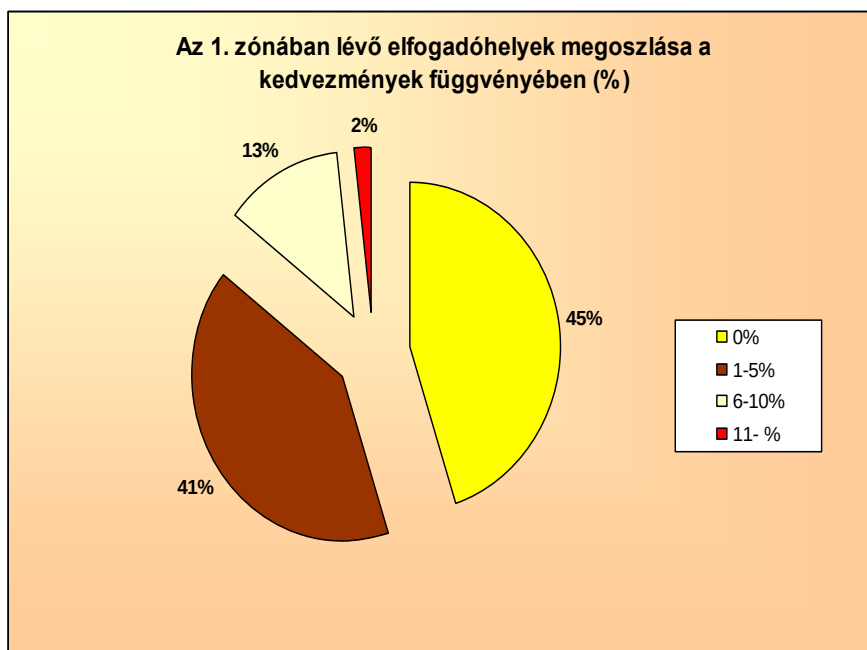
3. Kedvezmények fontossága

Perkovátz Tamás az alábbiakat mondta a kedvezményekről:” Ez is egy kicsit a PR része, amiért mi ezt tettük, és azért alkalmazzuk, hogy az emberek számára vonzó legyen. Úgy szocializáltak bennünket, hogy örvendezünk, ha kedvezményt adnak. Tehát mi azt mondjuk a partnereinket, hogy adjanak kedvezményt, ha valaki azzal fizet. Induláskor azt mondtuk, hogy adhat, nem kötelező. Most másfél év tapasztalata alapján az igazgatóság elhatározta, hogy egyértelműen az új partnereknél már csak olyat fog bevenni, aki kedvezményt is ad. Ez mit jelent? A rendszerben mindenki ad a másiknak kedvezményt, végeredményben a kedvezmények kioltják egymást, és összességében 0 - át ad. Viszont

akik körön kívül vannak, azok számára kedvezőbb lesz, ha átváltják forintjukat kékfrankra. Természetesen ennek a hatása nagyon messzire vezet.”³¹

Ebből következően a kedvezmény jelentősége abban rejlik, hogy ezzel kívánják az embereket motiválni arra, hogy vásárlásaikat Kékfrankban bonyolítsák le, mert azzal nem csak segítik a várost, de jobban is járnak, megtakaríthatnak.

Elsőként az 1. zónában lévő elfogadóhelyeket vettem számba a nyújtott kedvezmények alapján.

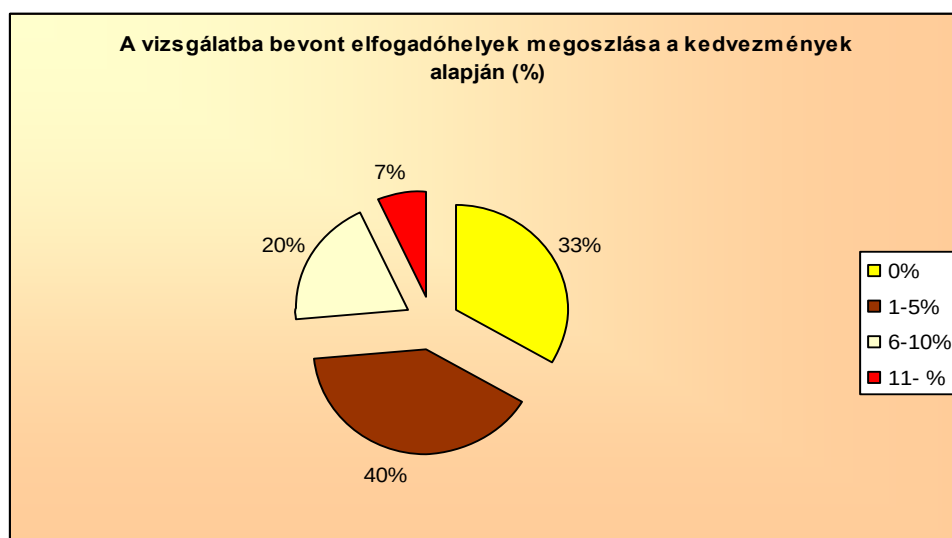
18. ábra

Az 1. zónában lévő elfogadóhelyek megoszlása a kedvezmények alapján (%)

Forrás: Saját szerkesztés

Az elfogadóhelyek 45 százaléka nem ad semmilyen kedvezményt a Kékfrankkal történő vásárlásoknál. Ezek közé főként az élelmiszert forgalmazó gazdasági szervezetek és magánszemélyek tartoznak. A vendéglátói egységek egyik fele nem ad kedvezményt, viszont a másik fele 1 és 5 százalék közötti értéket ajánl.

³¹ Forrás: Forrás: Interjú Perkovátz Tamással, Sopron, 2011. 10. 14.

19. ábra

A vizsgálatba bevont elfogadóhelyek megoszlása a kedvezmények alapján (%)

Forrás: Saját szerkesztés

A megkérdezett elfogadóhelyek nagyrészt, ha adnak is kedvezményt, annak mértéke 1 és 5 százalék között van. Ebbe a körbe tartozik a Perkovátz Étterem és Pub, valamint a Pannónia Hotel. Azonban ha a használat gyakoriságát is figyelembe veszem, nem feltétlenül motiválja az embereket a kedvezmény, hiszen javarészt a Parola élelmiszerboltban használják napi szinten, és a Perkovátz Étterem és Pub-ban. Más vendéglátói egységet is megkérdeztem, ahol viszont nagyon ritkán használnak Kékfrankot.

Az interjú során még azt is kérdésként tettem fel, hogy tapasztalataik szerint az embereket motiválja a kedvezmény, tudatosan keresik az elfogadóhelyeket. Elmondásuk szerint ez egyáltalán nem jellemző, az élelmiszerboltba is azért használják, mert napi szinten oda járnak. A Parola élelmiszerboltban is, ahogy mondták, főként soproni, helyi törzsvásárlók fizetnek azzal. Ebből következően felmerülhet a kérdés, hogy a vásárlók, mekkora kedvezmények mellett hajlandóak lemondani a megszokott boltjaikról, tudatosan keresve a kedvezőbb üzleteket?

4. Javaslatok

Az interjú végén arról kérdeztem az elfogadóhelyeket, hogy véleményük és tapasztalataik szerint, mivel lehetne javítani a Kékfrank rendszerét.

Főként a reklámot említették, mint lehetséges mód arra nézve, hogy gyakoribbak legyenek a Kékfrankkal történő vásárlások. Elmondásuk szerint, nincs eléggé reklámozva helyi szinten az embereknek, nem tudják, hogy miként is működik ez. Az is

véleményként fogalmazódott meg, hogy az országos reklámja sokkal jobb képet mutat az itteni helyi pénzről.

Azonban egyes elfogadóhelyek az emberi gondolkodást említették meg, mint a legnagyobb akadály. Az emberek nincsenek hozzászokva, hogy pénzhelyettesítővel üzleteljenek, vásároljanak, azt szokták meg, hogy minden Forintban történik, mert az a megbízható, az a nemzeti pénz. Még mindig úgy gondolják, hogy a legbiztosabb, ha a kezükben van a pénz, ami Forintban van.

2. MISKOLC ÉS A HELYI PÉNZ

A helyi, közösségi pénz elméleti áttekintését követően Miskolc városra vonatkozóan kívánom megvizsgálni, hogy valóban bevezethető-e, vagy ha nem, milyen tényezők jelentenek problémát.

A helyi pénz, mint pénzhelyettesítő esetében az alábbiakat tartom olyan alapvető feltételnek, melyek valamelyike megléte nélkül nem működhet eredményesen a közösségi pénz rendszere.

- Gazdasági és társadalmi helyzet
- Korábbi kezdeményezések, tapasztalatok
- Helyi gazdaság szereplői és viszonyuk a helyi pénzhez

Véleményem szerint ezen három terület kell ahhoz, hogy egyáltalán elkezdjünk gondolkodni közösségi pénz bevezetésén. Ez persze nem azt jelenti, hogy ha ezek teljesülnek, akkor már semmi akadálya nincs a rendszer kiépítésének. Nem így van. Számos háttérfeltétel is szükséges, mint például az információs hálózat, vagy a tőke. Azonban úgy gondolom, hogy ezek hiányában nem lehet és nem is tudunk eredményes közösségi pénzrendszert működtetni.

A következő fejezetekben ezen három tényezőt kívánom megvizsgálni, alátámasztva azon hipotézisemet, hogy meglétük nélkül nem működőképes Miskolc város esetében a helyi pénz.

2. 1. Miskolc gazdasági és társadalmi helyzete

A következőkben Miskolc gazdaságát vizsgáltam meg a helyi pénz szemszögéből. Azon sarkalatos pontokat és jellemzőket emeltem ki, melyek véleményem szerint hozzájárulhatnak a helyi pénz bevezetéséhez, ösztönözhetik az embereket arra, hogy egyrészt igényeljék a változást, lássák be a jelenleg uralkodó rendszer alkalmatlanságát, másrészt pedig elkezdjenek közösségben gondolkodni.

A város gazdasági szerkezete teljes átalakuláson ment át a szocializmus ipargazdaságához képest. A korábban uralkodó nehézipar veszített jelentőségéből, helyét a szolgáltató ágazatok vették át. A külső függés tekintetében azonban nem történt változás. A nehézipari szerkezet abszolút nyersanyagfüggő volt, mára viszont az alkatrész –, és energiafüggőség vált meghatározóvá. A munkanélküliség továbbra is a legnagyobb problémát jelenti. A szolgáltatások növekedése eredményezett egy kisebb

mértékű csökkenést, azonban nem volt képes megoldani a munkahatékonyságból eredő munkaerő-kínálati többletet.

A kis és középvállalkozások versenyképtelenek a nagyvállalkozásokkal szemben, a beszállítói hálózat jellemzője pedig a függőség és a kiszolgáltatottság. Háttérbe szorulnak a helyi, közösségen belül megvalósuló szolgáltatások, nem tudják a versenyt felvenni a nagy szolgáltatók áraival. (Miskolc Város Fenntartható Fejlődési Stratégia, 2011)

Jelenleg az agrárgazdaság a globális piacokat szolgálja ki, aminek eredményeképpen a vidéki lakosság és a városok minőségi hátrányban részesülnek, vagyis a nem friss, hanem előgyártott élelmiszerek fogyasztására vannak rákényszerítve. A nagy piacok érdekeit kiszolgáló szabályozás háttérbe szorította a kisárutermelés hagyományát, és tönkretette a vidék – város szerves kapcsolatát. Másik oldalon a kereskedelmi láncok költségeik szintentartása érdekében a felvásárlási árakat rendkívüli módon leszorították. (Miskolc Integrált Városfejlesztési Stratégia, 2008)

A helyi pénz a fent felsorolt problémákra megoldást jelenthetne, mivel a legnagyobb gondot a kis és középvállalkozások hátrányos helyzete okozza, valamint a munkanélküliség. Ezek a gondok már évek óta jellemzik Miskolc gazdaságát, mégsem került bevezetésre megoldásként a helyi pénz. Azonban jelenleg a külső gazdasági helyzet erősen gyengíti Miskolc gazdaságát is.

Mára már mindenki számára egyre nyilvánvalóbbá válik és előtérbe kerülnek a mély és lényegi ellentmondásai a jelenlegi gazdasági rendszernek. A pénzügyi és gazdasági válság nem csak az eurót, hanem magát az Európai Uniót is meggyengítette. Globális szinten mind a gazdasági visszaesésben, mind pedig a munkanélküliségben soha nem látott növekedés tapasztalható, valamint a termelés növekedéséhez az emberek folyamatosan romló életkörülményei párosulnak. Ezen problémák kezelése érdekében tett központi hatalmi lépések kudarcot vallottak és vallanak is. (Takáts Péter, 2011) Egy ilyen helyzetben jól láthatóvá válik, hogy egy olyan rendszerre van szükség, ahol a nemzeti pénzzel együtt működik a helyi pénz, ez más néven duális pénzrendszer. (Vezér – Szörényi László, 2011)

2. 2. Korábbi kezdeményezések

2. 2. 1. Miskolci Órakör

Miskolc gazdasági helyzete indokoltá teszi a helyi pénz bevezetését, ezért a következőekben azt vettem számba, hogy milyen megmozdulások, illetve szervezetek

voltak, akik nem feltétlenül helyi pénzzel, de valamilyen pénzhelyettesítő megoldással igyekeztek közösségi megoldást találni.

Magyarországon a nagy hagyományokkal rendelkező szívésségbank vagy kaláka rendszer terjedt el, amely egyben virtuális pénzhelyettesítőnek is tekinthető. A kilencvenes években és 2001-ben összesen hat pénzhelyettesítő jött létre Budapesten, Gödöllőn, Szolnokon, Miskolcon, Tiszalúcon és Bordányban.³²

Angol minta alapján került kidolgozásra a magyar sajátosságokat is figyelembe vevő Községi Önségítő Rendszer (KÖR). Elméleti és gyakorlati minta alapján ma már számos önségítő kisközösség működik vagy működött Magyarországon. (Almássy Tamás, 2008) Az utóbbi közé tartozik a Miskolci Községi Önségítő Rendszer, röviden Miskolci ÓRA kör, mely non – profit jellegű, tagsággal rendelkező társaság, jelenleg már nem működik.

2000. március 8.-án Mészáros László 5 munkanélküli, frissen végzett fiatallal alakította ki az ÓRA kört, mely önkéntes, nem haszon érdekelt, és kamatmentes. A fenntartási költségeket csekély helyi KÖR pontban történő befizetések fedezték.

A működés alapja, hogy helyi lakosok, emberek egy „kört” alakítottak ki, melynek alapvető célja az egymás közötti kereskedés, megtérülő segítségnyújtás. Összeállították a tagok keresleti-kínálati Szolgáltatásjegyzékét - termékek, szolgáltatások, kölcsönözhető eszközök - s ezek "árát" helyi KÖR egységben (PERCben, mely átlagos, egyszerű munkával eltöltött óra 1/60-ad része) adták meg. Amikor a tagok kapcsolatba akartak lépni egymással, a Tagnévsort használhatták. A megfelelő szolgáltatás vagy dolog ellenértékeként kiállítottak egy KÖR csekket a megállapodott értékről - ilyen mértékben kellett visszasegíteni majd valakinek a kapott munkát, értéket. A csekket a KÖR Ügyviteléhez (a könyveléssel megbízott személynek) küldték, aki rávezette a változást mindkettőjük számlájára. Minden tag rendszeresen megkapta saját egyenlegét, a legfrissebb (havi) Tagnévsort és a tájékoztató Körlevelet. (Mészáros László, 2000)

A KÖR reklámüzenete a következő volt: „Aki mások számára értékes segítséget, munkát, szolgáltatást, tárgyat tud felajánlani (vagy keres), azt ingyenesen nyilvántartjuk, tudatjuk klubunk tagjaival, s reklámozzuk.”

A helyi pénz bevezetésének lépéseinél már említettem, hogy nem elég egy jól hangzó üzenet megfogalmazása a célközönség számára, fontos, hogy az emberek lássák is, hogy

³² Forrás: Kun János: A pénzhelyettesítőkről, PSZÁF, 2006. (2011. 10. 19.)

milyen előnyökkel jár a tagság. A szervezők az alábbiakat emelték ki (Mészáros László, 2000):

- egy társaság, akik segítenek egymásnak, mert tudják, hogy megtérül,
- akik rendszeresen összejárnak, mert "több szem többet lát",
- baráti társaság, akikre lehet számítani,
- aminek kaláka, szomszédsági együttműködés adja az erejét,
- ahol barátságos embereket lehet megismerni,
- itt bárkinek visszasegítik a kapott szívességet,
- ahol nem kell pénzzel fizetni a munkáért, a viszonzás alku kérdése,
- ahol felhasználhatóak a félretett lim-lom-ok,
- akikkel közös programokat, kirándulásokat szervezhetnek,
- közös boltot is nyithatnak.

A működés azonban nem az elvárt sikereket hozta, így a KÖR megszűnt. A szervező az alábbiakat emelte ki, hogy miért döntött a KÖR megszüntetése mellett:

1. Közösségi szükségletet nem célzott meg a rendszer, így nem talált igazi visszhangra.
2. A résztvevők eredetileg nem alkottak egy közösséget, így szokatlan volt nekik egy "idegennel kapcsolatot felvenni".
3. A találkozókra elvétve jöttek, nem alakulhattak ki társalgások, melyek tartós adok-kapok kapcsolatokat szülhettek volna.
4. A résztvevőknek újszerű volt az alku rendszer.
5. A hónapokig tartó passzivitás miatt a kapcsolatok fellazultak, érvényüket veszítették.
6. A technikai feltételek még nem tették lehetővé a folyamatos kommunikációt, nem volt ekkor még elterjedt a mobiltelefon.

Érdekes és elgondolkodtató, hogy több szerző és kutató is hangsúlyozta, hogy Magyarország számára nem újdonság a csere, hiszen a kalákázásnak nagy hagyománya van. Ennek ellenére ez a KÖR is jól példázza, hogy mégsem tud működni, ha a közösség nem támogató. A helyi pénz és valamennyi pénzhelyettesítő alap eleme a bizalom és a közösség. Úgy vélem, hogy ez a kezdeményezés is jó példa volt, hogy egy – két szervező egyén kevés ahhoz, hogy működtessen egy ilyen KÖR - t. Közösségre, tagokra van szükség, ők képezik a valódi motorját ennek a rendszernek.

2. 2. 2. Miskolc Kártya

Miskolc Önkormányzata 2009. július 1-től bevezette a Miskolc Városi Lakossági Kártyát. Ennek az elképzelésnek az alapja az volt, hogy kézzelfoghatóvá tegyék a lakosok számára a „miskolciság” előnyét, megbecsültségét.³³ A város részéről ez egy sajátos marketing és gazdaságfejlesztő eszköz. A vezetőség az alábbi célokat fogalmazta meg:

- Jelentős relatív megtakarításokat biztosítson a kártya-tulajdonosok számára,
- erősítse a miskolci identitástudatot, a város szeretetét, megjelenítse a város polgárai számára a „miskolciság” előnyét, megbecsültségét,
- növelje a helyi szolgáltatások miskolciak általi igénybevételét, erősítse a helyi vállalkozókat.³³

A Miskolc Kártya nem más, mint egy kedvezményrendszer, a kártyatulajdonosok 10-50 százalék közötti kedvezményekben részesülhetnek az elfogadóhelyeken. A kártya éves díja bruttó 2700 Ft, mely tartalmazza a kártya gyártási költségeit is. Kiemelendő, hogy nem kizárólag csak miskolci lakosok igényelhetik, hanem Miskolc agglomerációjában élők is.

A sikerességét mutatja, hogy mára már közel 300 elfogadóhellyel rendelkezik, valamint 15. 000 kártyabirtokossal. Ezek alapján elmondható, hogy egyfajta közösség kiépítése valósul meg, hiszen a kártyatulajdonosokon keresztül családokra, valamint barátaikra is kihat. Az elfogadóhelyek az alábbi kategóriák szerint oszlottak meg:

- közlekedés, autó – motor,
- oktatás, fordítás,
- egészség, egészséges életmód,
- sport,aktív pihenés,
- fürdő, uszoda,
- kultúra,
- könyvesbolt,
- játék, ajándék,
- óra, ékszer,
- étterem, vendéglátás,
- élelmiszer, pékség, cukrászda,
- szépségápolás,

³³ Forrás: <http://www.miskolckartya.hu/index.dw?mit=147&hol=Bemutakoz%E1s>(Letöltve: 2011.11.02.)

- ruházat, ruhatisztítás,
- papír – írószer, fénymásolás,
- fotó szolgáltatás,
- hobbi, kisállat,
- számítástechnika, műszaki cikk, mobiltelefon,
- otthon, háztartásépítkezés,
- egyéb szolgáltatás,
- szórakoztatás,
- gyermekfoglalkozó,
- temetkezés.

A fent felsorolt lehetőségek közül a legnagyobb népszerűséget a busz - és parkolóbérlet vásárlása kapta.

A város vezetősége azonban ez évben arról döntött, hogy megszünteti a Miskolc kártyát, vagyis december 31 - ig lesz már csak használható. Arra hivatkoztak, hogy az MVK Zrt., a Miskolci Turisztikai Kft. és a Régió Park Miskolc Kft. jelentős összegű veszteséget mutatott ki a kártyakedvezmény nyújtása kapcsán, a Miskolci Városgazda Kft. és a Mikom Kft. pedig azt jelezte, hogy esetükben a Miskolc Kártya nem váltotta be a várt forgalomnövelő hatást.³⁴ Ezzel szemben a lakosság kitart a kártya mellett, az elégedettségi vizsgálat is ezt támasztja alá. (20. ábra)

20. ábra
Miskolc Kártya elégedettségi vizsgálat (2011)

Forrás: www.miskolckartya.hu

³⁴ Forrás: <http://www.boon.hu/miskolc/jovo-evtol-uj-kartyat-terveznek/1714551> (Letöltve: 2011.11.02.)

A közgyűlés a kártya megszüntetésével azonban új megoldást kíván bevezetni, amely még tervezési fázisban van.

Ezek alapján úgy gondolom, hogy a helyi pénz bevezetése szempontjából mindenképpen pozitív tényező, hogy érezhető egyfajta közösség kialakulása, hiszen alapvetően ezekkel a kezdeményezésekkel ez is a cél. A Miskolc Kártya azt kívánta elérni, hogy az emberek érezzék előnyösebb helyzetben magukat az által, hogy helyi lakosok. Szokják és ismerjék meg azt az alapvető szemléletet, hogy igenis, támogatni kell a várost, tenni kell Miskolcért.

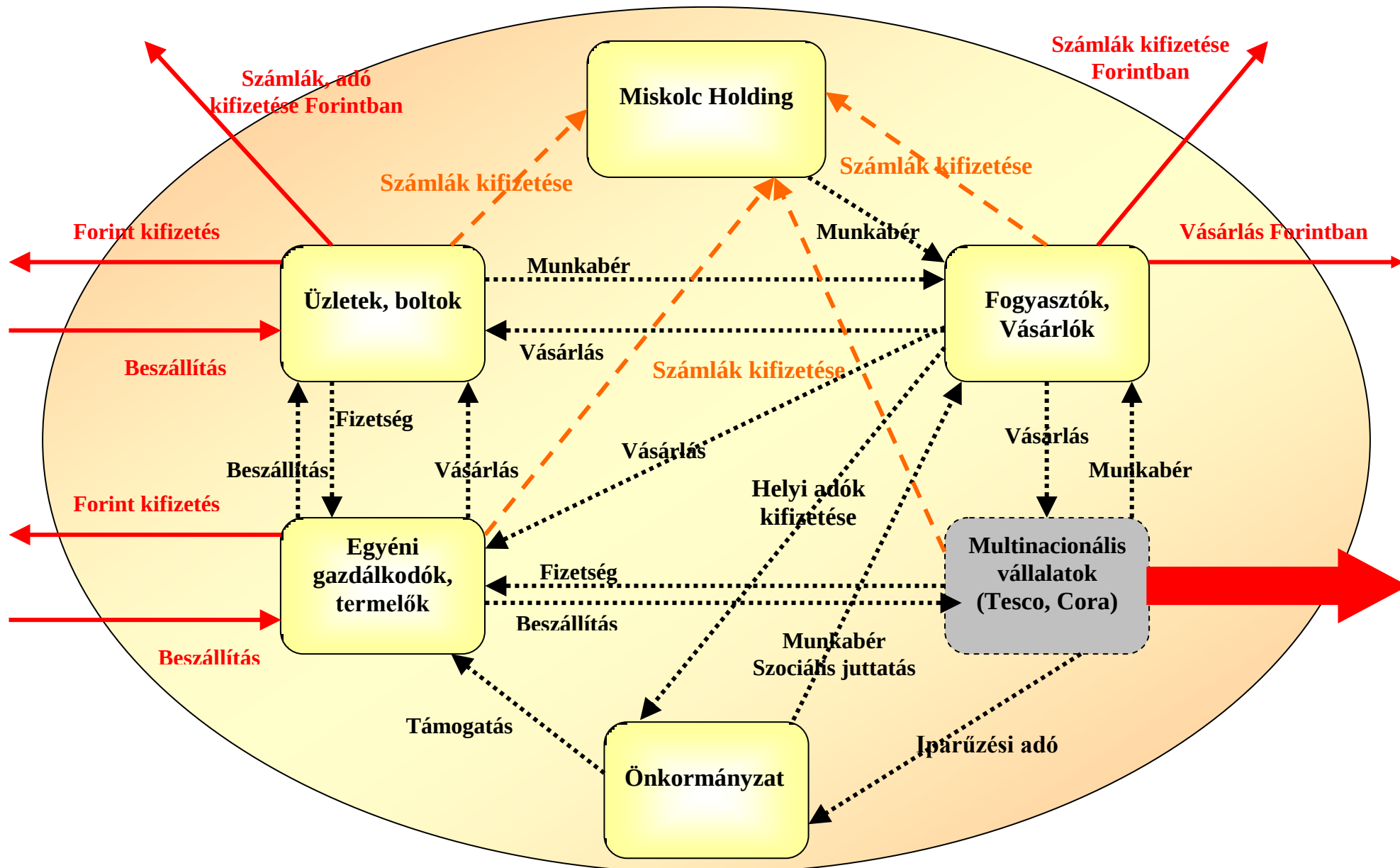
Makár Józseffel, a Miskolci Turisztikai Kft. marketing – és értékesítési vezetőjével készített interjúban (... számú melléklet) többször is említésre került, hogy Miskolcon forgalomba, várhatóan 2012 őszén kerül a miskolci pénzhelyettesítő, más néven helyi pénz.

A jelenlegi állapot szerint a Miskolc Holding lesz a kibocsátó szervezet, és az Önkormányzat is részt kíván benne venni, szemben a soproni Kékfrankkal. Ezáltal hitelesebbé válna az egész kialakításra kerülő rendszer. A kidolgozás során hazai és külföldi példákat is megvizsgálták. „Itthoni és külföldi példákat is megnéztünk, azonban úgy gondoltuk, hogy Magyarországon már van egy jól működő rendszer, így Sopron volt az, amit követni szerettünk volna. Velük fel is vettük a kapcsolatot.

Az elfogadóhelyek számáról jelenleg még biztosat nem lehet tudni, de mindenképpen jó alapot jelent a Miskolc Kártya rendszere. Az ezekben résztvevő magánszemélyek, és gazdasági szervezetek részvételére biztosan számítanak, így véleménye szerint 1000 elfogadóhely teljesen reális cél.

Tervek szerint, nem csak Miskolcon fog működni a helyi pénz, hanem a környező települések is csatlakozni fognak, mely által tovább erősödhet a térségi együttműködés. Jelenleg Sopronban annak ellenére, hogy a környező falvak is részt vesz a Kékfrank elfogadásában, a körforgás még sem tud teljesen működni, nem megy magától, oly annyira, hogy még „löködni” kell. Makár József is elmondta, hogy „száz százalékos körforgást jelenleg Magyarországon nem is lehet elérni, azonban törekedni kell a minél magasabbi szintre.”³⁵ Mivel a Miskolc Holding lesz a kibocsátó, így valamennyi tagvállalata, többek között a MIHŐ, vagy a MIVÍZ is elfogadója lesz a helyi pénznek, így a számlák egy részének a befizetése is kivitelezhető. Azonban a legfőbb cél a sikeres működés mellett, hogy minél több elfogadóhely részt vegyen a rendszerben.

³⁵ Forrás: Interjú Makár Józseffel, Miskolc, 2011. 10. 26

21. ábra

A miskolci helyi pénz működése

Forrás: Saját szerkesztés

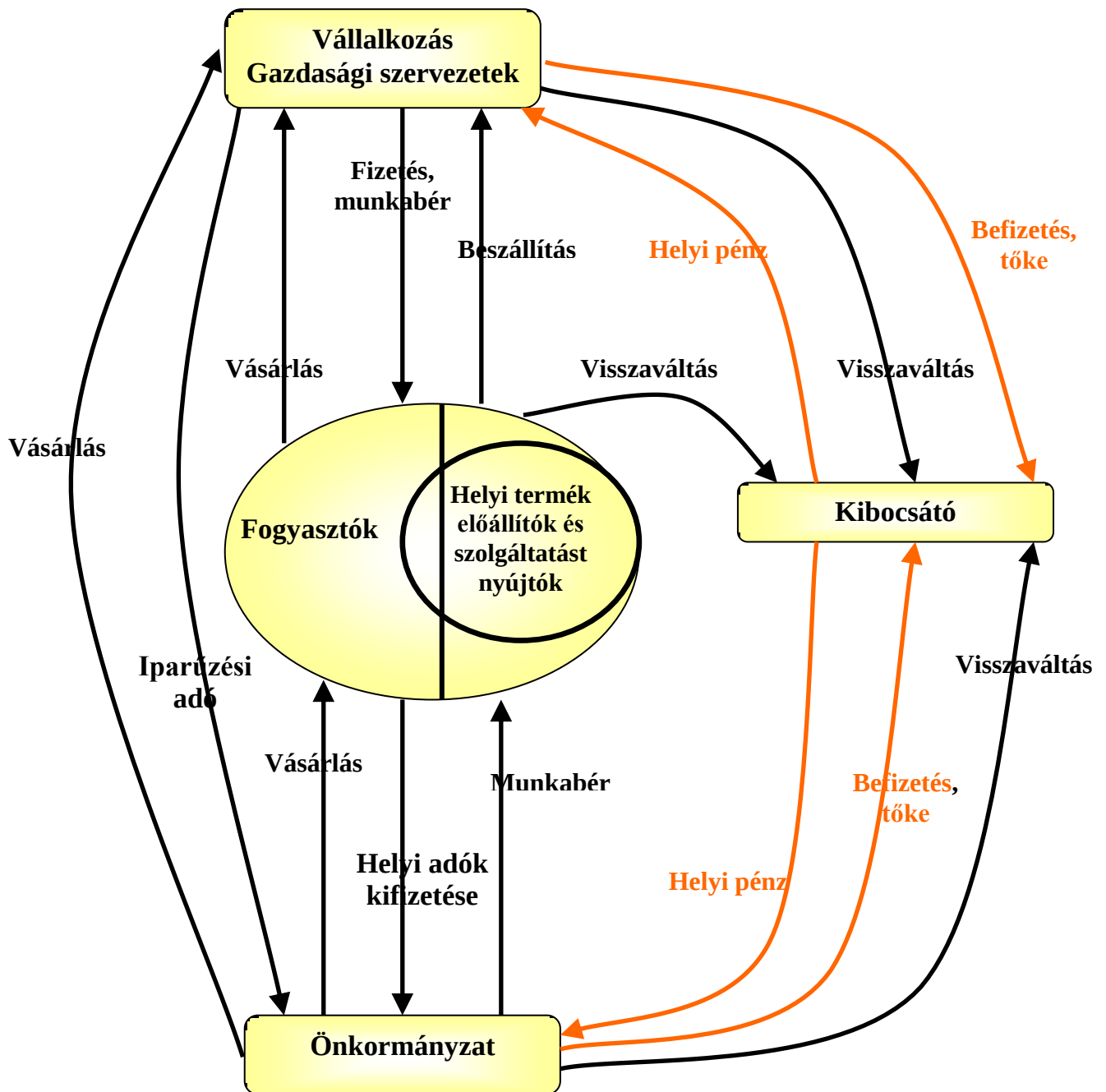
Miskolcon, ahogy már korábban is említettem, 2012 őszén bevezetésre kerül a tervek szerint a miskolci helyi pénz. Az ábra ennek sematikus működését mutatja be. Mindenképpen lényeges információ:

- A **pirossal** jelzett irányok a *Forint mozgását* mutatják. Ez elsősorban a számlák kifizetését jelenti, hiszen Magyarországon a befizetendő havi számlák befizetése továbbra is Forintban kell, hogy történjen. Emellett még a külső beszerzést soroljuk ide, mivel ahogy már írtam, a teljes körforgás megvalósítása egy idea, lehetetlen kizárni a külső beszerzést, beszállítást. A harmadik és talán a legfontosabb eleme a multinacionális vállalatokhoz kapcsolódik. Ha valóban, a tervek szerint elfogadó helyei lesznek a helyi pénznek, akkor számolni kell azzal, hogy mivel nincs akadálya a visszaváltásnak, továbbra is nyereségüket kiviszik a városból.
- A **narancssárga** nyilak azon *számlabefizetéseket* jelentik, melyek helyi pénzzel megoldhatóak lesznek. A Miskolc Holding mint kibocsátója a helyi pénznek, valamennyi tagvállalata elfogadóhelye is lesz annak.
 - MIHŐ Miskolci Hőszolgáltató Kft.
 - MIVÍZ Miskolci Vízmű Kft.
 - MVK Miskolc Városi Közlekedési Zrt.
 - AVE Miskolc Kft.
- A **fekete** nyilak közül a *munkabér* és a *szociális juttatás* alatt nem a teljes összeg kifizetését jelenti helyi pénzben, hanem lehetőség lenne, hogy az emberek a munkabérük egy bizonyos részét helyi pénz formájában kapják meg. Az *iparűzési adó* és a *helyi adók* befizetése a tervek szerint teljes egészében helyi pénzzel történne. Végül a támogatás jelenik, illetve jelenhet meg helyi pénzben, mely elsődleges célja a helyben lévő termelők segítése.

A leírtak alapján, illetve a működését nézve, a Miskolcon bevezetni kívánt helyi pénzt nem igazán tekintem a szó szoros értelmében helyi pénznek. Tény, hogy valóban pénzhelyettesítés fog történni, de a cél mégis más. A helyi pénz bevezetésének alapvető célja a helyi gazdaság fejlesztése. Ahogy korábban említettem, azt szolgálja, hogy a pénz ne áramoljon ki a városból, hanem itt maradjon, segítve a helyi termelőket és szolgáltatás nyújtókat. Azonban ha megjelennek a körforgásban a multinacionális vállalatok, akkor ebben a tekintetben értelmét veszti és már más funkciót fog betölteni. „Szeretnénk elérni, hogy a multik is elfogadják, mint például a

Tesco.”³⁶ Az elfogadóhelyek a náluk lévő helyi pénzt akadály nélkül bármikor visszaválthatják Forintra, így véleményem szerint továbbra is az általuk megtermelt nyereség ki fog áramlani a városból. Az elgondolás természetesen az lenne, hogy a helyi pénzből az iparüzési adót fogja fizetni, valamint majd helyi szinten törekedjen, hogy bővítse a beszállítók körét helyből. Jelenleg ha a Tescora gondolunk, a magyar termelő nem tud olyan árat mondani, aminél olcsóbbat ne tudna máshonnan beszerezni egy ilyen vállalat. Az pedig még csak ront a helyzeten, ha kedvezményt is fog adni. Sopron valamennyi esetben azt tanácsolja, hogy célra vezetőbb, ha az elfogadóhelyek kedvezményt nyújtanak. Ezek után a vásárló, fogyasztó, aki eddig is a Tesco-ba járt, még inkább arra fog orientálódni, hogy ott szerezze be a számára szükséges dolgokat, mivel nem elég, hogy átlagon, aluli árakon tud vásárolni, de még kedvezményt is kap mellé. Én úgy gondolom, hogy meggondolandó a multinacionális vállalatok bevétele a rendszerbe. Igaz, hogy általuk nagyobb lenne a helyi pénz mennyisége és így a mögöttes Forinttartalom, mely kamatozik, azonban nem szolgálná a helyi gazdaság fejlődését.

³⁶ Forrás: Interjú Makár Józseffel, Miskolc, 2011. 10. 26

22. ábra

A helyi pénz idealizált működése

Forrás: Saját szerkesztés

A 22. ábra a helyi pénz idealizált működését mutatja be. Hasonló folyamatok zajlanak le ebben a rendszerben is, azonban mégis másképpen. A fogyasztók az előző esetben külön kerültek

- Narancssárga nyílak a tőkét, annak befizetését jelentik. Ez vagy vállalkozások, gazdasági szervezetek részéről történik, vagy az önkormányzat részéről. Az ideális persze az lenne, ha az önkormányzat részéről történne teljes egészéből a finanszírozás. Azzal a mozdulattal, ahogy befizetésre kerül a Forint összeg, annak megfelelő értékben kapnak is vissza helyi pénzt. Ennek visszaváltása korlátlan, vagyis bármikor Forintra át lehet váltani.
- A fekete nyílak egyrészt a helyi pénzben történő vásárlást mutatják, az iparüzési adó és a helyi adók fizetését, valamint a visszaváltást mutatják. Ebben az ábrázolásban a fogyasztók és a helyi termék előállítók és szolgáltatást nyújtók együtt lettek megjelenítve, hiszen a termelők egyben fogyasztók is.

A rendszer működése végeredményben ugyanazokat a folyamatokat mutatja, kivételt jelentenek a számlák, ezek nem lettek ábrázolva, hiszen ez valamennyi település és város esetében eltérő, de az biztos, hogy a jelenlegi jogszabályok alapján, mindenképpen számolni kell azzal, hogy ezek egy részének befizetése mindenképpen Forintban kell, hogy történjen.

Az ábra, ahogy már említettem egy idealizált működést ábrázol, melynek legfontosabb feltétele, hogy a miskolci helyi pénztől eltérően ez nem csak egy „egyszerű pénzhelyettesítés”, hanem valóban helyi gazdaságfejlesztés, oly módon, hogy itt a helyi pénz valami pluszt jelent. Nem csak egy egyszerű Forint csereként kell érteni, hanem többletként jelenik meg. Nem a munkabér egy részét fogják csak abban kifizetni, ez is lehetséges, de ezen felül adnak még helyi pénzt, ami valóban arra ösztönzi a vásárlót, hogy helyi szinten költse el, és ez által tudnak majd előnybe kerülni azon szegényebb rétegek, akik adott esetben csak munkaerejüket tudják felkínálni. Lényeges, hogy nem hátrányként fog a dolgozó tekinteni rá, hanem pluszként, többletként.

Én úgy gondolom, hogy a Miskolcon tervezett helyi pénz működése eltér ettől az idealizált rendszertől és emellett a legnagyobb negatívuma a multinacionális vállalatok megjelenése.

2. 2. 2. 1. A Miskolc Kártya elfogadóhelyeinek elemzése

A Miskolc Kártyáról 2009. május 11-én indult útjára, akkor volt ugyanis az ügyfélszolgálat nyitása, és az előértékesítés megkezdése. Maga a kártyarendszer ténylegesen 2009. július 1-től működött, mivel a kedvezmények akkor léptek életbe.

A jelenlegi elemzést a 2011. novemberi állapot szerinti elfogadóhelyek adatbázisa alapján készítettem el. A korábban elvégzett Soproni Kékfrank elfogadóhelyeinek vizsgálatához hasonlóan főként az ágazati megoszlást és a kedvezményeket tekintettem át.

Elsődleges célom az volt, hogy hasonlóságokat keressek Miskolc és Sopron között, hiszen a kártya elfogadóhelyei nagy valószínűséggel a helyi pénz elfogadóhelyei is lesznek.

Miskolcon jelenleg 301 darab Miskolc Kártya elfogadóhely van. Ez jóval kevesebb, mint Sopronban, de várhatóan a helyi pénz rendszeréhez többen fognak majd csatlakozni.

Ebben az esetben is elsőként a tevékenységeket vettem alapul, az elfogadóhelyeket a Sopronnál használatos kategóriák alapján csoportosítottam.

23. ábra

Az elfogadóhelyek megoszlása a nyújtott szolgáltatás alapján (%)

Forrás: Saját szerkesztés <http://www.miskolckartya.hu/adatai> alapján

Az elfogadóhelyek 28 százaléka kereskedelmi tevékenységet végez, hasonlóan Sopronhoz, ahol ez az érték 25,5 százalék volt. A második helyen itt is a vendéglátás szerepel, azonban az értéke már csak 11 százalék, szemben a Kékfrank 22,91 százalékaival. A többi kategóriát tekintve is arányaiban vannak különbségek, mint például a lakberendezés Miskolcon 16 százalékkal jelenik meg, míg Sopronban ennek csupán a fele. Ez a különbség egyrészt a mennyiségbeli eltéréstől is származik, mivel a gazdasági szervezetek ágazati megoszlása mind a két városban hasonló, szinte megegyező képet mutat. De ami lényeges, hogy mindezek ellenére többségben Miskolcon is a kereskedelmi ágazat képviselteti magát a legnagyobb arányban.

Ezt követően a kedvezmények mértékét vizsgáltam meg. A Miskolc Kártya esetében más csoportokat kellett képezni, mert a magasabb kedvezmények a jellemzőek, itt a 10 százalék kedvezmény a domináns, szemben Sopronnal, ahol a 0 százalék. Fontos azonban megemlíteni azt is, hogy ezen kedvezményeket nem minden esetben lehet a teljes árukészletre, vagy szolgáltatásra igénybe venni. Ilyen többek között a Patika is, ahol a nem támogatott termékekre adható a 10 százalék kedvezmény. Sopronnál ezzel szemben

általánosan érthető a kedvezmény mértéke, illetve a fizetés lehetősége, vagyis szinte minden megvásárolható Kékfrankkal az adott elfogadóhelyen.

24. ábra

A miskolci elfogadóhelyek megoszlása a kedvezmények függvényében (%)

Forrás: Saját szerkesztés <http://www.miskolckartya.hu/adatai> alapján

Az ábra alapján is egyértelműen a 0 és 10 százalékos kedvezmény a legelterjedtebb, majd ezt követi a 11 és 20 százalékos. Sopronban érezhetően kisebb értékek vannak, 10 százaléknál több kedvezményt nyújtó helyek mindössze 1 százaléka az egésznek. Miskolcon a Kártya esetében még az 50 százalékos illetve a feletti kategória is képviselteti magát. Ebből azonban nem szűrhető le, hogy a helyi pénz Miskolcon eredményesebb lesz, mert itt nagyobbak a kedvezmények, hiszen nem garantált, hogy ezek a mértékek megmaradnak. Ezt támasztja alá az a tény is, hogy Magyarországon Sopronban vezették be elsőként a helyi pénzt, amelyet azóta példamértékűnek tartanak, így valamennyi város, település, aki gondolkodik ilyen jellegű pénzhelyettesítésen, mindenképpen felveszi a kapcsolatot a soproni szervezettel.³⁷ Miskolc is hasonlóképpen járt el, hiszen a koncepció megalkotásában segítséget nyújtott többek között Perkovátz Tamás, a Kékfrank ötletgazdája. Így várhatóan hasonló kedvezményértékek fognak megjelenni Miskolcon is, annyi eltéréssel, hogy minden elfogadóhelynek vélhetően kötelezően kell kedvezményt adnia, mivel Sopronban is ezt csak a bevezetésekor engedték meg, azóta viszont már belépési feltétel.³⁸

³⁷ Forrás: Interjú Makár Józseffel, Miskolc, 2011. 10. 26.

³⁸ Forrás: Interjú Perkovátz Tamással, Sopron, 2011. 10. 14.

6. Táblázat: Az ágazatok kedvezmény szerinti megoszlása, 2011

(darab)

	0 -10%	11 -20%	21-50 %	51 - %	Egyéb
Élelmiszer	17	1	0	0	0
Vendéglátás	27	5	0	1	0
Egészség, egészséges életmód	28	5	1	1	0
Szórakozás, művelődés, szabadidő	9	12	2	0	0
Pénzügyi és biztosítási szolgáltatások	3	0	0	0	0
Lakberendezés, háztartásvitel	38	7	3	0	1
Közlekedés	14	12	0	0	6
Egyéb	8	1	0	0	0
Kereskedelem	75	6	1	0	2
Szépségápolás	14	1	0	0	0
Összesen	233	50	7	2	9

Forrás: Saját szerkesztés <http://www.miskolckartya.hu/adatai> alapján

A fenti mátrix azt kívánja mutatni, hogy a különböző szektorokat milyen mértékű kedvezmény jellemzi. A táblázat adatai alapján valamennyi ágazat főként a 0 és 10 százalék közötti kedvezményt részesíti előnyben, ez alól talán egyedül a szabadidős, szórakozási kategória kivétel, ahol is többségben a 10 feletti értékek vannak.

E tekintetben a Sopronnal való összehasonlítás nem vezetett eredményre, mivel ott a 10 százalék feletti kedvezményt nyújtó helyeknek a száma alacsony.

A Miskolc Kártya fenti adatai alapján elmondható, hogy

- Elfogadóhelyeinek száma elmarad a Kékfranktól
- Dominánsan a kereskedelem van jelen
- Nem korlátlanul vehető igénybe, meghatározott termékekre és szolgáltatásra
- 10 százalék kedvezmény a leggyakoribb

A miskolci helyi pénz bevezetését követően lenne érdemes ismételtlen egy összehasonlítást végezni, hogy miben változott a helyzet a Miskolc Kártya elfogadóhelyeihez képest. „Mi úgy gondoltuk, hogy reális cél lehet az 1000 elfogadóhely,

melyet igyekezni fogunk folyamatosan bővíteni.”³⁹ Ebből következően nem csak az ágazati megoszlás fog változni, de mint már korábban is említett kedvezmény mértéke is.

2. 2. 3. Miskolc város fenntartható fejlődési stratégiája

A 2011 –ben készült stratégia vitaanyagában lehet olvasni a helyi pénzről, mint a helyi közösségi gazdaság eszközrendszereként. A célja a városnak egy helyi, közösségi gazdaság létrehozása, amelynek a legfontosabb ismérve, hogy megfelel a fenntarthatóság feltételeinek.

A létrehozása azért is indokolt, mert a pénz által működtetett gazdaságból a szegényebb rétegek kiszorulnak. A sokat emlegetett versenyképességet úgy lehet javítani, ha másokhoz képest olcsó hitelhez juttatják a közösségi gazdaság szereplőit, ha azok ez által helyi, eladható termékeket fognak előállítani, és akik az így megkeresett jövedelmükből képesek mások helyi termékeit fogyasztóként megvásárolni. Ezzel lehetővé válik, hogy több ember kapcsolódjon be a termelésbe és fogyasztásba, és csökkenjen a jövedelemszegénység.⁴⁰

Az elgondolás szerint a pénzhelyettesítő úgy jön létre, hogy aki használni akarja, a forintját, valutáját átváltja pénzhelyettesítőre, és a fedezetet a kezelő szervnél, szövetkezetnél kamatoztatja. A pénzhelyettesítő azonban nem kamatozik, így valósulhat meg a gyors forgása.

Kiemelésre kerültek a stratégián belül az érdekek, ami mint már többször is említettem, igen fontos a közösség számára, tudniuk kell, hogy előnyös a rendszerbeli tagságuk. Egyrészt a pénzhelyettesítővel történő csere közben a számlán a fedezet kamatozik, vagyis ha a pénzhelyettesítőt költi, amellet a pénze kamatozik. Másrészt kialakul egy olyan helyi gazdaság, aminek az egész város élvezője lesz, hiszen a polgárok több jövedelemhez juthatnak.

Fontos szempont, hogy a helyi pénzzel kívánják elérni, hogy az emberek olyan termékekkel jelenjenek meg a piacon, amelyek eleget tesznek a fenntarthatósági követelményeknek. Ez persze nem valósulhat meg egy összetartó közösség nélkül, ez érvényes a fenntarthatósági szempontokra és egyáltalán a pénzhelyettesítő működésére, vagyis szükség van ismeretekre és tudatosságra.

A Miskolci fenntarthatósági stratégiához kapcsolódva megnéztem, hogy nemzeti szinten is megjelenik-e a helyi pénzek bevezetésének a támogatása. A Vidékfejlesztési

³⁹ Forrás: Interjú Makár Józseffel, Miskolc, 2011. 10. 26

⁴⁰ Forrás: Miskolc város fenntartható fejlődési stratégiája, vitairat, 2011.

Minisztérium Nemzeti Vidékstratégia Konceptió 2020 vitaanyagában már külön alcímben jelenik meg a helyi szövetkezetek, helyi pénz programok.

Az Európai Unió Európa 2020 Stratégiájához, valamint a 2014-2020 közötti EU programfinanszírozási időszak időtávjához illeszkedve a Nemzeti Vidékstratégia nemzeti programjai és intézkedései azt célozzák, hogy 2020-ra a vidék társadalmi és gazdasági folyamataiban, illetve a vidéki élet minőségében látható és a helyiek számára is érezhető javulás következzen be.⁴¹ A vitaanyagban kifejtésre került, hogy a helyi pénz is hozzájárul a térségek gazdasági autonómiájának növekedéséhez, önfoglalkoztatáshoz, valamint az önellátás mértékének emelkedéséhez. Ösztönözni kívánják a helyi szövetkezetek létrehozását és a már meglévő jó gyakorlatok terjesztésével segítik a helyi cserekereskedelmet és a pénzhelyettesítő rendszerek kialakítását. (Nemzeti Vidékstratégiai Konceptió – 2020 (vitaanyag)) Mindenféleképpen komoly előrelépésnek tartom, hogy nemzeti szinten jelenik meg a helyi pénzrendszerek kialakításának támogatása, hiszen az eddigi tapasztalatok azt mutatták, hogy a kormányok legtöbb esetben gátolták ezt a tevékenységet.

A bemutatásra került három kezdeményezés jól mutatja a helyi pénz irányába történő folyamatos mozgást. Az ÓraKÖR működése tapasztalatszerzésnek kiváló lehetőség volt. Felhívta a figyelmet arra, hogy erőteljesebb szervezettség kell az emberek összefogásához. Ezt sikeresen megvalósította a Miskolc Kártya, melynek alapvető funkciója a helyi pénz szemszögéből az volt, hogy tapasztalatot szerezhettek az emberek a helyi gazdaság erősítésében. A vezetők szerint gazdaságilag persze nem volt nyereséges, mégis fontos lépésnek tartom a közösség formálásának szempontjából. Végül pedig a Stratégia fogalmaz meg olyan elképzeléseket, mely a helyi pénz rendszerének kialakításának alapjait is jelenthetik.

A helyi pénzhelyettesítés rendszerének kidolgozása során azonban nemcsak helyben megvalósult kezdeményezéseket kell figyelembe venni, hanem a már sikeresen és jól működő példákat is. A Miskolc fenntartható fejlődési stratégia Sopron és környékének fizetőeszközét, a Kékfrankot emeli ki, mint példa. Varga István is úgy fogalmaz, hogy „nem kell semmit sem feltalálni, a sokféle választékból kell kiválasztani azt, amely számunkra a legelőnyösebb”.⁴² Több előadásában is hangsúlyozza, hogy a

41 Forrás: Nemzeti Vidékstratégiai Konceptió – 2020 II. (agrár-, élelmiszer-, környezet- és vidékstratégiai alapvetések) (vitaanyag), 2011.

42 Forrás: <http://www.youtube.com/watch?v=YvmHSpNRi24>(Letöltve: 2011.11.03.)

pénzhelyettesítés világszerte elterjedt módszer, melyek közül Németországot és az Amerikai Egyesült Államokat emeli ki. (1. és 2. számú melléklet)

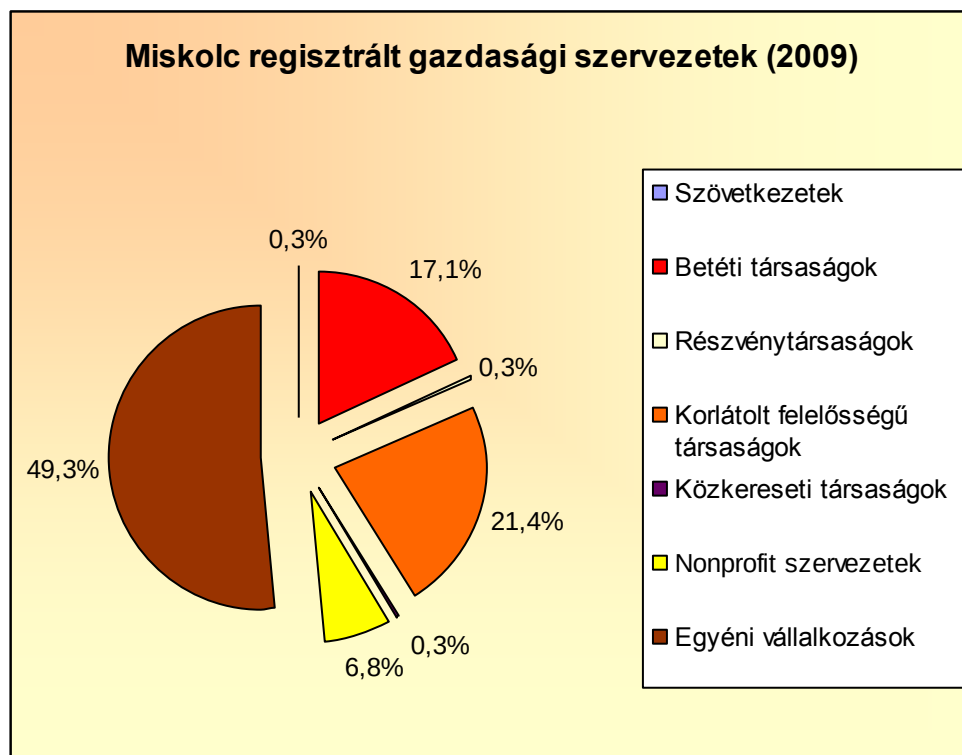
2. 3. Helyi gazdaság szereplői és viszonyuk a helyi pénzhez

2. 3. 1. Vállalkozások

A helyi pénz sikeres működésének a tapasztalatok, példák és bizalom mellett az is lényeges eleme, hogy tisztában legyünk a helyi szükségletekkel, igényekkel valamint kínálattal.

A kínálati oldal vizsgálatánál a Miskolcon működő gazdasági szervezeteket vizsgáltam meg. A helyi pénz, mint működő rendszer akkor tud eredményes lenni, hogyha a tagok minél több szükségletüket a helyi pénzzel oldják meg. Az ideális persze az lenne, ha nem lenne szüksége már nemzeti pénzre és mindenre tudna helyi megoldást találni az egyén, azonban a jelenlegi körülményekből adódóan ez csak utópia.

Miskolc városában működő gazdasági szervezetek száma 2009 – ben 24. 354 darab, melyek az alábbiak szerint oszlanak meg.

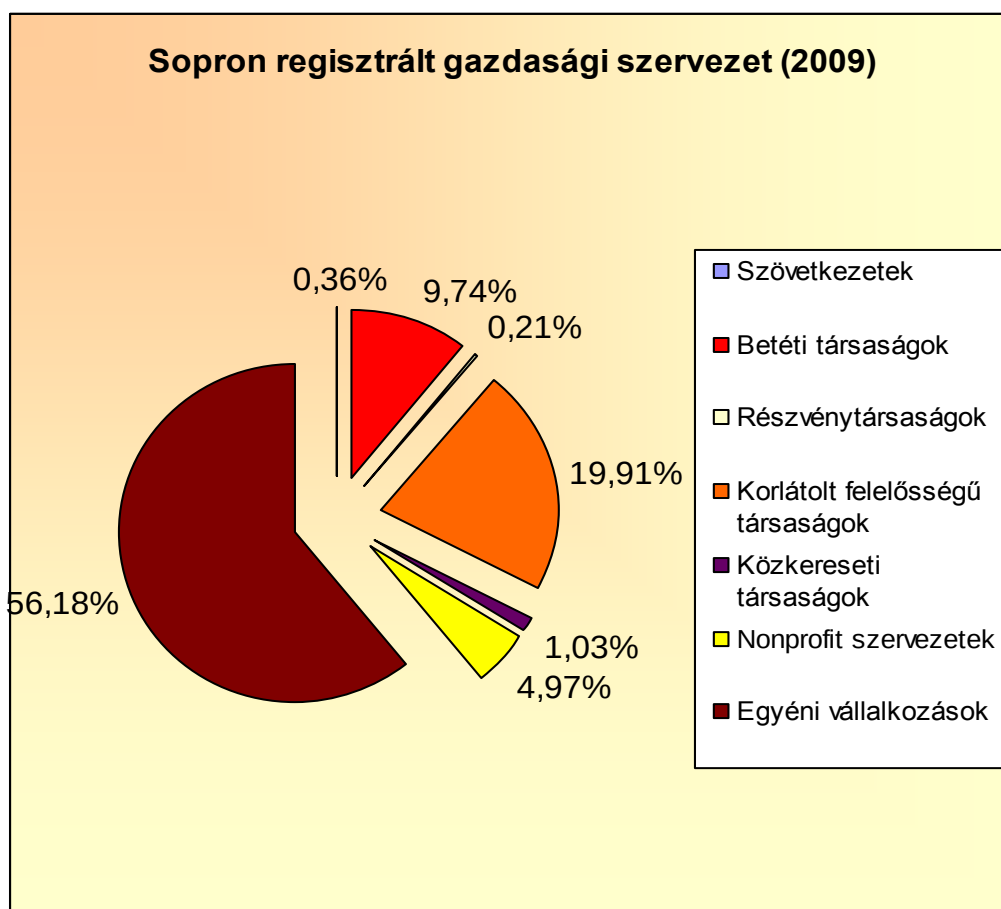

25. ábra

Miskolc regisztrált gazdasági szervezetek (2009)

Forrás: Saját szerkesztés a TEIR adatok alapján

Az ábrán jól látszódik, hogy legnagyobb számban az egyéni vállalkozások vannak jelen, valamint a korlátolt felelősségű társaságok. Következő lépésként ezt a kiértékelést Sopron városára is elkészítettem, mivel ott már ténylegesen működik a helyi pénz.

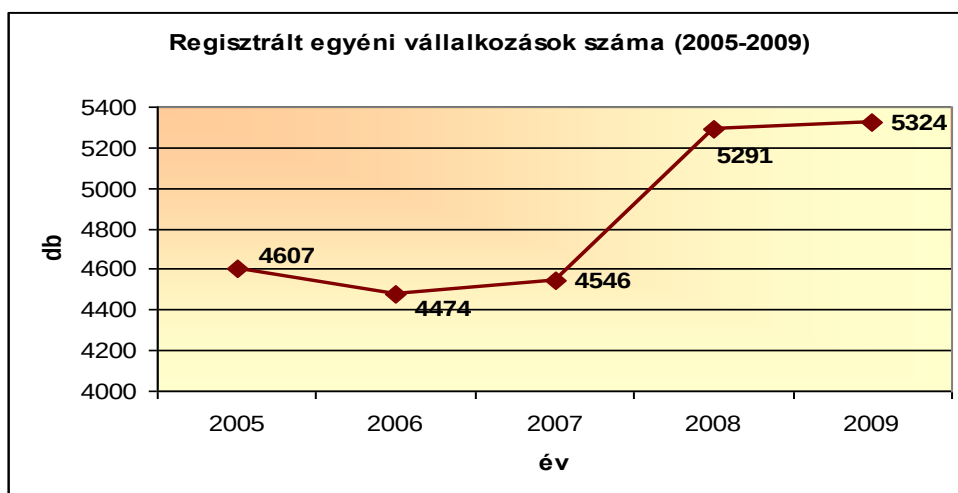
26. ábra

Sopron regisztrált gazdasági szervezetek (2009)

Forrás: Saját szerkesztés a TEIR adatok alapján

Sopron esetében az egyéni vállalkozások túlsúlya nagyobb, de tendenciájában hasonló Miskolchoz, hiszen arányában a korlátolt felelősségű társaság a legmeghatározóbb. Ehhez kapcsolódóan még megnéztem, hogy a HA – MI szövetkezetben a tagoknak milyen az összetétele. Kiderült, hogy 67 százalékban magánszemélyek vannak jelen, és 33 százalékot képviselnek a társaság, melyek 80 százaléka Kft.

A Kékfrank, mint helyi pénz a helyi gazdaságélénkítésén belül a helyi vállalkozások támogatását célozta meg. A következő ábra már azt mutatja, hogy az egyéni vállalkozások száma miként változott.

27. ábra

Sopron regisztrált egyéni vállalkozások száma (2005-2009)

Forrás: Saját szerkesztés a TEIR adatok alapján

A Kékfrank 2009 szeptemberében került bevezetésre, azonban ahogy azt már korábban említettem, 2007 – től egy utalványrendszer már működik Sopron és környékén.⁴³ Ezzel is magyarázható, hogy a helyi egyéni vállalkozások száma évről évre emelkedik. Miskolc esetében már más tendencia tapasztalható.

28. ábra

Miskolc regisztrált egyéni vállalkozások száma (2005-2009)

Forrás: Saját szerkesztés a TEIR adatok alapján

Nagyságrendileg érthető módon eltérés van a két város között, azonban itt elsődlegesen a tendenciákat emelném ki. Sopronban, ahol az egyéni vállalkozások száma növekszik, Miskolcon folyamatosan visszaesés a jellemző.

A kínálati sokszínűséghez kapcsolódóan a gazdasági szervezetek ágazatbeli megoszlását néztem meg, melyet ismét mind a két városra vonatkozóan elkészítettem.

⁴³ Forrás: <http://www.hamiinfo.hu/index.html> (Letöltve: 2011.11.02.)

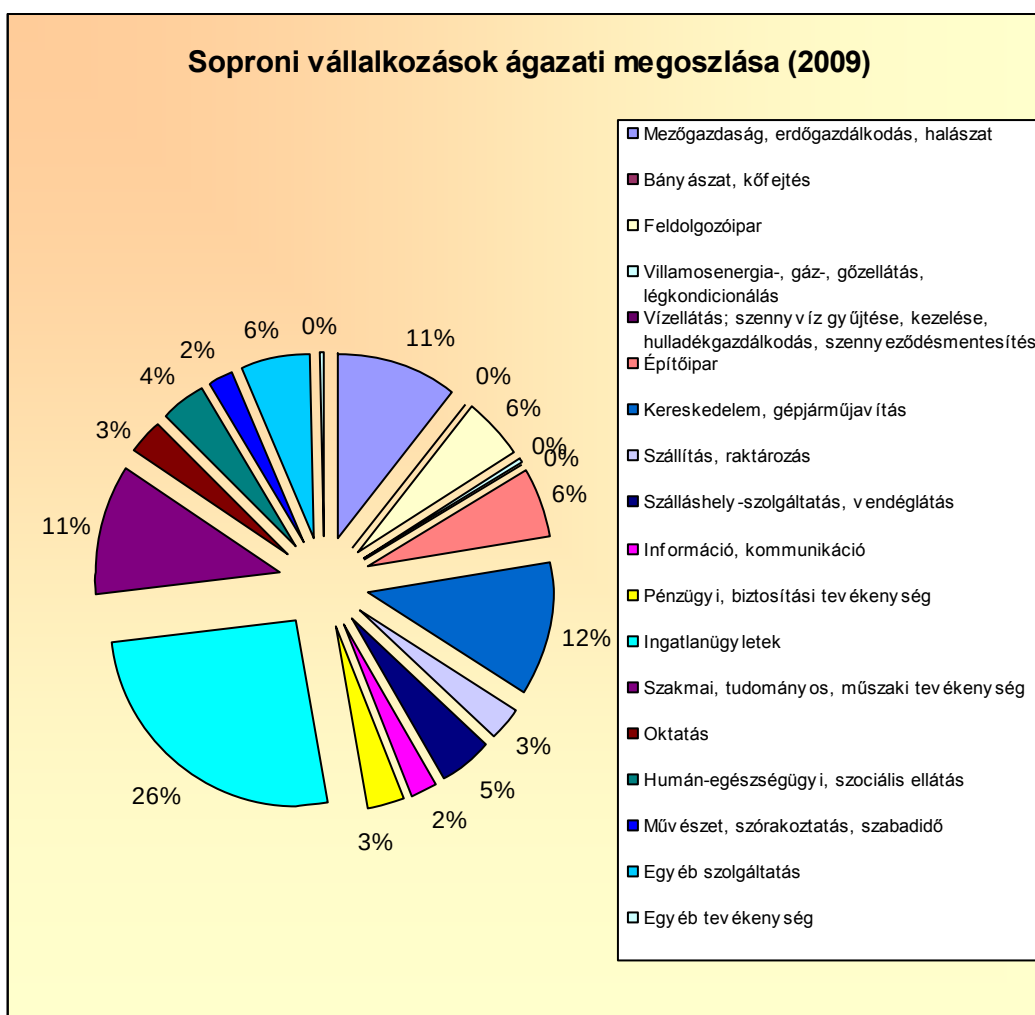

29. ábra

Miskolci vállalkozások ágazati megoszlása (2009)

Forrás: Saját szerkesztés a TEIR adatok alapján

Miskolcon a vállalkozások gazdasági ágazati szerinti eloszlása alapján látható, hogy a legtöbb vállalat az ingatlanügyekben tevékenykedik, amit a műszaki tevékenység, és a kereskedelem követ. Ezek tehát azok az ágazatok, amelyek a legnagyobb arányban fordulnak elő miskolci gazdaságban.

30. ábra

Soproni vállalkozások ágazati megoszlása (2009)

Forrás: Saját szerkesztés a TEIR adatok alapján

Sopronban is hasonló ágazatok jelennek meg dominánsan, mint Miskolcon. Ki szeretném emelni, hogy az ábrán szerepelnek olyan ágazatok, ahol 0 százalékos értékek szerepelnek, ez azonban a kerekítés miatt lehetséges.

A lakosság oldaláról megjelenő igények kielégítése helyi szinten megoldható, amint azt a fenti ábrák is jól mutatják. Azonban nem szabad elfelejtkezni arról, hogy az ábra értékeiben természetesen szerepelnek külföldi érdekeltségű olyan gazdasági szervezetek, melyek kivonják bevételeik jelentős részét a városból, mégis ezek mellett valamennyi területen, helyi szinten működő gazdasági formák is tevékenykednek.

A Miskolci ÓraKÖR esetében az alábbi igények és kínálatok voltak a jellemzőek 2001-ben.

1. *Kínálat:*

- Ajándéktárgyak készítése
- Bevásárlás
- Bútorjavítás
- Elektromos berendezések hibaazonosítása, javítása
- Festés, hétvégén
- Dekorációk, díszlet készítése
- Fatárgyak készítése
- Gyermekfelügyelet
- Kertásás, Kertgondozás
- Költöztetés, szobarendezés
- Korrepetálás
- Lambériázás
- Lakatos munka
- Névjegykártya készítés
- Őrzés
- Rendezvényszervezés és lebonyolítás
- Számítógép szerelés, hibaelhárítás, tanácsadás
- Takarítás
- Villanszerelés

2. *Szükséglet (amit kerestek):*

- Bőr, faanyag kisipari feldolgozásra
- Fuvarozót
- Hangtechnika lakásba
- Háztartási gép javítót
- Kerti munkást
- Női fodrászt
- Számítógépes adatkezelő

Jól látható módon egy erőteljes kínálati többlet van, a KÖR pedig csak akkor tud jól működni, hogy ha azonos arányban van a két oldal, hiszen így fog megvalósulni a folyamatos „csere”. A helyi pénz esetében is lényeges, hogy igényfelmérés előzze meg a bevezetést, tudni kell, hogy a lakosságnak, a tagoknak mire lenne igénye, és ennek tudatában kell alakítani a kínálati oldalt.

A Miskolc Kártya kínálati oldala is folyamatosan bővült annak függvényében, hogy a tulajdonosok milyen szolgáltatások és termékek iránt mutattak nagyobb érdeklődést.

2. 3. 2. Közösség

A helyi pénz esetében nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy közösség nélkül nem lehet ezen készpénz helyettesítésről beszélni. A közösségi pénz hatásainak ismertetésekor már kitértem azon sajnálatos tényre, hogy Magyarországon alacsony a társadalmi tőke értéke. Ez Miskolcon sincs máshogy, legjobban talán az ÓraKÖR működése példázza. A megszűnés mögött alapvetően a közösség hiánya állt, melynek két oka is volt. Egyrészt hiányzott az aktivitás, a szervező elmondása szerint, az emberek nem jártak rendszeresen a találkozókra, alapvető jellemzővé a passzivitás vált. Másrészt, ami véleményem szerint komolyabb probléma volt, hogy a tagoknak nem volt meg a kellő készsége, ismerete ahhoz, hogy előnyösen ki tudta volna használni a tagságot. Itt elsősorban arra gondolok, ahogyan Mészáros László is elmondta, nem alkottak egy közösséget, szokatlan volt nekik egy "idegennel kapcsolatot felvenni". Ez azonban nem csak itteni jellemző, hanem általánosságban elmondható, hogy az emberek tartanak az újtól, az ismeretlentől, és ami még fontosabb, hogy egyre inkább háttérbe szorul az együttműködés.

A modern társadalmakról általánosan elmondható az individualizáltság és a közösségek hiánya, a poszt-szocialista országokban még azok a struktúrák sem ismertek a társadalom nagy nyilvánossága előtt, amelyek lehetőséget biztosítanak a részvételi demokrácia aktív megélésére, módot adnak az érdekek artikulálására, a döntések befolyásolására.⁴⁴ Az emberek mára már elszoktak attól, hogy kapcsolatokat építsenek abból a célból, hogy ne csak a saját, hanem a közösség érdekeit is jobban tudják képviselni. Jelenleg a közösségekre egyfajta zártság jellemző, a közösség tagjai között nem mutatkozik együttműködés. Nem képesek meglátni a lehetőséget a közösségi cselekvésben. A jelenleg működő rendszer pedig nem segíti az emberek közötti kommunikációt, a társadalmi tőke növekedését.

A magyar társadalomban a II. világháború után a korábbi közösségi formákat a politika felmorzsolta, az egyén nem vállalhatta fel önmagát és ekkor a közösségek bizalmi tőkéje elapadt. Ma lassú egyeztetési és alkufolyamatok nyomán gyarapszik ismét a társadalmi tőke, ami nem csak Magyarországra igaz, hanem Nyugat-Európában sem mindenütt kiforrott a kooperatív magatartás. (Buda Béla, 2002)

⁴⁴ Forrás: Kovács Kamilla: Néhány gondolat a civil szervezetekről, a közösségfejlesztésről és a hatalomról, Parola, 2. szám 17. oldal, 2008.

A fenti két probléma is indokolja, hogy sok esetben a mostani közösségi pénzek létrehozását is a közösségi szellem erősítése motiválja. (Bernard A. Lietaer, 2008) A helyi pénz együttműködésre tanít, mivel a rendszer alapja, egymás megsegítése, valamint a közösség tagjai kapcsolatba kerülnek egymással.

A fenntartható fejlődési stratégia során lehetősége volt az embereknek elmondani a véleményüket. Ezek alapján az derült ki, hogy egyrészt nincsenek tisztába a helyi pénz fogalmi jelentésével, mivel a többség a helyi pénzhez egy helyi piacot társít, ahol lehetőség nyílhatna a helyi termékek megvásárlására. Ez azért fontos számukra, mert így ki lehetne szorítani a „bármilyen” terméket, és a minőségieket lehetne ott megtalálni. Másrészt kevesen jelentek meg, és megnyilvánulásaikból egyértelműen leszűrhető volt, hogy nem olvasták a stratégiát.⁴⁵ Miskolc város közössége még nem áll olyan szinten, hogy Sopronhoz hasonló érdekérvényesítés és együttműködés valósulhatna meg. A város nem rendelkezik olyan vezetőkkel, fejlesztőkkel, akik alkalmasak lennének egy közösség összefogására, fejlesztésére.

Úgy gondolom, hogy a fentiekben leírtak alapján látszódik, hogy a város közössége elindult az együttműködés irányába, azonban a helyi pénz működéséhez ennél több kell. A Miskolc Kártya jó alap volt arra, hogy az emberek elkezdjék tanulni, milyen is egy közösségi együttműködésben részt venni.

A helyi pénzrendszer működéséhez viszont sokkal nagyobb elkötelezettség és bizalom szükséges. A soproni Kékfrank esetében nagy segítséget jelentett, hogy a Nyugat – magyarországi Egyetem támogatta a kezdeményezést, és a szellemi tőke mellett egy olyan fajta bizalmi tőkét adott az ügynek, hogy a helybeli polgárok elkezdték megszervezni a szövetkezetet. (Varga István, 2010)

2. 3. 3. Önkormányzat

Az önkormányzás legáltalánosabb értelemben azt jelenti, hogy valamely közösségnek, testületnek joga van ahhoz, hogy ügyeit önállóan intézze. (1990. évi LXV. Törvény)

A helyi önkormányzat céljai közé tartozik a helyi közösség építése valamint a helyi gazdaság fejlesztése. Hatásait tekintve a helyi pénz erre a két területre jelenthet megoldást. Emellett pedig kalkulációk mutatják, hogy az önkormányzat bevételeit is növeli, kezdetben 8 – 10 százalékkal, később ez akár 15 – 20 százalék is lehet. Ezek

⁴⁵ Forrás: <http://www.boon.hu/miskolc/em-forum-miskolc-fenntarthato-fejlodesert/news-20110328-08232541> (Letöltve: 2011. 10. 28.)

alapján mindenképpen érdekében áll az önkormányzatoknak, hogy támogassák a helyi szintű pénzhelyettesítés megvalósítását.

A Balatoni korona kibocsátója a Balatoni Korona Zrt, melynek több szervezet mellett hét önkormányzat is a tagja, vagyis ez esetben aktív résztvevője lesz, szemben Sopronnal, ahol a helyi önkormányzat nem tagja a rendszernek.

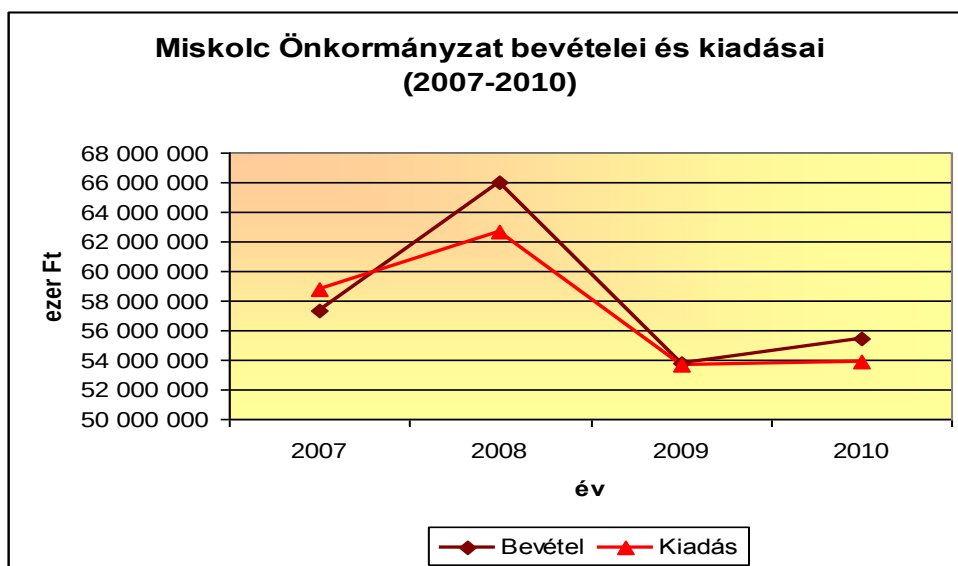
Az önkormányzati részvételt nagyban befolyásolja az adott kormányzat, jogszabályi környezet, valamint a költségvetése, bevétele.

A helyi pénzhelyettesítés jogszabályi környezetében több példa volt arra, hogy megakadályozták a működést, nem támogatva a rendszer kialakítását. A Kékfrank kezdeményezésekor Sopronban a helyi önkormányzat jelentkezett és részvételéről biztosította a tagokat, azonban az alapításkor már nem volt jelen. Ennek oka, Varga István elmondása alapján, hogy nem engedélyezték Budapestről, vagyis politikai indoka volt.⁴⁶ Az EU azonban támogatja az ily módon történő helyi gazdaságfejlesztést (2007/64 EK uniós irányelv), aminek eredményeképpen a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény értelmében nem kell engedélyt kérni a bevezetéshez a PSZÁF-tól.

A költségvetési és bevételi szempontok dominánsan éppen Miskolc esetében nyilvánultak meg a leginkább. Itt visszautalnék a Miskolc Kártyára, ahol is a város vezetősége a megszüntetés mellett döntött azon okból, hogy jelentős összegű veszteségeket okozott. A kártyatulajdonosok azonban kitartanak mellette és a közösség formálásának szempontjából is hasznos volt.

A következőekben Miskolc város önkormányzat éves bevételeinek és kiadásainak nagyságát vizsgáltam meg 2006 és 2010 között.

⁴⁶ Forrás: <http://www.youtube.com/watch?v=YvmHSpNRi24> (Letöltve: 2011. 11. 02.)

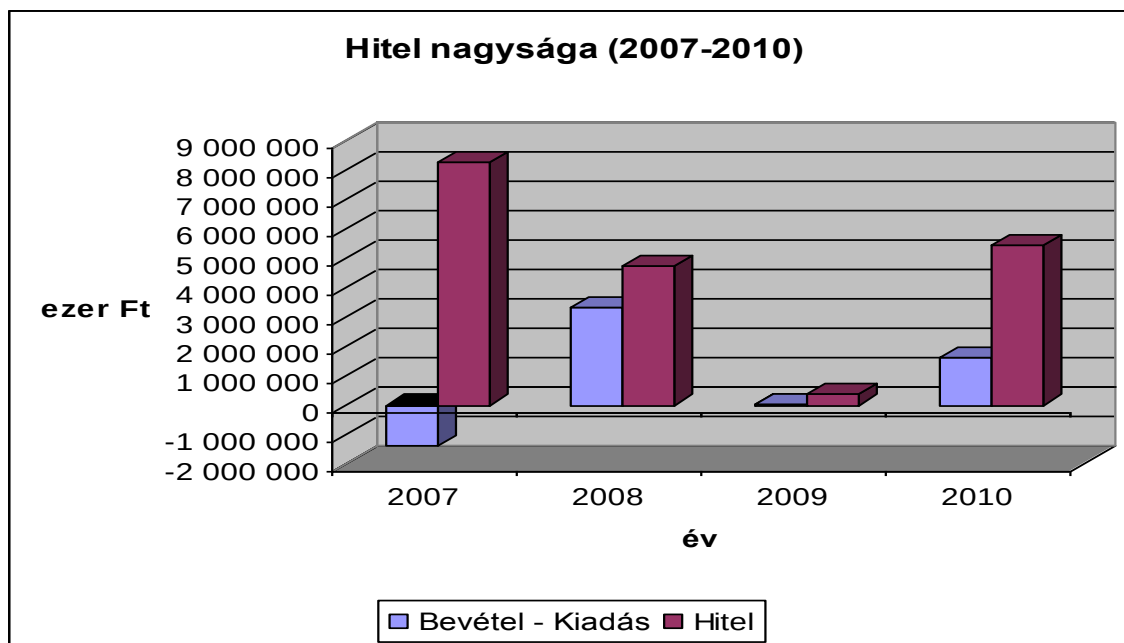

31. ábra

Miskolc Önkormányzat bevételei és kiadásai (2007-2010)

Forrás: Saját szerkesztés Miskolc Önkormányzat éves számvetési beszámolója alapján

A bevételek 2007 évét követően meghaladták a kiadások összegét. Ezek alapján még azt is lehetne mondani, hogy jól gazdálkodó önkormányzat, vagyis többletbevételt volt képes realizálni. Ez azonban nem így van, mivel sajnálatos módon Miskolc önkormányzata ezt a bevételi nagyságot a hitelfelvételnek köszönheti, melyet az alábbi ábra mutat.

32. ábra

Hitel nagysága (2007-2010)

Forrás: Saját szerkesztés Miskolc Önkormányzat éves számvetési beszámolója alapján

Valamennyi évben jelentős hitelfelvétel történt, és ez áll a bevételi többlet mögött. A jelenleg folyó Zöld Nyíl program megvalósítási időtartam alatt (2008 – 2013) nem is várható nagyobb bevételi növekedés.

A közösség formálásának és fejlesztésének van bizonyos költségvonzata és nem hoz látványos eredményeket, valamint hatása is csak később érződik, mégis úgy gondolom, hogy egy helyi önkormányzatnak feladatának kellene lennie ilyen célokra is különböző összegeket elkülöníteni. Kivéve, ha nem tud miből félretenni és bevételei alacsonyak, sőt kiadásai nagyobbak.

A helyi önkormányzat támogatása mindenképpen fontos a helyi pénz rendszerének kiépítése szempontjából. Az emberek számára bizalmi tőkét is jelenthet, ha a tagok között jelenik meg illetve eszközei révén segítheti az eredményes működést. Azonban nem alapfeltétele, vagyis e nélkül is működőképes lehet a rendszer Sopronhoz hasonlóan.

3. ÖSSZEFOGLALÁS

A dolgozat megírása során alapvetően két célom volt. Egyrészt, hogy egy rövid elméleti áttekintést adjak a helyi pénzek, pénzhelyettesítőkről, másrészt pedig Miskolc városra vonatkozóan elemezzem annak adaptálhatóságát.

A helyi pénz fogalmi lehatárolását valamint hatásai vizsgálatát követően egyértelműen kirajzolódott, hogy ez a pénzhelyettesítő a helyi és regionális gazdasághoz kapcsolódik, a tisztességes munkát értékeli és erősíti a helyi közösséget. Számos, már korábban bevezetésre került sikeres példa mutatja, hogy igen, a helyi pénz valóban működhet. A Perkovátz Tamással készített interjú is alátámasztja, hogy annak ellenére, hogy jelenleg a Kékfrank rendszer működése Sopronban még nem tökéletes, már számos előnyét érzik a bevezetését követő két évben. Emellett pedig új ötleteket mérlegelve vizsgálják, hogy mi motiválná még jobban az embereket a Kékfrank használatára.

Ezt követően Miskolc esetében az elemzést mindenképpen úgy kívántam elvégezni, hogy megvizsgáltam mi is kell valójában a rendszer működéséhez. Több szerző, és tanulmány fogalmazza meg erre vonatkozóan szempontokat, én az alábbiakat határoztam meg:

- **Közösség:** Ez az a feltétel, ami nélkül nem működhet. A helyi pénz nem válhat sikeressé, ha nincs a közösség oldaláról elkötelezettség, bizalom és ami a legfontosabb együttműködés.
- **Közös cél:** A helyi pénz iránti igény főként akkor kerül előtérbe, amikor a külső környezetben, főként gazdasági oldalon olyan szintű változások következnek be, amelyet az emberek már nem tudnak tovább „elviselni”, változtatni akarnak, belátva, hogy a jelenlegi helyzetük nem jó.
- **Vállalkozások:** Ha nincs kínálati oldal, nincsenek egyéni vállalkozók, akkor a közösség nem tudja hol beváltani a helyi pénzét.
- **Jogi környezet:** Szükség van olyan jogszabályi feltételekre, melyek engedik, a helyi pénz működését.
- **Korábbi tapasztalatok, jó példák:** Az emberek eredendően tartanak az újtól, és ellenzik azokat. Azonban ha látják, hogy ez már máshol bevált és tényleg működött, akkor kezdeményezőbbé válnak.

Miskolc város esetében elmondható, hogy valamennyi feltétel adott, éppen ezért is már kidolgozandóban van egy Miskolci helyi pénz koncepciója. A dolgozatban bemutatott

sematikus ábra alapján, mely ezen helyi pénz működését kívánja bemutatni, egy egyszerű pénzhelyettesítésről lehet csak beszélni, nem pedig helyi gazdaságfejlesztésről. Véleményem szerint egy ilyen jellegű helyi pénz működtetése nem fogja tudni olyan mértékben támogatni a helyi termelőket és szolgáltatást nyújtókat, amire szükségük lenne. Közösségi oldalról mindenképpen ezek ellenére hasznosnak tartom, mivel az emberi gondolkodás formálására napjainkban szükség van. A lakosságnak tudatosítania kell, hogy az egyéni érdek mellett nem szabad a közösségi érdekeket elfelejteni. „Az ember nem egyedül, magányos farkasként létezik, hanem egy közösségben létezik.”⁴⁷

⁴⁷ Forrás: Interjú Perkovátz Tamással, Sopron, 2011. 10. 14.

4. IRODALOMJEGYZÉK

Brandt, Barbara (2001): Helyi közösségek pénzrendszerei az Egyesült Államokban, *Eszmélet*, 51. szám (<http://www.freeweb.hu/eszmelet/51/brandt51.html>, Letöltve: 2011. 10.21.)

Czene Zsolt – Ricz Judit (szerk) (2010): *Helyi gazdaságfejlesztés Ötletadó megoldások, jó gyakorlatok*. Területfejlesztési Füzetek 2. Budapest VÁTI Nonprofit Kft. Területi Tervezési és Értékelési Igazgatóság Stratégiai Tervezési és Vidékfejlesztési Iroda

Helmecki István Nándor - Kóczán Gergely (2011): A „helyi pénznek „nevezett utalványokról, *MNB – Szemle*.

Kovács Kamilla (2008): Néhány gondolat a civil szervezetekről, a közösségfejlesztésről és a hatalomról. *Parola*, 2. szám 17. oldal

Kun János (2006): *A pénzhelyettesítőkről*, PSZÁF.

Magyar Nemzeti Bank: A hatályos pénzforgalmi szabályozás és a belső piaci pénzforgalmi szolgáltatásokról szóló 2007/64/EK irányelv (PSD) összehasonlító elemzése, 2008.

Mezei Cecília (2006): A Települési Önkormányzatok szerepe a helyi gazdaság fejlesztésében, Pécs.

Nemzeti Vidékstratégiai Koncepció – 2020 II. (agrár-, élelmiszer-, környezet- és vidékstratégiai alapvetések) (vitaanyag), 2011.

Rösl, Gerhard (2006): *Regional Währungen in Deutschland - Lokale Konkurrenz für den Euro*, Frankfurt am Main, 20 oldal.

Szalay Zsuzsanna (2008): *A szelíd pénz forradalma* (Közbirtokosságon nyugvó pénzrendszer megteremtése), Budapest. (Kézirat)

Székely Csaba (2010): Komplementer pénz és a helyi gazdaságélénkítés, *Gazdaság és Társadalom*, 1. szám. pp. 82-95.

Szendrő Szupi József (1999): *KÖR kézikönyv*, Nonprofit Szolgáltatók Országos Szövetsége.

Takáts Péter (2011): Javaslat egy Régió gazdasági-társadalmi fellendítésére egy pénzhelyettesítő közösségi pénz és a C3 elszámolási rendszer bevezetése által. (Letöltve:2011. 10.27.)

TÁRKI Európai Társadalmi Jelentés 2009

Tóth Balázs István (2011): A helyi valuta szerepe a lokális gazdaságfejlesztésben; *Pénzügyi Szemle*, 1. szám pp. 66-77.

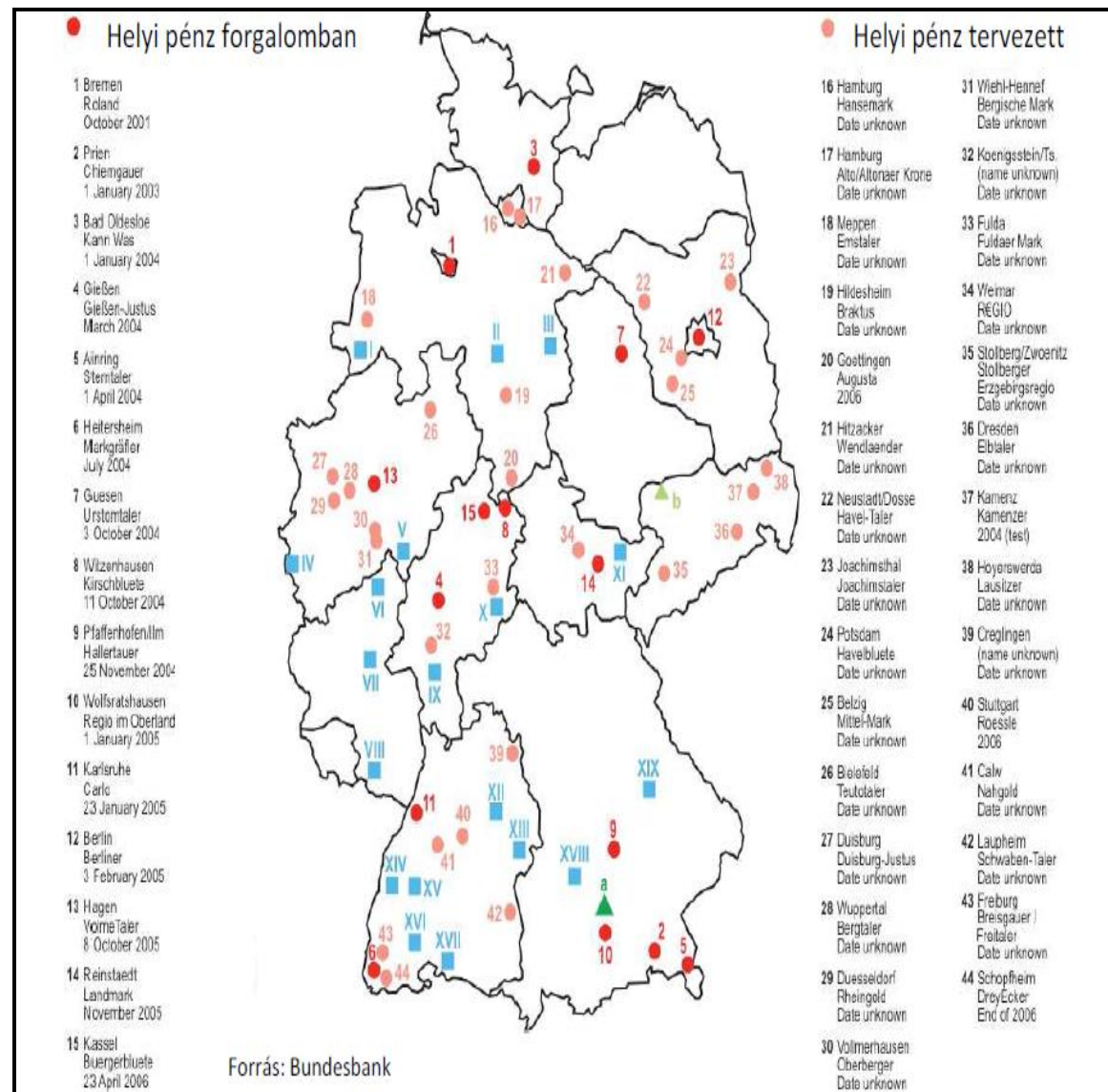
Varga István (2010): "HA-MI összefogunk: piacgazdaság kapitalizmus nélkül" című előadás, Sopron. (www.youtube.com/watch?v=YvmHSpNRi24, Letöltve: 2011. 10. 24.)

<http://aranymalinko.net/>
<http://www.complementarycurrency.org>
<http://helyikozossegipenz.blogspot.com/>
<http://kornyezetvaltozas.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1077358>
http://ktk.nyime.hu/fileadmin/dokumentumok/ktk/Kozgazdasz_Klub/100119_Varga.pdf
<http://mindennapi.hu/cikk/tarsadalom/egyre-trendibb-a-helyi-penz/2011-06-29/4501>
<http://szivessegbank.hu/node/82>
www.boon.hu/miskolc/jovo-evtol-uj-kartyat-terveznek/1714551
www.boon.hu/tapolca/2011m-forum-miskolc-fenntarthato-fejloleseert/news-20110328-08232541
www.ecolinst.hu/ff_strategia/dokumentumok/miskolc_ff_strategia_vitairat.pdf
www.fantaziaorszag.hu/docs/media_figyelo/worgli_csoda.pdf
www.freeweb.hu/eszmelet/51/brantdt51.html
www.hamiinfo.hu/index.html
www.hirado.hu/Hirek/2011/09/19/18/Balatoni_korona_helyi_penz_t_bocsatanak_ki_Veszpremben_.aspx
www.kekfrank.hu/
www.klimabarat.hu/node/142
www.miskolckartya.hu/index.dw?mit=147&hol=Bemutakoz%E1s
www.origo.hu/uzletinegyed/hirek/20110411-miert-vezettek-be-a-soproni-kekfrankost-es-
www.pmoney.org/penzrendszer.html
www.polyan.hu/index.php/mikohazi-fenntarthato-falu-program/36-mikohazi-fenntarthato-falu-program/63-helyi-penz-koncepcio
www.veszprem.hu/veszpremieknak/hirek/gazdasagi-hirek/2563-bemutattak-a-balatoni-korona-terveit
www.youtube.com/watch?v=YvmHSpNRi24
www.youtube.com/watch?v=YvmHSpNRi24

5. MELLÉKELT

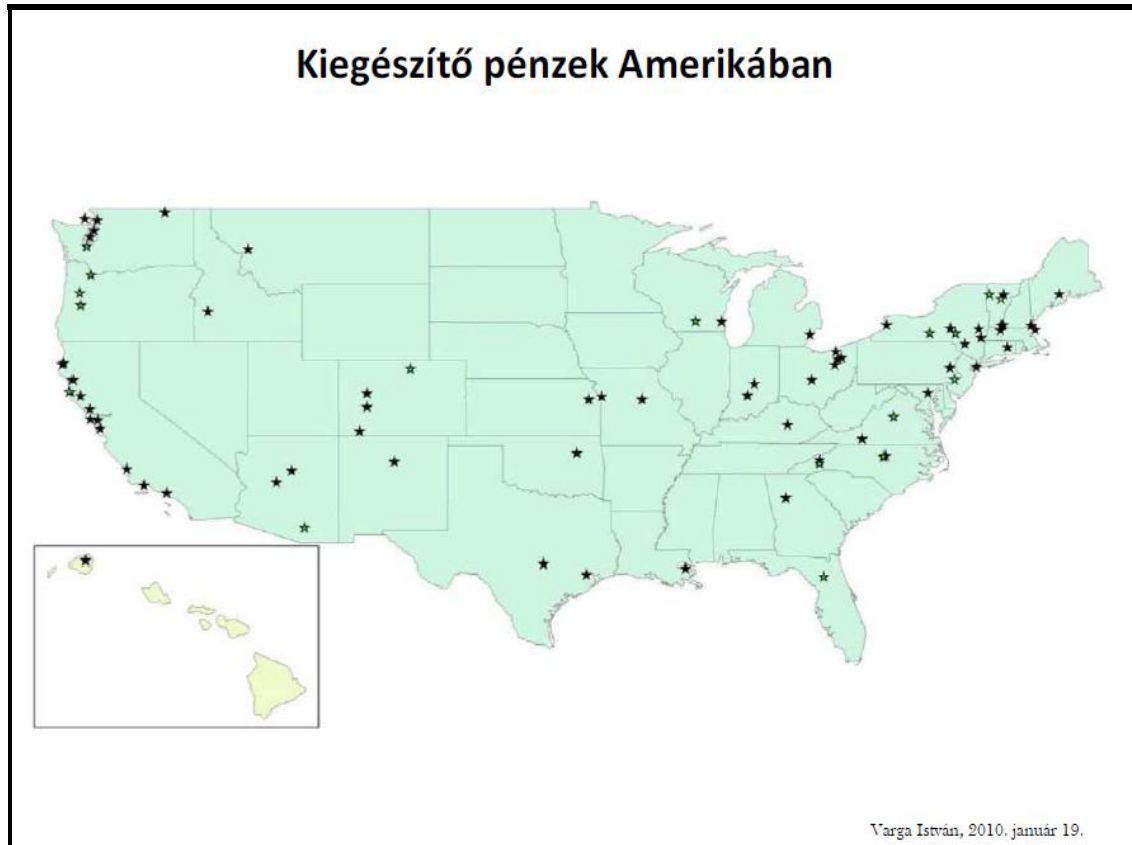
1. számú melléklet: Németországban működő és tervezett helyi pénzek

Forrás: Varga István: HA-MI összefoglaló: piacgazdaság kapitalizmus nélkül, Sopron, 2011.

2. számú melléklet: Kiegészítő pénzek Amerikában

Forrás: Varga István: HA-MI összefogunk: piacgazdaság kapitalizmus nélkül, Sopron, 2011.

3. számú melléklet: Soproni elfogadóhelyekkel készített interjúk

Parola Élelmiszerbolt	9400 Sopron, Várkerület 37.
Ágazat	Élelmiszer
Zóna	1. zóna
Kedvezmény mértéke	0%

Mióta elfogadóhely?

Már a kezdetek óta, tehát 2009-től. Az üzletlánc már a Hami utalványok elfogadóhelye is volt, így nem volt kérdés, hogy a kékfrank elfogadóhelye is lesz.

Ez az üzlet eredeti helye, vagy máshol kezdték a működést?

Igen, ez az eredeti hely. Az utalványok és a kékfrank előtt is itt volt a bolt.

Miért csatlakoztak?

Első szempont természetesen a bevétel növekedés és a vásárlói kör bővítése volt, mivel valamennyi itt működő boltnak az a célja, hogy a fenntartási költségek mellett plusz eredményre tudjon szert tenni. Ez nálunk sincsen másképpen. Azonban szempont volt az is, hogy segítsük a várost. Ez egy olyan lehetőség volt, ami plusz költséget számunkra nem jelentett, így úgy gondoltuk, hogy ártani nem árt.

Az eddigi tapasztalatok alapján, jó döntésnek tartják, hogy csatlakoztak?

Végül is igen.

Bevételben kimutatható a helyi pénz használatából eredő plusz nyereség?

Ebben a boltban jelenleg napi egy két vásárlást bonyolítanak le kékfrankban, így úgy mondanám, hogy változatlan a bevételünk, tehát hatással nincs az eredményre.

Sikerült új vevőket szerezni a helyi pénz használata óta?

Nem, legalább is eddig még nem tapasztaltuk. Ugyanazok járnak ide, akik eddig is. A soproni törzsvásárlók használják elsősorban.

Önök szerint a kedvezmény mértéke motiválja az embereket, kérdeznek arról, hogy itt mennyi ennek a mértéke?

A kedvezmények természetesen fontosak az embereknek, de a kékfranknál nem érezhető ilyen jellegű tudatosság. A helyi pénz használóknál erősebb az, hogy elkötelezettek a várossal szemben.

Csatlakozáskor volt esetleg valamilyen nehézség?

Nem. Jelenleg külön nyilvántartásban rögzítjük, illetve vezetjük a kékfrankban történő vásárlásokat.

Mindezek alapján előnynek érzik, hogy elfogadóhelyként működnek?

Igen.

Annak ellenére is, hogy jelen esetben napi egy két vevő fizet vele és a bevételre nincs is hatással?

Igen, mivel ezzel segítjük a várost. Továbbra is elfogadóhelyek leszünk, és reménykedünk benne, hogy a helyi pénzzel történő vásárlások gyakoribbak lesznek.

Önök szerint, mivel lehetne segíteni a kékfrank rendszerének működését?

Legelsőként is az emberek gondolkodását kellene megváltoztatni, mert talán az, ami a legnagyobb akadályt jelenti.

Kristály-Porcelán Szaküzlet	9400 Sopron, Várkerület 19.
Ágazat	Kereskedelem
Zóna	1. zóna
Kedvezmény mértéke	3%

Mióta elfogadóhely?

2011. januárjától vagyunk elfogadóhely.

Ez az üzlet eredeti helye, vagy máshol kezdték a működést?

Nem, ez az eredeti helye, mindig is itt volt a bolt.

Önök elfogadtak Hami utalványokat, vagy annak nem voltak elfogadóhelye?

Nem, mi nem voltunk abban a rendszerben benne.

Miért csatlakoztak?

Itt mire gondol?

Bevételnövelés, vagy elkötelezettség, esetleg partnerek szerzése?

Talán partnerek szerzése, illetve vásárlói körbővítés.

Az eddigi tapasztalatok alapján, jó döntésnek tartják, hogy csatlakoztak?

Nem, mert igazából nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Akkor még úgy gondoltuk, hogy ha nem is nagy, de valamilyen eredménye lesz. De semmi.

Bevételben kimutatható a helyi pénz használatából eredő plusz nyereség?

Plusz bevétel egyáltalán nincsen, hiszen eddig körülbelül hárman vagy négyen fizettek vele, és ez mind azóta, hogy csatlakozunk.

Ebből következően akkor új vevőket sem tudtak szerezni?

Nem, mivel eddig, ahogy már mondtam összesen három ember fizetett kékfrankkal. Így nem tudok új vevőkről beszélni.

Önöknél a kedvezmény mértéke 3 százalék. Ez minden termékre vonatkozik?

Igen.

Csatlakozáskor volt esetleg valamilyen nehézség?

Nem jelentett semmilyen problémát.

Mindezek alapján előnynek érzik, hogy elfogadóhelyként működnek?

Egyáltalán nem. Semmilyen hatása nincs.

Kívánnak továbbra is elfogadóhely maradni?

Őszintén szólva nem.

Önök szerint, mivel lehetne segíteni a kékfrank rendszerének működését?

Én úgy gondolom, hogy jelenleg még nem annyira elterjedt ez a helyi pénz, nem ismerik. Talán több reklámra lenne szükség. És nem országos szinten, hanem helyben.

Natur Patika Rendelő	9400 Sopron, Várkerület 13.
Ágazat	Egészség, egészséges életmód
Zóna	1. zóna
Kedvezmény mértéke	10 %

Mióta elfogadóhely?

Pontosan most nem tudom megmondani, de körülbelül 1 éve.

Ez az üzlet eredeti helye, vagy máshol kezdték a működést?

Nem, ez az eredeti helye.

Miért csatlakoztak?

Hasonlóan a többi elfogadóhelyhez elsőként a bevétel növekedésben bízva csatlakoztunk, és lettünk elfogadóhely. De emellett még szerettünk volna újabb vevőkre is szert tenni.

Az eddigi tapasztalatok alapján, jó döntésnek tartják, hogy csatlakoztak?

Végül is igen, annak ellenére, hogy kismértékű a kékfrankkal történő fizetés.

Mit jelent, hogy kismértékű?

Eddig körülbelül négyen fizettek vele.

Bevételre ennek van egyáltalán hatása?

Nincs, mivel szinte azt lehet mondani, hogy itt nem is fizetnek vele. Az a négy vevő akik eddig voltak, az semmi.

Akik kékfrankkal fizettek, új vevők voltak?

Nem. Ugyanaz a vevői körünk.

Önök szerint a kedvezmény mértéke motiválja az embereket, kérdeznek arról, hogy itt mennyi ennek a mértéke?

Nálunk, aki kékfrankkal fizet, vagyis fizetne, 10 százalék kedvezményt kap. Akik eddig azzal fizettek, meglévő vevőink voltak, így számukra egy kis pluszt jelentett, de csak ennyi. Új vevők nem jöttek be, csak azért, mert itt 10 százalék lenne a kedvezmény.

Csatlakozáskor volt esetleg valamilyen nehézség?

Nem, és azóta sincs, mivel nem is kell vele úgymond foglalkozni.

Mindezek alapján előnynek érzik, hogy elfogadóhelyként működnek?

Nem tudok sem igent, sem pedig nemet mondani. Inkább semleges.

Elfogadóhely kíván továbbra is maradni?

Mindenképpen. Plusz problémát nem jelent. Bízunk benne, hogy azért majd a jövőben változás lesz majd, és talán több vevőt tudunk ily módon szerezni. De ha a várost ez segíti, elfogadóhely maradunk továbbra is.

Önök szerint, mivel lehetne segíteni a kékfrank rendszerének működését?

Mindenféleképpen több reklám. Talán az hiányzik, mert sajnos nem mindenki van ezzel a helyi pénzzel tisztába.

Herba-Téka Gyógynövénybolt	9400 Sopron, Várkerület 52.
Ágazat	Egészség, egészséges életmód
Zóna	1. zóna
Kedvezmény mértéke	0 %

Mióta elfogadóhely?

Kezdetek óta.

Ez az üzlet eredeti helye, vagy máshol kezdték a működést?

Igen, ez az eredeti helye, itt kezdtük a működést.

Miért csatlakoztak?

Egyik oldalról a vevői körbővítés miatt, másrészt pedig fontos volt az is, hogy ezzel talán, ha nem is sokkal, de segítheti a várost.

Az eddigi tapasztalatok alapján, jó döntésnek tartják, hogy csatlakoztak?

Ezt így elég nehéz megválaszolni, mivel eddig két ember vásárolt kékfrankkal. Végül is igen.

Bevételre van egyáltalán hatása?

Természetes nem.

Akik kékfrankkal fizettek, új vevők voltak?

Nem. Azok vásároltak itt helyi pénzzel, akik korábban is ide jártak.

Önök szerint a kedvezmény mértéke motiválja az embereket, kérdeznek arról, hogy itt mennyi ennek a mértéke?

Az a két ember, aki ezzel vásárolt, nem kérdezte, szóval nem.

Csatlakozáskor volt esetleg valamilyen nehézség?

Nem, teljesen egyszerűen ment, és azóta is az. Aki kékfrankkal fizetett, fel lett írva és ennyi.

Mindezek alapján előnynek érzik, hogy elfogadóhelyként működnek?

Se nem előny, se nem hátrány. Talán ha vásárolnának vele, jobb választ is tudnék adni, de amíg nincs vásárló, sajnos csak ennyit tudok mondani.

Elfogadóhely kíván továbbra is maradni?

Persze, végül is veszteségem nincs belőle.

Önök szerint, mivel lehetne segíteni a kékfrank rendszerének működését?

Nem tudom megmondani, hogy mi tudná felpörgetni ezt. Én annyit tudok, hogy ami nekem volt kékfrankom, a közeli boltban (Parola) költöttem el, és ott vásárolnak vele jóval többen. Lehet, hogy az emberek még úgy vannak vele, hogy főként egy helyen használják, és ott fizetnek csak vele.

Interfashion Ruházati Üzlet	9400 Sopron, Várkerület 12-14.
Ágazat	Kereskedelem
Zóna	1. zóna
Kedvezmény mértéke	0 %

Mióta elfogadóhely?

Két éve talán.

Önök kezdetektől elfogadóhely?

Igen.

Ez az üzlet eredeti helye, vagy máshol kezdték a működést?

Igen, ez az eredeti helye. A bolt mindig is itt volt.

Miért csatlakoztak?

Első körben bevételi elvárásaink voltak, reménykedve, hogy talán meg fog látszani az eredményben. Az is fontos volt, hogy soproniak vagyunk, így éltünk azzal a lehetőséggel, hogy ha nem is sokkal, de tudjuk segíteni a várost.

Akkor a bevételi elvárás és az elkötelezettség ugyanolyan fontos volt?

Természetesen a bevételi oldal erősebb, de mondhatnám, hogy 60 – 40 százalék az, hogy miképpen döntöttünk e tekintetben.

Az eddigi tapasztalatok alapján, jó döntésnek tartják, hogy csatlakoztak?

Mivel eddig egy ember vásárolt itt helyi pénzzel, nem tudom megmondani.

Az az egy ember új vevő volt?

Végül is igen, de ide azért gyakran jönnek be új vevők.

Önök szerint a kedvezmény mértéke motiválja az embereket, kérdeznek arról, hogy itt mennyi ennek a mértéke?

Az az egy személy nem kérdezte, de mivel nálunk 0 százalék a kedvezmény, nem is lenne lényeges.

Csatlakozáskor volt esetleg valamilyen nehézség?

Nem, teljesen könnyen ment minden. Azt az egy vásárlót felvezettük külön és ennyi. Lényegében semmi problémát nem jelentene, ha többen is vásárolnának vele.

Mindezek alapján előnynek érzik, hogy elfogadóhelyként működnek?

Ha azt nézzük, hogy egy új vevőt nyertünk vele, akkor mindenképp. De talán nem lehet így meghatározni, mivel nálunk nem fizetnek ezzel.

Lenne esetleg valamilyen javaslata, hogy miképpen lehetne ezt működőképesebbé tenni?

Nem tudom, és ami azt illeti, nem is a mi feladatunk ez. Reméljük és bízunk benne, hogy talán a kitalálói, majd megoldják ezt a problémát. De azt például tudom, hogy a Parolában napi szinten vásárolnak vele, szval szerintem inkább ott költik el az emberek.

Macifű Virágbolt	9400 Sopron, Várkerület 33.
Ágazat	Kereskedelem
Zóna	1. zóna
Kedvezmény mértéke	10 %

Mióta elfogadóhely?

Másfél éve vagyok benne ebbe a kékfrankos dologba.

Ez az üzlet eredeti helye, vagy máshol kezdte a működést?

Ez az eredeti helye.

Miért csatlakozott?

Milyen szempontokra gondol?

Bevétel növekedése, vevői körbővítés, vagy elkötelezettség?

Talán akkor azt mondanám, hogy egyrészt elkötelezettség, mert mégis csak Soproniak vagyunk és védjük az érdekeinket. Úgy voltam vele, hogy ha ez segít, akkor miért ne. De azért fontos volt az is, hogy új vevőket tudjak szerezni.

Az eddigi tapasztalatok alapján, jó döntésnek tartja, hogy csatlakozott?

Az eddigi két vevő alapján végül is mondhatom, hogy igen.

Bevételben kimutatható a helyi pénz használatából eredő plusz nyereség?

Nem. Eddig két vevő fizetett csak kékfrankkal.

A vevők, akik kékfrankkal fizetnek új vásárlók, vagy korábban is ide jártak?

Új vevők voltak. De a mi esetünkben azért több esetben tér be új vevő, szóval nem a kékfranknak köszönhetem, hogy új vevőim lettek.

Ön szerint a kedvezmény mértéke motiválja az embereket, mivel itt azért 10 százalék ennek mértéke?

Szerintem nem motiválja, nem tapasztalom, hogy tudatosan keresnék, hogy kinél mennyi a kedvezmény mértéke. Az közeli élelmiszerboltba is például ha jól tudom nincs kedvezmény, még is ott vásárolnak vele.

Csatlakozáskor volt esetleg valamilyen nehézség?

Nem. Semmi különös nem volt.

Mindezek alapján előnynek érzi, hogy elfogadóhelyként működnek?

Előnynek semmiképpen nem érzem, mert másfél év alatt két vevő, nem előny, az biztos.

Továbbra is tag marad kívánni?

Persze. Veszíteni valóm nincs, és ha ez segít a városnak, akkor jó.

Önök szerint, mivel lehetne segíteni a kékfrank rendszerének működését?

Talán mit javasolnék az a reklám. Az emberek nem nagyon ismerik, ha pedig ismerik is, nem fizetnek vele. Nem is terjed nagyon. Szóval én úgy gondolom, hogy talán erről az oldalról lehetne változtatni valamit.

Lemberg Ajándékbolt	9400 Sopron, Várkerület 73.
Ágazat	Kereskedelem
Zóna	1. zóna
Kedvezmény mértéke	0 - 2 %

Mióta elfogadóhely?

Kezdetek óta benne vagyunk a kékfrankba.

Ez az üzlet eredeti helye, vagy máshol kezdték a működést?

Ez az eredeti helye. Korábban is itt működtünk.

Miért csatlakoztak?

Mert már a Hami utalványok elfogadóhelye is voltunk, így nem volt kérdés, hogy akkor ebbe is benne leszünk.

Bevételi elvárás, vagy esetleg vevői körbővítés dominált?

Hát talán, de akkor inkább az új vevők szerzését tartottuk a legrealisabbnak.

Az eddigi tapasztalatok alapján, jó döntésnek tartják, hogy csatlakoztak?

Ami azt illeti, ezzel a kékfrankkal itt még nem fizettek. A boltba én még nem is láttam kékfrankot, így ezt a kérdést nem nagyon tudom megválaszolni.

Önök szerint a kedvezmény mértéke motiválja az embereket, kérdeznek arról, hogy itt mennyi ennek a mértéke?

Tapasztalataim szerint nem, de nem tudom.

Csatlakozáskor volt esetleg valamilyen nehézség?

Nem.

Mindezek alapján előnynek érzik, hogy elfogadóhelyként működnek?

Mivel itt még nem fizettek vele, se nem előny, se nem hátrány.

Önök szerint, mivel lehetne segíteni a kékfrank rendszerének működését?

Nem tudom. Talán az embereket kellene jobban rászoktatni, hogy használják a kékfrankot.

Creatív Szépségudvar	9400 Sopron, Várkerület 27.
Ágazat	Szépségápolás
Zóna	1. zóna
Kedvezmény mértéke	5 - 10 %

Mióta elfogadóhely?

Egy éve csatlakoztunk.

Ez az üzlet eredeti helye, vagy máshol kezdték a működést?

Igen, ez az eredeti helye.

Miért csatlakoztak?

Egy hölgy jött be hozzánk és mondta el ennek az egésznek a rendszerét, és úgy voltunk vele, hogy ha jó, akkor miért ne. Szerettük volna a várost is segíteni illetve valamennyi pluszra is szert tenni.

Az eddigi tapasztalatok alapján, jó döntésnek tartják, hogy csatlakoztak?

Nem tudok erre mit mondani. Eddig még csak két ember fizetett vele. Én ezek után nem mondhatom, hogy olyan jó lenne.

A vevők, akik kékfrankkal fizetnek új vásárlók, vagy korábban is ide jártak?

Az a két ember eddig is ide járt, és úgy volt vele, hogy ha elfogadjuk, akkor itt elkölti.

Önök szerint a kedvezmény mértéke motiválja az embereket, kérdeznek arról, hogy itt mennyi ennek a mértéke?

Az eddigiek alapján nem hiszem, mert nálunk 5 és 10 százalék közötti kedvezmény lenne. Ennek ellenére viszont még sem látom, hogy csak azért jönnének ide, mert itt van kedvezmény.

Csatlakozáskor volt esetleg valamilyen nehézség?

Nem, semmi.

Mindezek alapján előnynek érzik, hogy elfogadóhelyként működnek?

Előnynek nem érzem, mert mondom, eddig ketten vásároltak itt.

Önök szerint, mivel lehetne segíteni a kékfrank rendszerének működését?

Az emberek még mindig talán nem tudják annyira használni, vagy nem ismerik, vagy csak hallottak róla, és ennyi.

Dreher Kávéház	9400 Sopron, Várkerület 65.
Ágazat	Vendéglátás
Zóna	1. zóna
Kedvezmény mértéke	0 - 10 %

Mióta elfogadóhely?

Nem tudom pontosan megmondani, de körülbelül két éve.

Ez az üzlet eredeti helye, vagy máshol kezdték a működést?

Ez az eredeti helye.

Miért csatlakoztak?

A Hami utalványok elfogadóhelye is voltunk, így ebben is benne vagyunk.

Az eddigi tapasztalatok alapján, jó döntésnek tartják, hogy csatlakoztak?

Az biztos, hogy itt ezt nem használják. A Forinton kívül a másik fizetőeszköz az euró, kékfrankkal eddig itt még csak vagy ketten, hárman fizettek.

A vevők, akik kékfrankkal fizetnek új vásárlók, vagy korábban is ide jártak?

Nem voltak új vevők. Akik eddig is ide jártak, azok fizettek vele.

Önök szerint a kedvezmény mértéke motiválja az embereket, kérdeznek arról, hogy itt mennyi ennek a mértéke?

Szerintem egyáltalán nem. Ahogy mi látjuk, a közeli élelmiszer boltban van nagyobb forgalma a kékfranknak.

Csatlakozáskor volt esetleg valamilyen nehézség?

Nem, semmi nehézség nem volt.

Mindezek alapján előnynek érzik, hogy elfogadóhelyként működnek?

Az, hogy eddig két ember fizetett vele, nem nevezném előnynek. De ettől függetlenül továbbra is elfogadóhely maradunk.

Önök szerint, mivel lehetne segíteni a kékfrank rendszerének működését?

Nem tudom.

Esetleg reklám, vagy valami egyéb?

Talán a reklám, de úgy látom, hogy országosan már nem kell jobban reklámozni.

60 MPH Divatáru	9400 Sopron, Várkerület 30.
Ágazat	Kereskedelem
Zóna	1. zóna
Kedvezmény mértéke	5 %

Mióta elfogadóhely?

Két éve.

Ez az üzlet eredeti helye, vagy máshol kezdték a működést?

Mindig is itt volt a bolt.

Miért csatlakoztak?

Őszintén szólva, hátha jó lesz majd.

Az eddigi tapasztalatok alapján, jó döntésnek tartják, hogy csatlakoztak?

Teljesen semlegesnek tartom, mivel nem használják tapasztalatom szerint.

Bevételben kimutatható a helyi pénz használatából eredő plusz nyereség?

Nem. Változatlanak mondanám. Eddig ha egy ember használta, azzal is sokat mondok.

Önök szerint a kedvezmény mértéke motiválja az embereket a kékfrank esetében?

Én szerintem nem. Itt mindre vonatkozik a kedvezmény. Én úgy látom, hogy egy helyen költik el leginkább, az a közeli élelmiszer bolt. Ott lenne érdekesebb kérdezni.

Csatlakozáskor volt esetleg valamilyen nehézség?

Nem. Egy papírt kellett aláírni és ennyi.

Mindezek alapján előnynek érzik, hogy elfogadóhelyként működnek?

Nem érzem előnynek.

Továbbra is tag kíván maradni?

Persze. Talán majd egyszer ez is beindul.

Önök szerint, mivel lehetne segíteni a kékfrank rendszerének működését?

Úgy gondolom, hogy az országos médiába jóval nagyobb a reklámja. Én a Tv-ben láttam a kékfrankot és ott mondták, hogy milyen sikeresen működik. Szerintem sokkal pozitívabb képet mutatnak kifele, teljesen más az országosan kialakult kép, mint ami a tényleges itteni helyzet.

Pannónia Med Hotel	9400 Sopron, Várkerület 75.
Ágazat	Vendéglátás
Zóna	1. zóna
Kedvezmény mértéke	5 - 15 %

Mióta elfogadóhely?

Körülbelül egy éve.

Miért csatlakoztak?

Milyen szempontok vannak?

Bevételnövelés, vásárlói körbővítés, vagy elkötelezettség?

A vásárlói kör bővítés volt a legfontosabb szempont.

Az eddigi tapasztalatok alapján, jó döntésnek tartják, hogy csatlakoztak?

Végül is igen.

Bevételben kimutatható a helyi pénz használatából eredő plusz nyereség?

Pontos adatot nem mondhatok, hogy mennyien használták itt a kékfrankot, de akkor talán azt mondanám, hogy egy kis mértékben nőtt a bevétel.

Sikerült új vevőket szerezni a helyi pénz használata óta?

Igen, jöttek be új vendégek, akik kékfrankkal fizettek.

Mindenre vonatkozik a kedvezmény?

Csak az italfogyasztásra.

Önök szerint a kedvezmény mértéke motiválja az embereket, kérdeznek arról, hogy itt mennyi ennek a mértéke?

Ritkán fordul elő, hogy a kedvezmény motiválná, de azért helyenként igaz.

Csatlakozáskor volt esetleg valamilyen nehézség?

Nem. Külön vezetjük, akik kékfrankkal fizetnek.

Mindezek alapján előnynek érzik, hogy elfogadóhelyként működnek?

Igen.

Önök szerint, mivel lehetne segíteni a kékfrank rendszerének működését?

Több reklám kellene, mert az emberek még mindig nem ismerik annyira, mint amennyire kellene.

Dömötöri Cukrászda	9400 Sopron, Várkerület 13.
Ágazat	Vendéglátás
Zóna	1. zóna
Kedvezmény mértéke	5 %

Mióta elfogadóhely?

Kezdetek óta.

Ez az üzlet eredeti helye, vagy máshol kezdték a működést?

Igen, ez az eredeti helye.

Miért csatlakoztak?

A Hami utalványokat is elfogadtuk, így, ebben is részt veszünk. De azért reméltük, hogy a bevételben növekedés is lesz.

Az eddigi tapasztalatok alapján, jó döntésnek tartják, hogy csatlakoztak?

Mivel nem nagyon használják, így erre nem tudok válaszolni.

Bevételben kimutatható a helyi pénz használatából eredő plusz nyereség?

Nem. Semmilyen változás nem történt a kékfrankkal kapcsolatosan.

Sikerült új vevőket szerezni a helyi pénz használata óta?

Nem.

Önök szerint a kedvezmény mértéke motiválja az embereket, kérdeznek arról, hogy itt mennyi ennek a mértéke?

Nem tudom, hogy mi motiválja az embereket a kékfrank elköltésében, azt tudom, hogy leginkább a Perkovátz Pubban használják, ott fizetnek vele.

Csatlakozáskor volt esetleg valamilyen nehézség?

Nem. Semmi nehézség nem volt.

Mindezek alapján előnynek érzik, hogy elfogadóhelyként működnek?

Végül is igen.

Önök szerint, mivel lehetne segíteni a kékfrank rendszerének működését?

Nem tudom megmondani, talán még nem nagyon ismerik az emberek, hogy mi is ez tulajdonképpen.

Perkovázt Pub	9400 Sopron, Várkerület 12.
Ágazat	Vendéglátás
Zóna	1. zóna
Kedvezmény mértéke	0 %

Mióta elfogadóhely?

Kezdetektől.

Miért csatlakoztak?

Milyen lehetőségek vannak?

Bevételnövelés, vásárlói körbővítés, vagy elkötelezettség?

Akkor mindenképpen a bevétel növekedés, és vevői körbővítés.

Az eddigi tapasztalatok alapján, jó döntésnek tartják, hogy csatlakoztak?

Mindenképpen.

Bevételben kimutatható a helyi pénz használatából eredő plusz nyereség?

Igen, kimutatható. Azt lehet mondani, hogy persze pontos számok nélkül, de a bevétel nőtt egy közepes mértékkel. Tehát mindenféleképpen pozitív eredménye van.

Sikerült új vevőket szerezni a helyi pénz használata óta?

Igen. Más városokból jönnek ide, és itt költik el a kékfrankjukat.

Mindenre vonatkozik a kedvezmény?

Igen.

Önök szerint a kedvezmény mértéke motiválja az embereket, kérdeznek arról, hogy itt mennyi ennek a mértéke?

Mindenféleképpen motiválja az embereket. Itt 5 a kedvezmény mértéke, és tapasztalataink szerint hat az emberekre.

Csatlakozáskor volt esetleg valamilyen nehézség?

Nem.

Mindezek alapján előnynek érzik, hogy elfogadóhelyként működnek?

Mindenképp. Nem csak bevétel-növekedés következett be, de még új vendégek is jöttek.

Önök szerint, mivel lehetne segíteni a kékfrank rendszerének működését?

Úgy gondolom, hogy jól működik, talán annyi, hogy növelni kellene az elfogadóhelyek számát.

Parola Élelmiszerbolt	9400 Sopron, Erzsébet u. 7.
Ágazat	Élelmiszer
Zóna	1. zóna
Kedvezmény mértéke	0%

Mióta elfogadóhely?

Már a kezdetek óta.

Ez az üzlet eredeti helye, vagy máshol kezdték a működést?

Igen, ez az eredeti hely. A kékfrank előtt is itt volt a bolt.

Miért csatlakoztak?

Mivel a Hami utalványok elfogadóhelye is voltunk, így ebből következett, hogy a kékfrank elfogadóhelye is leszünk. Amit mi szerettünk volna elérni, az a bevételben, eredményen történő változás. Szerettünk volna egy kis pluszra szert tenni.

Az eddigi tapasztalatok alapján, jó döntésnek tartják, hogy csatlakoztak?

Igen.

Bevételben kimutatható a helyi pénz használatából eredő plusz nyereség?

A boltban nem naponta körülbelül egy ember vásárol azzal. Persze vannak napok, amikor senki nem vesz semmit kékfrankkal, és van, amikor egy nap többször is fizetnek azzal. Tehát átlagban egy ember jön kékfrankkal ide.

Ezek alapján a bevételben nem mutatható ki semmilyen olyan plusz, amit a kékfrankhoz lehetne kötni.

Sikerült új vevőket szerezni a helyi pénz használata óta?

Szerintünk nem. Ugyanazok jönnek kékfrankkal, akik eddig is itt vásároltak.

Önök szerint a kedvezmény mértéke motiválja az embereket, kérdeznék arról, hogy itt mennyi ennek a mértéke?

Itt a kékfrankkal fizetők nem kapnak kedvezményt, nem tapasztaltuk, hogy emiatt inkább keresnének egy olyan élelmiszer boltot, ahol viszont kapnak. De lehet hogy közben pedig így van, de nem hiszem.

Csatlakozáskor volt esetleg valamilyen nehézség?

Nem, külön nyilvántartásban rögzítjük ezeket a vásárlásokat.

Mindezek alapján előnynek érzik, hogy elfogadóhelyként működnek?

Igen.

Önök szerint, mivel lehetne segíteni a kékfrank rendszerének működését?

Nem tudom. Talán még nem annyira elterjedt ez az egész kékfrank dolog. Ezen kellene talán változtatni.

TuttiFrutti Zöldségbolt	9400 Sopron, Mátyás kir. u. 13.
Ágazat	Élelmiszer
Zóna	1. zóna
Kedvezmény mértéke	0%

Mióta elfogadóhely?

A kékfrank indulása óta.

Miért csatlakoztak?

Mi korábban a Hami utalványokban is benne voltunk, így a kékfrankhoz is csatlakoztunk. Vagy esetleg másra gondolt?

Bevételnövelés, vásárlói körbővítés, vagy elkötelezettség?

Aha, értem. Talán a bevételnövelése, ami fontos szempont lett volna nekünk.

Az eddigi tapasztalatok alapján, jó döntésnek tartják, hogy csatlakoztak?

Végül is jó döntés volt. Itt igaz, nem használják, mert eddig körülbelül 4 vevő, ha fizetett vele.

Bevételben kimutatható a helyi pénz használatából eredő plusz nyereség?

Nem, mivel nem vásárolnak kékfrankkal.

Sikerült új vevőket szerezni a helyi pénz használata óta?

Nem.

Önök szerint a kedvezmény mértéke motiválja az embereket, kérdeznek arról, hogy itt mennyi ennek a mértéke?

Nem tudom. Itt nem kapnak kedvezményt, ha kékfrankkal fizetnek, enm tudom más helyeken ez hogy van.

Csatlakozáskor volt esetleg valamilyen nehézség?

Nem, semmi.

Mindezek alapján előnynek érzik, hogy elfogadóhelyként működnek?

Végül is igen, de mondom, nem jellemző, hogy ezzel fizetnének.

Önök szerint, mivel lehetne segíteni a kékfrank rendszerének működését?

Nem tudom. A probléma szerintem, hogy ismerni talán még ismerik is az emberek, a használatával van gond. Azt kellene megoldani.

4. számú melléklet: Interjú Mészáros Lászlóval, a Miskolci Órakereskedés megvalósítójával

Honnan jött az ötlet, hogy egy ilyen jellegű kezdeményezést elindítson?

Az egykori Állampolgári tanulmányok Központja Kht. kiadott egy tanulmánykötetet Zöld könyv néven a világban működő Községi Önszolgálat Rendszerekről. Ennek példáit adaptáltam magyar viszonyokra. Akkor már pár éve meg volt a non-profit menedzser (értsd: közhasznú szervező) végzettségem.

Mi volt az a követendő példa, melyet adaptálni lehetett?

Az alapötlet Angliából indult el (Local Exchange Trading System - LETS), ahol a '80-as években szénbányák bezárásával emberek ezrei lettek egyszerre munkanélküliek. Ha egy társadalomban nincs elegendő hozzáférhető csereeszköz, az emberek praktikus okokból előbb-utóbb létrehoznak újat. Ez nem visszalépés a pénzközlőhöz, hisz az étkezési jegy, hitelkártya, autópálya matrica mind-mind egy ilyen kiegészítő ötlet. **Mikor szűnt meg az órakereskedés?**

2000 január és 2001 szeptembere között működött.

A működést megelőzően készült-e igényfelmérés, hogy lenne-e támogatottsága a körnek, vagy, hogy kik vennének részt benne?

Igen, ismerősöket (10-20) kérdezgettem, akik aztán a kezdeményezést alkották. Illetve országosan voltak pozitív visszajelzések, akkoriban Tiszalúcon működött egy kör.

Elsősorban kiket kívánt ezzel a kezdeményezéssel megcélózni?

Akkor az Avas lakótelepen lévő Családsegítőben dolgoztam. A Miskolcon élő munkanélküliek - családostól - szabadidővel rendelkezők voltak a célcsoport. A konkrét elindulás 3 barátom belépésével indult. Vidékről is volt belépő, kb. 40 fő lépett be összesen.

A tagok nagy része előzetes megkeresés útján csatlakozott, vagy a működést követően kívántak belépni?

Is-is. Bár a város nagy részén plakátoltunk, illetve családsegítőkből is, az érdeklődés ehhez képest elenyésző volt. A személyes beszélgetéseimmel ugyanennyire voltam eredményes, vagyis kb. 50-50 %.

Milyen formában volt elérhető, hogy a tagok mit ajánlanak, és mire lenne szükségük?

A kereslet-kínálat lista tartalmazta ezeket. Nálunk elsősorban kisebb javítások elvégzése (pl. lámpa javítása), használati tárgyak adásvétele (pl. használt TV) és egyéb szolgáltatások (pl. szövegszerkesztés) szerepeltek.

Miben segítettek egymásnak? Mik voltak a tipikusabb cseretárgyak? Tudna esetleg konkrét példákat mondani?

Szolgáltatások: Telefonügyelet, Kertgondozás, Varrás, Számítógép javítás, Sütés, Költöztetés, Nyelvoktatás stb. Értéktárgyak: Mobiltelefon, TV, Tapéta, Káposztáshordó, stb

Mi a véleménye a közösség ilyen formában történő együttműködéséről Miskolcon? A helyi közösség alkalmas erre?

Az emberek ragaszkodnak a bevált dolgokhoz, a berögződésekhez. szerintem komoly anyagi válság kell az értelmiségi körökben is, hogy igazán elinduljon.

Tapasztalatai alapján elképzelhetőnek tartja, hogy jelenleg működőképpé váljon a helyi pénz rendszere Miskolcon, vagy ehhez még több idő kell?

Nincs lehetetlenség csak tehetetlenség. Több példa van arra, hogy ha pl. az önkormányzat indítja, akkor hivatalos, és az emberek jobban átveszik az ötletet. Az emberek még mindig óckodnak és tapasztalatlanok az önszerveződésben.

Miskolcon alacsonynak ítéli meg a társadalmi tőke nagyságát?

Igen. Sokan, akik elég eszesek bátrak voltak, elmentek külföldre vagy Budapestre érvényesülni. A fiataloknak meg nehéz önállóan gondolat-magokat felnevelni.

Mekkora szerepet játszott a kör életében a bizalom?

Egy kör működése csak akkor indulhat el, ha a leendő tagok között már van egy ismeretség - ez lehet szomszédságból, klubból, munkahelyről adódóan is. Fontos egy önkritikus bizalom felépülése, mint ahogy egy darabka papírról (úgynevezett Forint) elfogadjuk, hogy egy hónap múlva is vásárolható érte tápszer egy kisbabának. A KÖRben lévő szabályokat, garanciákat is hasonlóképpen meg lehet érteni, és akár pontosítani.

5. számú melléklet: Interjú Makár Józseffel, a Miskolci Turisztikai Kft. marketing- és értékesítési vezetőjével

Miskolcon a helyi pénz gondolata mennyire elképzelhető?

Jelenleg annyit lehet erről mondani, hogy igen, lesz Miskolcon helyi pénz. Ennek pontos idejéről még nem tudok biztosat mondani, mert ez egy több emberes döntés.

Az éven kerülhet bevezetésre a helyi pénz, vagy csak 2012-ben?

2012 őszére tervezzük, de mint már mondtam pontos időpontot nem tudok mondani.

A helyi pénz fizikailag is meg fog jelenni, vagy esetleg elektronikusan fog működni?

Technológia szempontjából megoldható mind a kettő, így terveink szerint fizikai mellett elektronikusan is működni fog. Azonban itt megjegyezném, hogy a fizikai, úgymond papírpénznél problémát egyedül a felmerülő gyártási költség jelent.

Sopronhoz hasonlóan akkor itt, Miskolcon is papíralapon megjelenő utalvány kerül majd bevezetésre?

Igen, annyi különbséggel, hogy mi fémpénz bevezetését is tervezzük, melyet Sopronnak is javasoltunk. Erről azonban többet nem mondhatok.

A fémpénz bevezetésének gazdasági vagy csak látvány szerepe van?

Gazdasági.

A helyi pénz gondolata mögött elsősorban milyen célok fogalmazódtak meg?

Kettős célunk van az itteni helyi pénzzel. Egyrészt szeretnék egy bizonyos mértékű gazdasági haszonra szert tenni, segíteni a helyi gazdaságot, annak szereplőit, azonban emellett turisztikai célok is megjelennek, mivel ez egy újabb látványosság, vonzerőként funkcionálna.

Korábban említette, hogy több emberes döntésről kell beszélni a helyi pénz kapcsán. Sopronban tudni lehet, hogy az önkormányzat nem vesz részt a kékfrank rendszerében. Miskolcon is hasonló a helyzet, vagy az önkormányzat támogatni fogja?

Az önkormányzat támogatja, részt kíván venni az itteni helyi pénz működésében. Ez azért is fontos, mert sokkal hitelesebbé válik az egész rendszer attól, hogy az önkormányzat is részt vesz benne. Az emberek felé is sokkal megbízhatóbb képet sugároz.

A helyi pénz koncepciójának kidolgozásakor milyen már meglévő rendszereket és példákat vizsgáltak meg?

Itthoni és külföldi példákat is megnéztünk, azonban úgy gondoltuk, hogy Magyarországon már van egy jól működő rendszer, így Sopron volt az, amit követni szerettünk volna. Velük fel is vettük a kapcsolatot.

Az elfogadóhelyeket nézve, körülbelül mennyi gazdasági szervezet és magánszemély kíván már most csatlakozni, vagy mennyit terveznek?

Sopronhoz hasonlóan itt is az elfogadóhelyek oldaláról egy szándéknyilatkozatot kell aláírni, ami többek között tartalmazza, hogy a helyi pénzt ellenértékként elfogadja az adott üzlet. Mindenféleképpen előnyt jelent a Miskolc, hiszen azok az elfogadóhelyek a helyi pénzt is el fogják majd fogadni. Emellett szeretnék elérni, hogy a multik is elfogadják, mint például a Tesco. Ha ők is helyi pénz elfogadóhellyé válnak, azt a pénz mennyiséget, ami náluk lesz, nem tudják kivinni az országból, hiszen azt csak Miskolcon fogadják el. Így szeretnénk elérni, hogy a helyi iparüzési adót például abban fizessék ki.

Sopron városában közel 550 elfogadóhely van, itt mennyi a cél?

Mi úgy gondoltuk, hogy reális cél lehet az 1000 elfogadóhely, melyet igyekezni fogunk folyamatosan bővíteni.

Ki lesz a helyi pénz kibocsátója?

A Miskolc Holding.

Tervbe van véve, hogy esetleg a Miskolc Holding tagvállalatainál az emberek helyi pénzzel fizessenek?

Természetesen. Hogyan is nézne ki, hogy ha a helyi pénzt kibocsátó szervezet nem fogadná el fizetség képen a helyi pénz, hiszen mögötte 100 százalék forint fedezet van.

Sopronban a kékfrank körforgása még nem teljes, mivel kevés az elfogadóhely. Mit gondol, Miskolcon ez megvalósítható lenne?

100 százalékosan nem lehet elérni a teljes körforgást, mivel vannak még területek, ahol nem lehet és nem is megoldható a helyi pénz elfogadás, mivel törvény szabályozza. De törekedni lehet rá, arra, hogy minél szélesebb körben elfogadják itt, Miskolcon.

A helyi pénz működésében a környező települések is részt fognak majd venni?

A helyi pénz rendszerénél fontos, hogy földrajzilag lehatárolt legyen. A szűk kör nincs meghatározva, hogy mennyi település vehet részt benne, így természetesen a helyi pénz működésénél a környező települések is részt fognak venni.

A Miskolc Kártya már többször is szóba került, ezek alapján úgy gondolom, hogy egy nagyon jó előzménye lehet a helyi pénznek.

Ez valóban így van. Az emberek elkezdtek szokni, hogy kedvezményt kapnak a kártya használatával. A Miskolc Kártya megszűnését követően reményeink szerint az ezt követő kezdeményezés, mely tulajdonképpen a kártya folytatása lesz, hasonló sikereket érhetünk el.

A helyi pénzt tekintve az emberek oldaláról, nem tartanak attól, hogy akadályok lesznek?

Mi úgy tapasztaltuk, hogy az emberek nyitottak a Miskolc Kártyára. A helyi pénzt nehezebb lesz megszokni, az elfogadóhelyek részéről is nagyobb figyelmet fog igényelni, hogy a vásárlóknak elmagyarázzák, hogy miként kell ezt használni. De úgy gondoljuk, hogy működni fog.

Vásárláskor, ha tételezzük fel, több helyi pénz ad a vevő, akkor forintba kaphatja meg a visszajáró összeget és fordítva?

Mivel kisebb címletek nincsenek, a helyi pénzzel történő fizetésnél visszaadni Forintba fognak. Ez nem jelent problémát, mert 100 százalék Forint fedezet van mögötte.

A társadalmi osztályok tekintetében, melyik osztály részvételére számítanak?

A Miskolc Kártyát elsősorban a közép és alsóbb rétegek vették és veszik igénybe. Ennek gazdálkodási szempontjai vannak, nyerni akarnak vele, így ők szem előtt tartják a kedvezményeket is. Azonban azt is meg kell említeni, hogy a kártyatulajdonosok 32 százaléka nem vett bérletet.

Utolsó kérdésként, milyen jövőbeli tervek vannak a helyi pénzre vonatkozóan. Sopronban, Perkovátz Tamás a hitelezés rendszerét kívánja bevezetni, ezt Önök is reális célnak tartják Miskolcon, vagy esetleg első körben a bővítés a cél?

Mi úgy gondoljuk, hogy a kettő nem zárja ki egymást. Miért ne lehetne a bővülés mellett hitelezni is. Bízunk benne, hogy a bevezetés sikeres lesz, és eredményesen fog működni a helyi pénz rendszere.

6. számú melléklet: Interjú Perkovátz Tamással, a soproni Kékfrank ötletgazdájával

A helyi pénz, mint megoldás jelent meg a pénzügyi, gazdasági válság idején, vagy már korábban is tervbe volt véve?

Mi nem a válság miatt indítottuk el a helyi pénzt, bár óhatatlan, hogy az ember összekapcsolja ezzel a történéseket, hanem azért, mert mi már Sopronban ismertük ennek a rendszerét. Miért ismertük? Azért, mert 2007 márciusától mi egy cafetéria rendszert üzemeltetünk. A cafetéria eszköze az végeredményben egy „pántlikázott” helyi pénz, amit utalványnak nevezünk. Ugyanúgy pénzhelyettesítő utalvány mint a helyi pénznek nevezett pénzhelyettesítő utalvány, azzal a különbséggel, hogy a „pántika” ezen az, hogy ez csak egyszer fordulhat és utána ki kell vonni a rendszerből. A működési mechanizmusa, a hatása az egy az egyben ugyanaz, mint a kék franknak. Tehát itt volt a tapasztalat és miután a helyi pénzekről én olvastam egy cikket, mind a mai napig megtalálható az interneten, a Demokratának 2008 októberében volt, az volt a címe, hogy a „Helyi pénz”. Ott egy számomra ismeretlen valaki, Varga Istvánnal készült egy interjú és akkor addig nyüzsögtem, míg felvettem ezzel az úrral a kapcsolatot. Az elgondolást akkor utána már tett követte, akkor elkezdünk beszélgetni róla barátaimmal összejöttünk, megvizsgáltuk, én is utána olvastam és akkor készültünk fel arra, hogy 2009 szeptember 29.-én, a kibocsátó szervezet, a HAMI Összefogunk Európai Szövetkezet megalakul.

A helyi pénz koncepciójának kidolgozása során milyen példákat néztek meg? Mely, már működő rendszereket tanulmányoztak?

Amit oktatnak a közgazdaság tudományi egyetemeken, főiskolákon a történetiségnél ugye Smith, Ricardo és társai, azok, akik ott szerepelnek. Majd ha végig megyünk ezen a folyamaton, ebben a folyamatban az értékalapú gondolkodásnál akkor tulajdonképpen még el kéne menni és kéne olvasni akár Aquinói Szent Tamástól is, aminek a lényege az, hogy, vagy úgy fogjuk fel a dolgokat, hogy egy értékalapú társadalomban élünk, vagy úgy fogjuk fel, hogy minden relatív és minden viszonylagos. A világban, amikor egy végtelen világban élünk, nekünk mindig szükségünk van koordináta rendszerre, igazodási pontokra, anélkül nem tudunk létezni. Ha ezt másképp fogalmazom, akkor azt is mondhatom, hogy hitre van szükség.

Vannak mindig olyan pontok, amiket nem tudunk igazolni, hanem evidenciaként elfogadunk. A legismertebb például matematikából Euklidesz szerint a két pont között a legrövidebb út az egyenes. Most ha megnézi az euklideszi geometriának az axióma

rendszerét, ami hittétel, mert ez végeredményben hit, hogy a két pont közötti legrövidebb út az egyenes, mert nem bizonyítjuk, elfogadjuk, akkor fölépül egy rendszer, amit tanultunk geometriából. Ezzel párhuzamosan tanultuk, hogy volt egy Bolyai, aki elhagyta az ötödik axiómát és egy érdekes végeredmény jött ki ebből, az hogy a párhuzamos egyenesek a végtelenben találkoznak. Adott vonatkoztatási rendszerben mind a kettő igaz, attól függ, hogy mi miben akarunk élni. Ez ugyanígy van a világ többi területével, az úgy mond közgazdaságtannal is. A ma divatos irányzat arra épül, hogy nincsenek értékek, hanem a viszonyokat a piac meghatározza. Biztos lehet ebben is élni. Vitathatatlan, hogy ennek is vannak előnyei, csak sajnálatos módon ez a rendszer, mind az amiben egyébként nagyon sok ember hisz, azt erodálja és teljes egészében tönkre teszi. Ráadásul ez egy olyan rendszer, ami gyakorlatilag azt kell mondani, hogy a nagy felfedezések óta működik, egy olyan cserebere eszközt működtet a munkamegosztáson alapuló gazdaságban, hogy ez a cserebere eszköz, ez egyúttal kincsképző. Vitathatatlan, hogy egy darabig működik ez az egész rendszer, csak sajnálatos módon ennek a hatását nem elemezzük, és nem vizsgáljuk. Ennek a rendszernek az az eredménye, hogy minden valóságos érték végül is azok kezébe kerül át, akik ezt a pénzügyi mechanizmust működtetik. Tehát az elméleti háttérrel annyit, hogy így is úgy is fel lehet építeni a világot, ami tulajdonképpen hit kérdése, tehát valahol le kell szűrni egy karót, hogy ahhoz igazodjunk. Ezt meg kell tenni, és ha azt mondjuk mi, hogy a karókat úgy szabjuk meg, hogy alapvetően az értéket előállító reálgazdaságot, azt tekintjük mi elsődlegesnek, akkor abban az esetben elvetendő az a pénzügyi rendszer, amibe mi jelenleg élünk. Vagy ha mégis ezt kívánjuk alkalmazni, akkor abban az esetben a működtetését, azt arra közösségre kell bízni, akik ezt valóban használják.

Mindig összekeverjük a cél és az eszközt. Mi a cél? Szerintem az a cél, hogy valahogy mégis jól akarjuk érezni magunkat ebben a világban. Van egy valamilyen igény, ami genetikailag, környezet által, valahogy megfogalmazódott az, hogy valahogy mi jól akarjuk érezni magunkat. Mikor tudjuk mi ezt megvalósítani? Akkor, ha vannak hozzánk forrásaink, ez a forrás pedig a gazdaságon keresztül jön hozzánk. Most a gazdaság akármilyen fontos része, eszköze a világunknak, kultúránknak, de akkor is csak fontos szolgálója annak. Nem az a cél, hogy a gazdaság jól működjön, az egy eszköz, amin keresztül el tudjuk érni adott igényeinket. A gazdaságnak az eszköze a cserebereeszköz. Az ősközösségben mindenki maga csinált mindent, utána jött a munkamegosztás, amióta ez létezik, azóta szükségünk van valamilyen egyenértékesre, amivel tudunk csereberélni. És akkor így kerül a csizma az asztalra, hogy végül is a saját kultúránkat, ha meg akarjuk

őrizni, akkor ahhoz kell nekünk erős gazdaság, kell megfelelő csereeszköz hozzá. A cél pedig, akárhogy nézzük, annak a kultúrának a megóvása, amiben élünk. Ez is egy filozófia, mivel mondhatnám, hogy nem érdekel, de tulajdonképpen mi mégis olyanok vagyunk, hogy abban érezzük jól magunkat. Az ember azt szereti tovább vinni, amit megszokott, nehezen váltunk. De ez is filozófia, egy axióma, hogy meg akarjuk őrizni saját kultúránkat. Én azt gondolom, hogy mindenkinek jogában áll megőriznie ezt. Ahhoz pedig mindenképpen jogában áll egy olyan gazdaságot teremteni, amivel ehhez ő a forrásokat megteremti, és hogy ha a gazdasághoz szükség van egy olyan csereeszközre, amiről az előbb szó volt, ahhoz is joga van.

Vizsgáljuk meg, hogy tulajdonképpen miért is van pénzügyi, gazdasági válság. Ez két okra vezethető vissza. Az egyik az, hogy a gazdaságban a szükségesnél, elégségesnél kevesebb csereeszköz van forgalomban, mint amennyi kellene. Másrészt pedig, hogy indokolatlanul megdrágult ehhez a csereeszközhöz való hozzájárása. Gondoljunk például a drága hitelekre. Egy képlettel kiszámolható, hogy végeredményben a munkamegosztáson alapuló gazdaságokba mennyi csereeszközre van szükség. A mozgatott áru, szolgáltatások összegével kell, hogy egyenértékű legyen az a csereeszköz, ami bent vagy illetve ezt diszkontálni is kell, mert nem mindig forognak ezek egymás között, hanem annál valamivel kevesebb, de semmiképp sem annál több. Most jelenleg mit élünk meg? Miután ez egy spekulációs, kincsképző, haszonszerző eszközzé vált, szemben az eredeti funkciójával, hogy elcseréljük más árura, szolgáltatásra, hát többszöröse van forgalomban. Ez hihetetlenül indokolatlan, tehát egy exponenciális parabolával jellemezhető.

Az ókortól kezdődően, mióta létezik írásbeliség és vannak adataink, hogy hol mi történt, azt tapasztaljuk, hogy a csereeszköz, ami annak idején lehetett toll, lehetett kagyló, majd később a könnyebb megmunkálhatósága miatt arany, ezüst vált azzá. Ennek korlátot szabott a csereeszköznek a fellelhetősége. Tehát nem lehetett több csereeszközt betenni a rendszerbe, mint amennyi madártollat ki tudtam húzni, vagy akkor amennyi aranyat ki tudtam bányászni. Tehát itt volt úgy mond egy egyensúly. A kezdetekben úgy történt, hogy ennek a csereeszköz után nem lehetett kamatot kérni, és nem lehetett kamatot kapni utána, hanem kimondottan, csakis arra volt jó, hogy elcseréljük egy másik árura, egy másik szolgáltatásra. II: György királynál történt meg először, hogy hivatalosan elfogadták a kettő az egyhez való tartalékrátát, amikor megengedték azt, hogy

a magántulajdonban lévő pénzüintézeteknek, hogy ők teremtsenek pénzt a semmiből és a semmiből teremtetett pénz után kamatot szedjenek.

A pénzről általában az embereknek az a fogalma, hogy a pénzüintézetek a betétbe elhelyezett pénzt helyezik ki hitelbe. Sajnálatos módon ez nem igaz. Jelenleg a cserebere eszköz adósság útján jön létre 95 százalékban. Ez annyit jelent, ha ön képes felvenni egy hitelt, ami mögé egy reáliát állít, saját autóját, ingatlanját, akkor a semmiből, a rendszerbe felvitt 10.000.000 Ft-ból egy vadonatúj pénz jön létre, olyan pénz, ami addig még nem volt. Ez után az új pénz után jogosult ez a pénzüintézet kamatot szedni. Abban a pillanatban, amikor visszafizetésre kerül a 10.000.000 Ft, akkor az a pénz kioltódik, megszűnik.

A pénzüintézet miképpen teremthet pénzt? Az egy a kettes tartalékráta az annyit jelenthet, hogy nekem van egy egység tőkém, és utána teremthetek kettő egység hitelt. Jelenleg Magyarországon egy az ötvenhez a tartalékráta. Ez azt jelenti, hogy akinek jogosultsága van pénzt teremteni, tehát a semmiből elővarázsolni, ahhoz kell valami tőke, és itt határoznak meg nagyon magas összegeket. Példaként, ha egy pénzüintézetnek van 200.000 Ft - ja, azt elrakja, és utána, 10 millió forintot előbúvászkeshet, ami után kérhet kamatot. Tulajdonképpen nincs másról szó, csak logisztikáról, mert ha ezt jól működtettem, akkor minden további nélkül többet fogok keresni. A pénzüintézetek nem azért csinálják, mert jótékonyági intézmények, hanem azért csinálják, hogy ők profitot érjenek el.

Mi lesz ennek az eredménye? A pénzüintézetek meg fognak gazdagodni, a többiek pedig el fognak adósodni. Ezen el kell gondolkodni, rendjén van az, hogy akik tényleg értéket állítanak elő, azok mind mind eladósodnak. Azok pedig, akik semmi mást nem csinálnak, csak biztosítják azt a cserebere eszközt, ami a rendszerbe van, azok meggazdagodnak, mások pedig tönkremennek. Ennek a rendszernek egyértelműen össze kell omlania. Ami 2008 – ban történt, az ennek az eredménye volt. Jelenleg a közgazdaságtan egész rendszere, melyet oktatnak, ezt az igazságot elhallgatja.

Mára már teljesen beivódott az emberek tudatába a Jegybanki függetlenség. Ez teljesen érthetetlen, hiszen nem az a normális, hogy annak a közösségnek kell rendelkeznie azzal a cserebereeszközzel, aki azt használja. Emellett pedig nevében Nemzeti Bank, de sokak szerint ez Magyarországi Nemzetközi Bank.

Ha egy országot negatívnak ítélnék meg, akkor jelen pillanatban mondja-mondja a média, ami szintén ugyanennek a hatalomnak a kezében van, mást nem írnak le, így ebből következően bizonytalannak ítélik meg az itteni helyzetet és megemelik a kamatokat. A többi hitelminősítő intézet ebből fakadóan az euró zónát is leértékeli. Az európai

Központi Bank alapkamatát ezt követően nem emelték, hanem csökkentették, azért, hogy a gazdaságot beindítsák. Magyarországon ezzel szemben megemelik, és senkinek sem tűnik fel.

Működőképes tud lenni a helyi pénz, valóban lehet akár megoldás is a jelen pénzügyi és gazdasági helyzetben?

Nem vagyunk képesek arra, hogy ezt az egész rendszert megváltoztassuk, hiszen mi ehhez kicsik vagyunk. Azonban mindig van mozgástér, és ha valamennyit elcsípünk ebből a profitból, és megtartjuk magunknak, akkor ez már hatalmas hozadék. A pénzügyi rendszer működése az olyan, Bogár László szavaival, mint a szivattyú, elszívja a forrásokat abból a közösségből és viszi, saját zsebébe táplálja. A helyi pénz ezzel szemben olyan, hogy nem engedi, hogy ebbe belenyúljanak, és ez csak dolgozik annak a társaságnak.

Itt kell megemlíteni a 19. század végén élt, Silvio Gesell-t. Ő azt mondta, hogy motiváció nélkül nem megy a világ, igenis kell az embereket, közösségeket motiválni abban, hogy valamit csináljanak, mert sajnos az egyéni, közösségi érdekek hajtják a világot. Ezzel szemben azt mondja, hogy a cserebereeszköz az kivétel, közösségi kézben kell tartani.

Az ember nem egyedül, magányos farkasként létezik, hanem egy közösségben létezik. Tehát az egyén és a közösség hat egymásra. Ha csak saját magammal törődök, és közben elpusztul a környezetem, akkor utána én is elfogok pusztulni. Én azt mondom, az arányokat kell megteremteni, tehát kell figyelnem, hogy mi történik a környezetemben, szolidárisnak kell lennem, amellet pedig az sem ördögtől való, hogy én magamnak is szeretnék valamit elérni. De az nem lehet, hogy én gátlástalanul megyek ebbe az irányba, mert az gyakorlatilag össze fogja omlasztani az egész rendszert. Persze borzasztó nehéz megtalálni azt az „aranyközéputat”, lehet, hogy tulajdonképpen nem is lehet megtalálni, csak mindig törekedni lehet rá. Ez a helyi pénznek nevezett jószág olyan, hogy ez a közösségnek rendeli oda, ők bocsátják ki és ha ennek van valami eredménye, akkor az a közösséget illeti. Míg a hivatalos fizetőeszköz az olyan, hogy kötelező elfogadni, törvény által rendeletileg büntetőjogi felelőségre vonás terhe mellett lehet visszautasítani, addig bármi más az elfogadható.

Megengedi mind a magyar mind az európai jog ennek az alkalmazását. Míg a hivatalos fizetőeszköz után kamatot lehet kérni, a helyi pénz után nem lehet. Akkor mi az eredménye, miért jó? Azért jó, mert egyrészt azt mondjuk, hogy mi a rendszerünknel egy száz százalékos hazai tulajdonú pénzügyintézetet alkalmazunk, tehát az úgymond esetleges pénzügyintézeti haszon az itt marad, még ha nem is száz százalékosan fedd le

minket a Rajka és Vidéke Takarékszövetkezet. De vitathatatlan az az 1000-1200 fő, aki tagjai a szövetkezetnek, azok mind Győr-Moson –Sopron megyei polgárok. Csak ők lehetnek tagjai, sőt ott is van egy korlát, ha jól tudom 12, 5 milliónál senkinek nem lehet nagyobb részjegy aránya. Tehát ha jól működik, itthon marad a haszna, és az itt lévő cégek és magánemberek gyarapodását szolgálja. Ez egy óriási előny, nem megy ki.

A Kékfrank működéséhez kapcsolódóan milyen más előnyökről lehet beszélni?

Sorrendtől függetlenül a második előnynek a következőt mondanám. A hivatalos pénz az olyan jószág, hogy Önnek is, nekem is és másoknak is néha fial. Van egy kis megtakarításunk, betesszük a bankba, és kapunk érte kamatot és ennek örülünk. Ez egyéni és cég szinten is igaz, de az egész közösséget nézve nem gondolunk arra, hogy kivontuk a csereeszközt a rendszerből, ami megakasztja a gazdasági szereplők egymás közötti tranzakcióinak lebonyolítását. Mit mondtam az elején, az a gazdasági, pénzügyi válság egyik oka, hogy nincs elegendő a rendszerben, ez egyébként 4,5 százalék, ami hiányzik. Jelenleg mit csinálnak a kereskedelmi bankok, ahelyett, hogy finanszíroznák azt a gazdaságot, amire ők létrejöttek (itt a magyart),nem, beteszik a pénzüket a Nemzeti Bankba, 7,5 százalékos kamatra, mert ennél jobb üzlet nincs. Főleg ha én nem Magyarországon vagyok, hanem máshol vagyok, felveszem 1 százalékért az eurót és utána áthozom 7 százalékért forintba. Semmit nem kell csinálni és azonnal a kamatkülönbözetet zsebre vágom. Ennyi.

A mi pénzeszközünket, vagy utalványunkat, jogi értelemben pénzhelyettesítő utalvány, mivel nem kamatozik, nem érdemes kivonni a rendszerből, semmi másra nem jó, mint a csereberére. Tehát megint számítások nélkül, józan paraszti ésszel belátható, hogy amit nem érdemes kivonni a rendszerből, az benn marad, tehát gyorsabban fog mozogni, gyorsabban megy az egyik gazdasági szereplőtől a másikig, mint az a jószág, amit adott esetben érdemes kivonni. Tehát a hatása az lesz, hogy a kevesebb is többnek fog hatni.

Harmadik előny az a picike előny, és ügyesen megfogalmazva, ezzel rájátszunk a jelenlegi történésekre, nem ezért alkalmazzuk, de kétségtelenül van kamatelőnyünk. Ha nekem van 100 millió Kékfrankom a rendszerben, mivel az az előírás, hogy 100 százalékos fedezettel kell rendelkeznie a Kékfranknak, az a hatása, hogy nekem van 100 millió forintom, ami kiemelt kamattal kamatozik a Rajka és Vidéke Takarékszövetkezetnél. Tehát míg mi lebonyolítjuk a csereberéinket, közben mögöttes forintunk kamatozik a megállapodás szerinti, a mindenkori jegybanki alapkamat mínusz fél százalékon napi kamatozással. Tehát jelen pillanatban, mi minden nap kapunk az ott lévő összegnek évi 7 százalék osztva 365-tel. Ekkora összeget fogunk kapni. A 7 százalék

a 100 millió forintnál 7 millió forint. Nem ettől lesz gazdag a szövetkezet, de vitathatatlan, hogy ez így van. Tehát nálunk van kamateredmény.

Következő előny, mely a kedvezményekből fakad. Ez is egy kicsit a PR része, amiért mi ezt tettük, és azért alkalmazzuk, hogy az emberek számára vonzó legyen. Úgy szocializáltak bennünket, hogy örvendezünk, ha kedvezményt adnak. Tehát mi azt mondjuk a partnereinket, hogy adjanak kedvezményt, ha valaki Kékfrankkal fizet. Induláskor azt mondtuk, hogy adhat, nem kötelező. Most másfél év tapasztalata alapján az igazgatóság elhatározta, hogy egyértelműen az új partnereknél már csak olyat fog bevenni, aki kedvezményt is ad. Ez mit jelent? A rendszerben mindenki ad a másinak kedvezményt, végeredményben a kedvezmények kioltják egymást, és összességében 0 ad. Viszont akik körön kívül vannak, azok számára kedvezőbb lesz, ha átváltják forintjukat Kékfrankra. Természetesen ennek a hatása nagyon messzire vezet. Tehát képzeljük el, hogy Miskolcon bevezetik a helyi pénzt és mindenki átvált arra, akkor előbb utóbb senki nem akar majd kedvezményt adni, hanem létrejön egy olyan helyzet, hogy a miskolci helyi pénzben érdemes vásárolni, és mindenki át fogja váltani a forintját az ottani helyi pénzre, mert akkor éri meg neki. De ehhez el kell érni egy bizonyos nagyságrendet, és akkor jön majd az a pont, amikor a Magyar Nemzet Bank rosszul lesz, mert akkor már nem lehetne rajta keresni, mert minden ott marad Miskolcon. Ezt nem lehet tudni. Mindenesetre tény kérdése, hogy 1934-ben elindították ezeket a dolgokat Németországban, Wörgli példa, akkor végeredményben utána be is tiltották. Arra való hivatkozással, hogy tönkre fog menni az Osztrák Nemzeti Bank, majd Amerikában is betiltották.

Újabb előnye, ami szintén csak egy adott körben, nagyságrendnél értelmezhető. Ez pedig az idegenforgalmi előnye. Ez mind addig igaz, a kuriozitás, amíg csak egy helyen alkalmazzák, vagy két helyen. Sopronnak nem csak tűztornya van, és szép belvárosa, hanem helyi pénze is, újabb attrakció, ami újra az idegenforgalmi ágazat felé hat. Ráadásul, ha valahová elmegyünk, 99 százalékban nem tudjuk fillére pontosan kiszámolni, hogy mennyi cserebereeszköz szükséges. Hányan visszük haza más országból a pénzecskét (pl kuna). Tehát az ember haza viszi, az kész haszon, közben a mögöttes forint a Kékfrankra vetítve, itt van nálunk és az meg nekünk kamatozik. Annál jobb üzlet nincs, hogy elviszi és utána soha többet nem hozza vissza, Ez a jelenlegi pénzrendszerben (persze nem ezért alkalmazzuk) de kétségtelen, hogy ez a hatás ez érvényesül.

Meg kell említeni, amit még csak tervezünk, nem alkalmazzuk, ez pedig a hitelezésben lévő előny. A Kékfrankban vagy a helyi pénzben történő hitelezés két fő lépésre bontható.

Az első lépésben ugyanúgy felvesszük a hitelt forintban, mint ahogy eddig tettük, ugyanazzal a procedúrával, a közjegyzőtől a szerződések aláírásáig, stb. Majd a végén kijön például a 15 százalékos THM-mel megkaptam a 10 millió forintot.

Itt jön a mi esetünkben a második lépés, amikor abban a pillanatban, amikor felvettem ezt a forintot, akkor rögtön átváltom Kékfrankra. Így 10 millió forintból 10 millió Kékfrankom lesz. Ebben az esetben azt a Forintot, amit én a váltásnál átváltottam, ráteszem a Kékfrank forint letéti számlájára. (A korábban már ismertetett mindenkorijegybanki alapkamat mínusz fél százalékkal fog éves szinten kamatozni, jelen esetben 7 százalékon.) Most könnyű belátni, hogy mindaddig, amíg ezt a Kékfrankot nem váltják vissza, addig a reálkamat az eddigi 15 százalék mínusz 7 százalék, vagyis 8 százalék. Óriási különbség.

Jön a legutolsó előny, amiről nem beszéltem, az pedig az identitás. Tudom, hogy megint furcsán hangzik, hogy egy gazdasági témánál hogyan lehet identitásról beszélni.

Az igény honnan fakad? Az igény az identitásból, fundamentumból fakad. Egy közösség is (hasonlóan a családhoz) meg akarja őrizni azt a világot, amiben él. Ha alkalmazunk egy ilyen helyi pénzt, az olyan, mint egy kovász, katalizátor, ez erősíti annak az összetartozásnak az érzetét, annak a fontosságát. Mi például a saját kultúránknak a példaképeit raktuk rá a helyi pénzre, akikre itt helyben, Sopronban büszkék vagyunk, mert fontos megőrizni.

És itt jön a legfontosabb, ha a szinergiák összeadódnak. Ez azt jelenti, hogy egy ember, ha egyedül hadakozik a világban, akkor ugye gyengébb, de ha többen vannak, akkor erősebben. A közös gondolkodás, „brainstorming”, úgy történik, hogy az majd szül újabb dolgokat, amikre nem is gondoltunk. Egyes közösségek nem azért nagyok, mert az „egyes ember” olyan nagy benne, ez nagyon ritka, hanem azért, mert a közösség összetartó, védi a saját érdekeit. Ha belegondolunk, teljesen abszurd, hogy az egyéni szabadságjogok mindenek felett, de akkor hol van a közösségek?

A győzők mit csinálnak? Ezeket az összetartó erőket szét akarják szedni, azt akarják, hogy ez ne alakulhasson ki, mert akkor hátha el kezd gondolkodni. A győzőknek az az egyetlen érdeke, hogy az ember lessen és elmenjen a boltba és megvásárolja, amit a média tükröz, de nem kell gondolkodni. És az hogy összefogjanak, arról szó sincs.

A helyi pénz a megmaradásnak az egyik eszköze, mert a helyi pénz arra is jó, hogy jó kovász, hogy ráébressze a közösséget a saját érdekeire. Egy olyan új szemlélet kezd elindulni, hogy annak fogok örülni, hogy a szomszéd tehene is tejel, mert az jó lesz nekem, mert az enyém is tejelni fog, Jelenleg az individuális gondolkodás az, hogy a

szomszéd tehene dögöljön meg, az enyém tejel, csak az a jó. Ez pedig azt mondja, hogy ha az övé is tejel az jó, mert az enyém is fog. Nem baj, ha ő is nyer rajta, hiszen akkor tudunk mindannyian nyerni ezen. Tehát egy ilyen szemlélet lesz erősebb.

Hogy ha annyira rossz lenne ez a rendszer, akkor nem használná a világon közel 110 millió ember. Ha annyira rossz lenne, akkor a gazdaság Svájc nem alkalmazná a duális, kettős pénzrendszert. Azért alkalmazzák, mert kökemény érdekei fűződnek hozzá. Mikor kint voltunk megnézni a Wirtschaftsring - Genossenschaft-ot, akkor mindent megtudtunk róla, és ott ugye ők hiteleznek, és egyébként 0,5 – 1 százalék az éves kamat. Az is igaz, hogy a kereskedelmi bankok 5 százalékért adják, és a gazdag Svájcban is számít ez a 4 százalékos különbség. Majd feltettem azt a kérdést, hogy lehet csatlakozni ehhez a rendszerhez? Erre pedig az volt a válasz, hogy csak svájci állampolgár lehet a tagja. Védi a saját érdekeit.

Én azt gondolom, hogy minden szinten el kell érni azt, hogy mi is védjük saját érdekeinket, mert ha nem védjük, minden széthullik.

A helyi pénz körforgása hogyan valósul meg?

1 forint egyenlő 1 Kékfrank. Én, ha átváltok 10. 000 forintot 10. 000 Kékfrankra, akkor mindazokon a helyeken, ami az elfogadóhely listájában benne van, ott lehet Kékfrankért vásárolni. A körforgás mikor jön létre, ha az egyik gazdasági szereplő át tudja adni a másinak, a második a harmadiknak, a harmadik a negyediknek, és így tovább, majd a végén visszakerül. Most még nem tökéletes a körforgás, egyébként is csak 700 partnerünk van, hiszen ez akkor menne, ha például a gazdálkodó megtermeli a búzát, akkor ezt a búzát ő Kékfrankért fogja eladni a molnárnak, a molnár Kékfrankért fogja eladni a péknek, a pék Kékfrankért fogja eladni nekünk a kenyeret, és miközben abból élünk, hogy szántunk, vetünk, ültetjük a búzát, akkor megvan a körforgás. Ezt a körforgást akkor lehet előállítani, hogyha nem csak a végfelhasználók, hanem az előtte lévő gazdasági szereplők is bent vannak. Ez a cél. Tehát a mi esetükben, a vendéglőbe fizetnek Kékfrankért, akkor én tudok Kékfrankért italt vásárolni az italnagykernél, kenyeret a kenyeresnél. Ebben az esetben úgy történik, hogy ha hozzám a vendéglőbe bejönnek, fizetnek Kékfrankkal, utána ezt a Kékfrankot odaadom az Ital Nagykereskedésnek, és ezért megveszem az italárut. A nagykereskedés egyelőre még nem tudja beváltani a Kékfrankját, még nem tud mindenhol italt vásárolni azzal. De például a teherautóihoz tud benzint vásárolni a mi rendszerünkben bennlévő benzinkútnál. A mi benzinkutasunk már oda tudja ennek egy részét adni az ott dolgozóiknak, hogy ezzel vásároljanak, és a benzinkutas is például kapcsolatban áll olyan beszállítókkal, akik a benzinkútnál lévő

kisboltba lévő termékeket meg tudja vásárolni, ami pedig megmarad, azt visszaváltja. Tehát jelen pillanatban ott tartunk, hogy amikor átváltunk, generálunk forgalmat, 1 millió Kékfrankot, annak 65 - 70 százalékát egy idő múlva visszaváltják. De folyamatosan látjuk, hogy növekszik a benn lévő mennyiség. Miért váltják vissza, mert még nem tökéletes a rendszer. A magyar jog azt mondja, hogy egy helyi pénzt, utalványt zárt körben lehet mozgatni, és meg kell határozni, hogy mi ez a zárt kör. Ez annyit jelent, hogy a szövetkezet, mint Kékfrank kibocsátó, azt csak a szövetkezeti tagoknak adhat Kékfrankot és válthat vissza, illetve a szövetkezettel partneri jogviszonyban lévő vállalkozásoknak. A szövetkezeti tag az befizette a részjegyet, tulajdonosa a szövetkezetnek. A partner nem tulajdonosa a szövetkezetnek, egyszerű szerződéssel aláírja, hogy ... Kft. elfogadom a Kékfrankra vonatkozó szabályokat, elfogadom, hogy váltok forintról Kékfrankra, és tudomásul veszem, hogy a szövetkezetnél jelenleg 0, 25 + ÁFA, min. 500 Ft+ÁFA a visszaváltási jutalék. Ez bármikor megszüntethető és nem. Hivatalosan a központ csak tagoknak és partnereknek adhat ki, de a tagra már nem vonatkozik. A cafetéria utalvány jogi értelemben ugyanolyan utalvány, mint a helyi pénz. Ugyanúgy, mint a cafetéria utalványt, át lehet adni, a rendszer tagjai átadhatják rendszeren kívüli személyeknek, ugyanúgy a szövetkezeti tag, szövetkezeti partner is, átadhatja a Kékfrankját egy 3. személynek. Senki nem gátolja meg. Ebben az esetben, ha csereberét bonyolítanak le, és ha azt mondjuk, hogy Ön ezért kap 10.000 Kékfrankot és abban az esetben, ha Ön elfogadja, akkor a polgári törvénykönyv értelmében létrejött az üzlet, senki nem szólhat bele, tehát akkor kikerülhet a zárt körből. Amikor mi jelen pillanatban van egy nagy rendezvény és Kékfrankkal fizetnek, jogi értelemben a szövetkezet nem állhat oda és a szövetkezet nem válthatja a Forintot Kékfrankra, de én a szövetkezet tagja, minden további nélkül megtehetem, senki nem gátolja meg. És így kerül ki forgalomba.

Van kritikus tömeg ami a rendszer működéséhez szükséges?

Erre nem lehet egzakt választ adni. Mi annak idején 123 magánszemély, vállalkozás fogtunk össze. 38. 500 euró, most 60-65 ezer euró alaptőkénél. Ami biztos, hogy minél nagyobb a rendszer, annál stabilabb. Még most is abban az állapotban vagyunk, hogy lökődni kell egy kicsikét, még nem gördül úgy magától. Mi azt gondoljuk, hogy ha elérjük, ez csak úgy érzésre, sose próbáltuk ki, hogy egy 100 milliós nagyságrendben, benn van a forgalomban az már érzékelhető. Csak gondoljunk bele. Sopronban élnek durván 50-60 ezren, most ha mindenkinél van 1000 Kékfrank, most 50000 megszorozok 1000-rel, akkor 50 M-t kapok. Az semmi. Ha mindenkinél 2000 Kékfrank van, akkor lesz

100 millió benn a rendszerben. Azért lényeges és azért fontos a balatoni korona, mert maga az egésztest megtestesítő önkormányzat is mögé állt és itt nagyobb forgást lehet indítani. A város egyik oldalról finanszíroz, alanyi jogon és cégein keresztül, mit fizet, egészségügyet, iskolát, szociális hálót, és túloldaltól meg befolytak pénzek, az önkormányzathoz a köztisztasági díj, ha például Miskolcon a Vízmű megvan, akkor vízdíj, helyi adó. Mi kiszámoltuk, hogy csak Sopron esetében 24 milliárd éves költségvetésből 8 - 9 milliárdot minden további nélkül ebbe a körforgásba bele tudnánk tenni. Ez mit jelent? Aki ezt, használja, kamatmentes likvid pénzt kap. Hiszen, ha belegondolunk, ha beleteszünk 100 millió forintot a rendszerbe, az annyit jelent, hogy megy 100 millió Kékfrank az egészbe és 100 millió forint benn csücsül a bankban. Ha a szövetkezetnek szüksége lenne 50 millió forintra, ekkor, mivel 100 százalékos fedezettel kell rendelkeznie, első lépésben én elmennék a pénzintézethez, kérne a szövetkezet 50 millió hitelt, megállapodunk 15 százalékban, majd azt mondom, állapodjunk meg, írjuk alá a szerződést, de mennyi lesz a rendelkezésre tartási jutalék? Hogy bármikor én felvehetem az 50 milliót, ha szükségem van rá, és majd akkor fogom fizetni a 15 százalékos kamatot. És nagy küzdelmek árán lesz fél százalék. Ebben az esetben én minden további nélkül hozzá fogok nyúlni a Kékfrankon fedezetként lévő 50 millióra, mert látom, hogy mindig növekszik a Kékfrank mennyisége és nem is az egészet, csak a felét viszem el, de közben a bankkal kötök egy szerződést, hogy ha mégis összedőlne a rendszerem, akkor 15 százalékért helyettem kifizeti az 50 milliót. Mert tegyük fel, valamilyen katasztrófa történne, mindenki visszaváltaná a Kékfrankot forintra, és ebben a szent pillanatban az eddigi 15 százalékkal szemben fél százalékért hozzájutottam a forráshoz.

A bankba keletkező kamathasznát visszaosztják a tagoknak?

Jelenleg ez az építkezés fázisa, most még nincs olyan nyeresége a szövetkezetnek, nem ott tartunk, hogy itt most osztani tudnánk, a szövetkezetben marad benn a pénz. A tervünk az, hogy jelenleg készülöben van az a szoftver, amivel majd elektronikusan tudjuk mozgatni a Kékfrankot, mint a számlapénzt, ez most számla utalvány, ebben az esetben minden egyes időpillanatban tudjuk, hogy kinél mennyi van, mert jelenleg ezt még nem tudjuk. Ebben az esetben azt mondjuk, ezt a képződő jegybanki alapkamat mínusz fél százalék kamatot visszaosztjuk azoknak, akiknél van a pénz. Nem 100 százalékosan eldöntött, mert ha abban tesszük érdekelté a partnereket, hogy a számlájukon mennyi van, akkor ebben az esetben nem a mozgást erősítjük, mivel akkor megéri tartalékolni, mert oda visszaosztom. Így arra gondoltunk, hogy magát a forgalmat fogjuk honorálni. Jelen

pillanatban, ha utalok pénzt 0,12 - 0,15 százalékot kér a bank tranzakciós költségként. Mi meg azt mondjuk ebben az esetben, hogy ha te utalsz, nem hogy elveszünk, éppen ellenkezőleg, kapsz érte abból a kamatból, ami van. Természetesen ez elvben nagyon szép, gyakorlatban megmondom, mi szab ennek gátat. Ha benn van a rendszerben 100 millió forint nagyon nehéz megmondani, hogy hányszor cserél gazdát például egy hónapban, és független attól hányszor, hogy hányszor cserél gazdát, mindig csak ugyanaz a tömegű Kékfrankom van a háttérben. Tehát én azt tudom megtenni ebben az esetben, hogy azt mondom, nincs tranzakciós díj az utalásnál, mert már akkor is nyer 0,12 – 0,15 századot. Tehát 1000 Forint utalásnál 1,2 forintot vonnak le. Így már akkor örvendezni fog a partnere, ha nem vonnak le tőle semmit. Még kidolgozandóban van, hogy esetleg egy picit pluszt még adunk nekik. Tehát itt egyetlen cél van, hogy motiváljuk a partnereinket, hogy jobban járjanak, mintha forintban bonyolítanák le az üzleteiket. De vitathatatlan, hogy azt is megtehetjük, hogy jelen pillanatban annak a kamatnak, ami összejön, például a 80 százalékát odaadnám a partnereknek és 20 százalékát megtartja a szövetkezet működési költségekre. Ezt is meglehet csinálni. De ez azért nem jó, mert nem a forgalmat erősíti, hanem azt, hogy statikusan ott maradjon a pénz. Mindenképpen az a helyes irány, amikor a forgatást ösztönözzük. Most még nem tudjuk megmondani, hogy a benn lévő több 10 milliót forint ami van Kékfrankban, hányszor pördül meg. Ezt nagyon nehéz. Majd amikor elektronikusan fog működni, akkor lesznek már adataink, hogy mérni tudjuk.